

در هتل لاله تهران برگزار شد

دیدار داوران کتاب سال با وزیر ارشاد

داوران جایزه کتاب سال با وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی بر اساس همین نگاه برگزار شد با تبادل نظر، راهکارهای کامل تری برای روند داوری مهم ترین جایزه کتاب در کشور اندیشیده شود.

جایزه کتاب سال در حالی بیست و هفتمین دوره خود را پشت سر گذاشت که آیین نامه آن هیچ تغییری نسبت به دو دهه قبل نداشت. طبیعی است که این جایزه و آیین نامه اش مانند هر پدیده فرهنگی دیگری نیاز از بازنگری نبوده و نیاز به اصلاحاتی دارد. این دیدار

کتابخانه

شنبه ۱۵ اسفند ۱۳۸۸
۱۹ ربیع الاول ۱۴۳۱، ۶ مارس ۲۰۱۰
شماره ۲۲۳، پیاپی ۸۷۴
۲۴ صفحه، ۲۰۰ تومان

ISSN: 1029-3345

صاحب امتیاز: خانه کتاب
نشانی: خیابان انقلاب اسلامی
خیابان برادران مظفر جنوبی، کوچه
خواجeh نصیر، پلاک ۲، طبقه چهارم
تلفن: ۴-۶۶۹۶۱۵۱
سازمان آگهی ها: ۲۲۲۵۵۲۴۶
چاپ: شرکت افست

www.ketabehafteh.ir

«»
**چه کسی
فرانسه را
نجات داد؟**

۱۹

«»
**جواد ذوالفقاری:
تئاتر در خدمت
جامعه است**

۱۱

«»
**بهرام اشتری:
حافظ پژوهی
تمام نشدنی است**

۶

سه شنبه با حضور دکتر پرویز و جمعی از اهالی قلم برگزار می شود

اختتامیه یازدهمین جایزه کتاب فصل

تجدید نظرهایی صورت گرفت. سرشار در پاسخ به این سوال که این تجدیدنظرها ناظر بر چه مواردی بودند توضیح داد: «برای مثال کتابی در حوزه ترجمه انتخاب شده بود که من بنا به سوابقی که در آن رشته داشتم یادآور شدم این کتاب قبلاً حداقل یک بار یا شاید بیش از یک بار ترجمه و منتشر شده و از آنجا که ترجمه قبلی کامل و درست بوده ترجمه دوباره آن هیچ ضرورتی نداشته است و به این ترتیب این کتاب حذف شد.

دبیر علمی یازدهمین جایزه کتاب فصل با اشاره به وجود برخی نابسامانی ها در عرصه ترجمه از جمله ارائه ترجمه های تکراری از آثار پر فروش، بر ضرورت ایجاد سازوکارهای مناسب برای ساماندهی حوزه ترجمه تاکید کرد و گفت: «حتی ترجمه های تکراری هم باید فلسفه ای داشته باشند از جمله دلایلی نظیر این که ترجمه قبلی از زبان اصلی نبوده و از یک زبان واسطه صورت گرفته و این ترجمه جدید از زبان اصلی برگردانده شده یا از ترجمه قبلی سالیان متمادی گذشته باشد و نیاز به ترجمه تازه تری باشد. دلایلی از این دست که لااقل توجیه درستی برای ارائه ترجمه دوباره به دست دهد.

ادامه در صفحه ۴

مراسم پایانی یازدهمین دوره جایزه کتاب فصل - ویژه پاییز - سه شنبه، هجدهم اسفند با حضور محسن پرویز، معاون فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، علی شجاعی صائین، مدیرعامل مؤسسه خانه کتاب و جمعی از نویسندگان و اهالی فرهنگ در سرای دائمی اهل قلم برگزار می شود.

محمدرضا سرشار، دبیر علمی یازدهمین دوره جایزه کتاب فصل در گفت و گو با «کتاب هفته» با اعلام این خبر، مجموع آثاری را که در این دوره مورد ارزیابی قرار گرفته اند چهار هزار و ۱۵۲ عنوان و آثار راه یافته به مرحله دوم را ۱۹۸ عنوان ذکر کرد.

آثار این دوره نیز همچون دوره های قبل در ۱۱ بخش کلیات، فلسفه، دین، علوم اجتماعی، زبان، علوم خاص، علوم کاربردی، هنر، ادبیات، تاریخ و کودک و نوجوان شناسایی و ارزیابی شده اند. سرشار، دبیر علمی جایزه کتاب سال که بر

اساس آیین نامه، دبیری جایزه کتاب فصل را نیز برعهده دارد با تاکید بر این نکته که عمده کارهای مربوط به این دوره جایزه کتاب فصل را دبیر سابق این جایزه برعهده داشته اظهار داشت: «من کارم را به طور رسمی از یک هفته قبل آغاز کردم و بیشتر ناظر نتیجه نهایی کار بودم؛ البته درباره نتایج نهایی، پیشنهادهایی داشتم که پس از طرح آنها در جلسه هیات علمی، در برخی موارد

سرآغاز

به یاد درخت

«به دست خود درختی می نشانم» گویی همین چند روز پیش بود که در کتاب فارسی دبستان این شعر را می خواندیم. کتابی که برگ برگ پیکره اش از تنه درختی ساخته و پرداخته شده بود.

با گذشت ایام، بزرگ و بزرگ تر شدیم و پی در پی کتاب خواندیم و خواندیم، غافل از آن که باید قدر برگ برگ آن را بدانیم. خدا می داند چند درخت تیشه تیر یا تیغه اره را بر پیکر خود تحمل کرده اند و ریشه از خاک کنده اند تا پس از مرارتی زیاد، کاغذی تهیه شود، جوهر اندیشه ای بر صفحه اش جان بگیرد و صحافان آن را کتابی کنند و به دست من و تو برسانند. باید قدر هر کتاب که نه، قدر برگ برگ هر کتاب را بدانیم و آگاه باشیم که جان موجودی سبز در گذران فرایندی پرهزینه و وقت گیر در دستنمان است. این همه را با ارزش تک تک لحظاتی که کتاب را می خوانیم، جمع کنیم تا شاید به ارزش کتاب پی ببریم. چقدر پربهاست دستی که راستی، چقدر می نشانند و دستی که برگ های کاغذ می نگارد، از اندیشه و عشق!

۲

• وزیر ارشاد:
تصویب ضوابط
جدید نشر کتاب
رو به پایان است

• ملاک های جدید
تخصیص غرفه
به ناشران

۳

زلزله شیلی جزیره
رایسنون کروزوئه
راویران کرد

۴

بزرگداشت
خسرو فرشیدورد
۲ ماه بعد از درگذشتش
بر گزار شد

ارائه تصویر درست و واقعی از نظام جمهوری اسلامی و واقعیت‌ها و پیشرفت‌های ایران امروز، در کنار ترویج زبان و ادبیات فارسی از جمله وظایف سنگین سفیران فرهنگی نظام اسلامی است. اگر کار فرهنگی به درستی انجام شود و بر ذهن و فکر و عاطفه افراد تاثیر گذار باشد، قطعا برخی خلأهای احتمالی در عرصه دیپلماسی یا ارتباطات تجاری و اقتصادی، پر خواهد شد. سفیران فرهنگی جمهوری اسلامی ایران خط مقدم جبهه فرهنگی در عرصه بین‌المللی هستند و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی نیز مرکز اصلی این جبهه فرهنگی است.

یکی از وظایف اصلی سفیران فرهنگی، ترویج زبان فارسی از طریق پیگیری کرسی‌های زبان فارسی در مراکز علمی و دانشگاهی است.

بخشی از بیانات مقام معظم رهبری در دیدار وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و مسولان و نمایندگان فرهنگی ایران در خارج از کشور ۱۳۸۸/۱۲/۱۱

در دیدار مقام معظم رهبری با مدیران ارشد فرهنگی مطرح شد سرلوحه کار دولت فرهنگ است

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در دیدار رییس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و نمایندگان فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور با مقام معظم رهبری که سه شنبه گذشته انجام شد طی سخنانی گفت: این دولت که نگاهش برگرفته از ولایت است، سرلوحه کار خود را فرهنگ قرار داده است دکتر سید محمد حسینی با اشاره به ظرفیت‌های نهفته‌ای که در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی وجود دارد افزود: لازم است بیش از گذشته از این ظرفیت‌ها بهره‌گیری شود و ارتباط ریزان با معاونت‌های فرهنگی، هنری، مطبوعاتی و سینمایی راه را برای تحقق این خواسته هموارتر خواهد کرد.

همچنین ایجاد بازار محصولات این بخش‌ها، به ویژه فیلم‌های سینمایی و کتاب‌های مناسب در اولویتند.

حسینی در بخشی دیگر از سخنانش تصریح کرد: سال ۲۰۱۰ میلادی از سوی یونسکو سال نزدیکی فرهنگ‌ها و پیوندهای فرهنگی اعلام گشته است، اگر بدان پایبند باشند! اما محمل مناسبی است برای آغاز حرکتی نوین همراه با ابتکار و نوآوری!

تفسیر سوره حجرات به قلم آیت‌الله سبحانی

موسسه بوستان کتاب دومین ویرایش کتاب «نظام اخلاقی اسلام» اثر آیت‌الله جعفر سبحانی را به چاپ هشتم رساند. این کتاب در شمار آثار تفاسیر قرآنی این مرکز قرار دارد و می‌کوشد با نگاهی تفسیری به سوره حجرات، به تبیین این ارزش‌ها بپردازد. آیات سوره مبارکه حجرات به تبیین مباحث گوناگون اخلاقی اختصاص دارند و به ارزش‌هایی نظیر انضباط، متانت، برادری، صلح، وجدان اخلاقی و فداکاری و همچنین ضد ارزش‌هایی از جمله بدبینی، عیب‌جویی و شایعه‌سازی می‌پردازد. این آیات با تاکید بر حفظ ارزش‌ها بر نهی ضد ارزش‌ها اهتمام دارند. هشتمین چاپ کتاب «نظام اخلاقی اسلام» از سوی موسسه بوستان کتاب در قطع رقعی، جلد شومیز و بهای ۲۸۰۰۰ ریال برای مخاطبان عمومی روانه بازار نشر شده است.

تصویب ضوابط جدید نشر کتاب رو به پایان است

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی اواسط امسال در آغاز دوره وزارت خود، اهتمام به شفاف‌سازی ضوابط و مقررات در حوزه ممیزی کتاب را از برنامه‌های در دست بررسی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دوره جدید کاری این وزارتخانه عنوان کرده بود. وی همچنین با تاکید بر ضرورت رعایت اعتدال در امر ممیزی آثار و پرهیز از افراط و تفریط در این زمینه، از طراحی ایده‌های جدید از سوی وزارت ارشاد در این حوزه خبر داده بود.

وی همچنین در پاسخ به سوال خبرنگار خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا) مبنی بر این که افزایش بودجه بخش فرهنگ در سال جدید چه تاثیری بر حوزه نشر خواهد داشت گفت: «به هر میزان که بودجه ما افزایش پیدا کند، چتر حمایتی مان نیز گسترده‌تر خواهد شد.»

حسینی یادآور شد: «در حال حاضر در اقصی نقاط کشور تقاضاهای بسیاری مبنی بر نیاز به حمایت‌های دولتی در بخش فرهنگ وجود دارد که متأسفانه این حمایت‌ها تاکنون صورت نگرفته‌اند.»

وزیر ارشاد تصریح کرد: «در سفرهای استانی با افراد مستعد و توانمندی در حوزه‌های مختلف، از حوزه شعر و ادب گرفته تا حوزه‌های علمی و دیگر حوزه‌ها برخورد می‌کنیم که این افراد آثاری دارند که به دلیل نداشتن توان و بنیه مالی نمی‌توانند آثارشان را منتشر کنند و باید مورد حمایت قرار بگیرند؛ ما به علت کمبود اعتبارات تاکنون نتوانسته‌ایم آن‌طور که باید از آنها حمایت کنیم اما قطعا در آینده اگر اعتبارات بیشتری در اختیارمان باشد می‌توانیم این مهم را جامه عمل بپوشانیم.»

دکتر محمد حسینی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی از رو به پایان بودن کار تصویب ضوابط جدید نشر کتاب توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی خبر داد. وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در حاشیه گردهمایی داوران کتاب سال در هتل لاله در گفت‌وگو با کتاب هفته در پاسخ به این سوال که در آغاز دوره کاری تان وعده بازنگری در حوزه ممیزی کتاب را داده بودید و در این مدت آیا اتفاق تازه‌ای در این باره افتاده است؟ اظهار داشت: «شورای عالی انقلاب فرهنگی ضوابط نشر کتاب را به تصویب رسانده و بخش عمده کار انجام شده و تنها دو - سه بند باقی مانده که پس از تکمیل، ابلاغ خواهد شد.»

حسینی در ادامه یادآور شد: «تاکید ما بیشتر بر سرعت کار بود، چون بعضی وقت‌ها دیده می‌شد آثاری معطل و بلا تکلیف مانده‌اند؛ از این جهت تاکید داشتیم سرعت کار افزایش پیدا کند و در این باره زودتر تصمیم گرفته شود.»

وزیر ارشاد تاکید کرد: «تعیین ضوابط دقیق کار بسیار مهمی است، چراکه این کار تا حدود زیادی مسائل این حوزه را روشن می‌کند یعنی هرچه معیارها و ضوابط شفاف‌تر باشد بهتر است و مانع از این می‌شود که افراد بخواهند بر اساس سلیقه خودشان تصمیم بگیرند، گرچه خط‌کشی در کار فرهنگ کار دشواری است و امر ساده‌ای نیست، اما تعیین این ضوابط بالاخره تا حد زیادی کار را شفاف می‌کند.»

حسینی در ادامه افزود: «این کار، یک کار مبنایی و اساسی بوده که دوستان مدت‌ها آن را پیگیری کردند تا این که بحمدالله در این دوره به نتیجه رسیده است.»

در شورای سیاستگذاری نمایشگاه کتاب عنوان شد

ملاک‌های جدید تخصیص غرفه به ناشران

ناشران را برای دریافت مترائ عادلانه غرفه‌ها بر آورده کند.

مدیر کمیته ناشران داخلی نمایشگاه بیست و سوم در پاسخ به این سوال که: «آیا آیین‌نامه انضباطی نمایشگاه مورد بازنگری قرار گرفته؟» اظهار داشت: «آیین‌نامه انضباطی را با حضور نمایندگان تشکل‌های نشر بررسی کردیم و بند به بند جلو رفتیم، یعنی هم خود آیین‌نامه را و هم مجازات‌های در نظر گرفته شده را با دقت بررسی و بازنگری کردیم و امیدواریم امسال وضع بهتری در این زمینه داشته باشیم.»

سالاری همچنین، با اشاره به هجده ناشری که سال قبل در نمایشگاه تخلف داشتند گفت: «آیین‌نامه انضباطی ما کاملا روشن است و ناشران هم آن را امضا کرده‌اند، در همان آیین‌نامه مجازات هر تخلفی هم به طور دقیق تعیین شده، یعنی خود ناشر کاملا می‌فهمد کاری که انجام داده تخلف محسوب می‌شود یا نه و در صورت تخلف، مجازاتش چیست. ناشران مختلف سال قبل هم مشمول همین آیین‌نامه‌اند و با مراجعه به این آیین‌نامه می‌توانند بفهمند که امکان حضور در نمایشگاه را دارند یا نه.»

معرض بودند که چرا برای تخصیص مترائ دیگر آثاری که تالیفی هستند با آثاری که از زبان‌های دیگر ترجمه شده‌اند یا افست شده‌اند یکسان در نظر گرفته می‌شود؛ از این رو امسال در شورای این موضوع را مطرح کردیم و موفق شدیم این موارد را از هم متمایز کنیم؛ یعنی یک اثر تالیفی بعضا می‌تواند تا سه برابر یک اثر گردآوری یا یک اثر افست در تخصیص مترائ غرفه تعیین کننده باشد.»

سالاری درباره امتیاز در نظر گرفته شده برای تصویرگری آثار بخش کودک و نوجوان نیز، تصریح کرد: «از آنجا که در بخش کودک و نوجوان بسیاری از دوستان ناشر گله داشتند که چرا فرقی بین آثاری که تصاویرشان را از کتاب‌های خارجی اسکن می‌کنند با آثاری که تصویرگری آنها در داخل کشور توسط تصویرگران ایرانی انجام می‌شود قائل نیستید، در شورای سیاستگذاری قرار بر این شد که برای این موضوع نیز ضریبی قائل شویم.»

وی در ادامه اظهار امیدواری کرد که ملاک‌های در نظر گرفته شده برای تخصیص مترائ غرفه به ناشران در نمایشگاه کتاب امسال بتواند انتظارات

مدیر کمیته ناشران داخلی بیست و سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران از مصوبات جدید شورای سیاستگذاری این نمایشگاه درباره شرایط تخصیص غرفه به ناشران خبر داد.

محمود سالاری، مدیر کمیته ناشران داخلی بیست و سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در گفت‌وگو با «کتاب هفته» در نظر گرفتن قطع کتاب‌ها و تالیف، ترجمه یا افست بودن آثار را از جمله موارد مؤثر در تخصیص مترائ غرفه به ناشران برشمرد.

سالاری در این باره توضیح داد: «در شورای سیاستگذاری نمایشگاه بیست و سوم چند بند جدید به تصویب رسید که فکر می‌کنم تصویب اینها می‌تواند جزو نقاط قوت نمایشگاه امسال محسوب شود؛ از جمله این که قطع کتاب‌ها اعم از رحلی، رقعی، جیبی، وزیری، خشتی و پالتویی در ملاک‌های تخصیص مترائ غرفه لحاظ شده است.»

مدیر کمیته ناشران داخلی بیست و سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب همچنین از متمایز کردن آثار تالیفی، ترجمه‌ای و کتاب‌های افست در این دوره از نمایشگاه خبر داد و گفت: «برخی از ناشران

نمایشگاه کتاب اصفهان تا فردا ادامه دارد

پنجمین نمایشگاه کتاب اصفهان با یک روز تاخیر، سه شنبه هفته گذشته با حضور مسولان شهری و استانی شروع به کار کرد.

در آیین افتتاح پنجمین نمایشگاه کتاب اصفهان سید علیرضا حسینی، مدیر اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی استان با تشکر از استاندار اصفهان و برخی دیگر از نهادها گفت: «بنا به گزارش کارشناسان مربوطه در سال گذشته نمایشگاه کتاب اصفهان پر فروش‌ترین نمایشگاه استانی در کشور معرفی شد و تلاش خود را برای بهتر بودن این نمایشگاه در سال جاری و سال‌های آینده انجام خواهیم داد.»

وی تفاوت پنجمین نمایشگاه کتاب اصفهان را با سال‌های قبل، جایگزین شدن بن‌های الکترونیکی به جای بن‌های کاغذی دانست.

حسینی بیان داشت: «نحوه خرید کتاب کاملا الکترونیکی است و تخفیف ۴۰ درصدی هزینه‌ای است که ناشران و دولت برای رونق مطالعه در میان مردم و تشویق مردم به کتاب و کتابخوانی هزینه می‌کنند.» پنجمین نمایشگاه کتاب اصفهان با ششصد هزار عنوان کتاب با حضور پانصد ناشر از اصفهان و دیگر نقاط کشور از ۱۱ اسفند آغاز شده و تا شامگاه ۱۶ اسفند ماه در اصفهان واقع در محل نمایشگاه‌های استان، پل شهرستان از ۱۰ صبح تا ۹ شب برای شهروندان اصفهانی دایر است.

پس از تحریم یک ساله

ایران به نمایشگاه کتاب پاریس می‌رود

موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران به نمایندگی از نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در نمایشگاه کتاب پاریس حضور می‌یابد. ایران سال گذشته به دلیل حضور برخی فعالان رژیم صهیونیستی به عنوان مهمان ویژه نمایشگاه پاریس، در این نمایشگاه حضور نیافت. نمایشگاه کتاب پاریس از سال ۱۹۸۱ به صورت سالانه در این شهر برپا می‌شود.

امسال نمایندگان موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران با هدف دعوت ناشران و فعالان ادبی دیگر کشورها به نمایشگاه کتاب تهران، راهی نمایشگاه پاریس می‌شوند. علاوه بر توزیع بروشورهای مرتبط با نمایشگاه کتاب تهران، به طور معمول تعدادی از کتاب‌های ایرانی نیز در نمایشگاه‌های خارجی عرضه می‌شوند.

موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران ماه گذشته (مهر) در نمایشگاه بین‌المللی دهلی نوهند نیز حضور یافت. نمایشگاه کتاب پاریس ۶ تا ۱۱ فروردین ۱۳۸۹ برپا می‌شود.

نمایشنامه «کورس» کازانتزا کیس منتشر شد

نمایشنامه «کورس» نوشته نیکوس کازانتزا کیس با ترجمه هوشنگ آزادی‌ور پس از ۳۰ سال منتشر شد. به اعتقاد آزادی‌ور، «کورس» نمایشنامه مهمی محسوب می‌شود که با نگاه مدرن به نمایش‌های یونان باستان نوشته شده است. در این اثر مرد جوان پاکی به جنگ و جبه حیوانی خود می‌رود و خود را از آن آزاد می‌کند.

آزادی‌ور، مترجم «کورس» درباره این نمایشنامه گفت: «حدود ۳۰ سال پیش «کورس» را ترجمه کرده‌ام. این نمایشنامه از سوی نشر آگاه منتشر شد. آن زمان «آربی آوانسیان» تصمیم داشت این اثر را نمایشی کند ولی این فرصت پیش نیامد.»

وی ادامه داد: «پس از ۳۰ سال این اثر با ویرایش و تغییرات کلی منتشر می‌شود. برای انتشار این اثر وجه شاعرانه و نمایشی آن را تقویت کرده‌ام و سعی کرده‌ام در ترجمه، جنبه‌های دراماتیک اثر رعایت شود تا صرفاً ادبی نباشد.»

به اعتقاد آزادی‌ور، «کورس» نمایشنامه مهمی محسوب می‌شود که با نگاه مدرن به نمایش‌های یونان باستان نوشته شده است. در این اثر مرد جوان پاکی به جنگ و جبه حیوانی خود می‌رود و خود را از آن آزاد می‌کند. نمایشنامه «کورس» روایت سیر و سلوک در جست و جوی خداست. در این اثر مبارزه انسان در برابر سرنوشت و غلبه بر ضعف‌های خود نشان داده می‌شود.

در مقدمه کوتاه کتاب عنوان شده، «کورس» کلمه‌ای یونانی به معنای مرد جوان است که می‌توان آن را تجسم انسان برتر از نگاه نیچه ارزیابی کرد که در آن تستوس، پهلوان یونانی، پس از غلبه بر نفس خود بدل به کورس می‌شود.

نیکوس کازانتزا کیس نویسنده یونانی از چهره‌های برجسته ادبی و روشنفکری جهان در سده بیستم

است. او در سال ۱۸۸۳ در شهر کرت، یونان متولد شد و در ۱۹۵۷ در فرایبورگ سوئیس درگذشت. او نویسنده‌ای چندوجهی بود و در بسیاری از محافل فرهنگی و اجتماعی جهان در نیمه سده بیستم حضوری موثر داشت. برخی از مشاهدات و تأملات او در کتاب «گزارش به خاک یونان» که به شیوه رمان نوشته شده، نشان می‌دهد زندگی او سلوکی معنوی داشته است. وی زندگی پرماجرا خود را در کتاب «اودیسه» به صورت نظم تصنیف کرده است.

کازانتزا کیس ۱۸ فوریه ۱۸۸۳ میلادی در هرآکلیون کرتای یونان زاده شد و ۲۶ اکتبر ۱۹۵۷ میلادی، در آلمان، دیده‌از جهان فرویست. از او به عنوان نویسنده‌ای نام می‌برد که دغدغه‌های جامعه بشری را به کلمات تبدیل می‌کرده و به تحلیل آنها می‌پرداخته است. این نویسنده، شاعر، خبرنگار، مترجم و جهانگرد

یونانی ناظر جنگ‌های داخلی اسپانیا بود و به کشورهای چین، ژاپن، مصر، بیت المقدس، ایتالیا و انگلستان، اتریش و قبرس و فرانسه مسافرت کرد و آثارش به اکثر زبان‌ها ترجمه شده است.

در ایران مترجمانی چون محمد قاضی، محمود مصاحب، تیمور صفری، صالح حسینی و محمود سلطانیه، بیش از ۱۰ کتاب از آثار او را به زبان فارسی ترجمه کرده‌اند. از این نویسندگان تاکنون رمان‌هایی چون «زوربای یونانی»، «آزادی یا مرگ»، «مسیح بازملوب»، «گزارش به خاک یونان» و «سرگشته راه حق» به زبان فارسی منتشر شده است.

نمایشنامه «کورس» نوشته نیکوس کازانتزا کیس با ترجمه هوشنگ آزادی‌ور در شماره‌گان ۱۲۰۰ نسخه و با قیمت ۲۴۰۰ تومان از سوی انتشارات نوروز هنر منتشر شده است.

زلزله شیلی جزیره رابینسون کروزوئه را ویران کرد

شیلی اعلام کرد جزیره‌ای که دانیل دفو، نویسنده انگلیسی، رمان «رابینسون کروزوئه» را با الهام از فضای آنجا نوشته، در جریان زلزله شیلی و سونامی ناشی از آن ویران شده است.

به گزارش خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا) به نقل از ای.بی.سی.نیوز، «میشله باشلت» رئیس جمهور شیلی، اعلام کرد که امواج سهمگین، موجب تخریب شدن جزیره رابینسون کروزوئه شده است.

جزیره صخره‌ای داستان رابینسون کروزوئه بر اثر اصابت امواج سهمگین سونامی ویران شد و در این اتفاق چهار نفر نیز ناپدید شدند. این جزیره نام خود را از رمان دانیل دفو گرفته که ماجرای رابینسون کروزوئه را بر مبنای اتفاقی واقعی که برای الکساندر سلکیرک در سال ۱۷۰۴ رخ داده بود، نوشت. هفته گذشته وقوع سونامی پس از زلزله هشت ریشتری شیلی موجب نگرانی بسیاری شده بود.

رابینسون کروزوئه یا رابینسون کروسو (به انگلیسی Robinson Crusoe؛ منتشر شده در سال ۱۷۱۹) مشهورترین رمان دانیل دفو است. این کتاب یک خودزندگی‌نامه منحصر به فرد خیالی است که لقب «پدر رمان انگلیسی» را برای خالقش به ارمان آورد.

خاطرات همسر جورج بوش منتشر می‌شود

کتاب خاطرات لورا بوش، همسر رییس جمهور سابق آمریکا تا چند ماه دیگر به صورت همزمان در کشورهای مختلف منتشر می‌شود. تا قبل از به قدرت رسیدن باراک اوباما، از لورا بوش به عنوان بانوی اول آمریکا یاد می‌شد.

بعد از پایان دوره ریاست جمهوری بوش حالا همسر او قصد دارد کتاب خاطراتش را منتشر کند. خبرگزاری آسوشیتدپرس گزارش داده است که انتشارات اسکرینر روز گذشته جلد این کتاب را که «حرف‌هایی از دل» نام دارد در شهر نیویورک رونمایی کرده است. روی جلد این کتاب عکسی از لورا بوش دیده می‌شود که با خنده به خواننده نگاه می‌کند. لورا بوش در این کتاب همه خاطرات و تجربیاتش را طی سال‌های زندگی با جورج بوش و اقامت هشت ساله در کاخ سفید روایت کرده است.

در سال‌های اخیر انتشار کتاب خاطرات مقامات سیاسی یا بستگان آنها در آمریکا رواج و گسترش یافته است. چندی پیش نیز کتاب زندگی‌نامه و خاطرات سارا پالین، سیاستمدار زن آمریکایی و

منتقد دولت اوباما منتشر شده بود. هیلاری کلینتون، وزیر امور خارجه و همسر بیل کلینتون، رییس جمهوری پیشین آمریکا نیز در زمانی که همسرش از قدرت کنار رفت، خاطرات خود را در قالب کتابی منتشر کرده بود. این کتاب در ایران نیز منتشر شده است. محتوای کتاب لورا بوش هنوز فاش نشده است و مشخص نیست او در این کتاب درباره تصمیمات سیاسی و نظامی همسرش نیز سخن گفته است یا خیر.

در «ایبنا» بخوانید

با مراجعه به سایت خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا)، به نشانی اینترنتی «www.ibna.ir»، به این مطالب دسترسی خواهید داشت. امکان «جستجو» و «جستجوی پیشرفته» در وب‌سایت «ایبنا» به شما امکان دستیابی به مطالب بیشتر را هم می‌دهد.

گفت و گو با داوران کتاب سال

ایبنا هفته گذشته چند گفت و گو با داوران بخش‌های مختلف جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران را منتشر کرده است. در این گفت و گوها که عصر یکشنبه گذشته در حاشیه مراسم هم‌اندیشی ۲۰۰ داور جایزه کتاب سال با وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی برگزار شد، داوران جایزه کتاب سال مسائل مختلفی درباره آیین‌نامه این جایزه و موارد مربوط به داوری آن را مطرح کردند.

از جمله این گفت و گوها، مصاحبه با عباسعلی وفايي، داور گروه ادبیات جایزه کتاب سال است.

وی به ایبنا گفته باید در شاخه‌های کمیته داوری جایزه کتاب سال تفکیک بیشتری صورت بگیرد. وفايي تاکید کرده است: «در بررسی موضوعات مختلف متفاوت عمل کنیم. به عنوان نمونه در حوزه ادبیات زیرشاخه‌های متعددی داریم چون داستان، فرهنگ‌نویسی و تصحیح که ماهیت این آثار با هم متفاوت است و لازم به نظر می‌رسد در داوری به صورت تفکیک‌تر شده عمل شود تا متونی که نوآوری و جنبه‌های خلاق دارند بهتر دیده شوند چرا که جامعه ما در حال حاضر به این متون نیازمند است.»

همچنین محمود فتاحی که به نوشته ایبنا بیش از ۱۰ دوره داور جایزه کتاب سال بوده است، به این خبرگزاری گفته است: «از حالا باید کتاب‌های سال ۸۸ بررسی شوند و بهتر است دبیرخانه به جای آن که داوران را از ماه دی مشغول کند از تیر یا شهریور به بررسی آثار بپردازد تا فرصت بیشتری برای مطالعه داشته باشند و ارزیابی دقیق‌تر و علمی صورت گیرد.»

این داور جایزه کتاب سال تاکید کرده است: «در هر حوزه (جایزه کتاب سال) باید بهترین را داشته باشیم و این مسأله در آیین‌نامه قید شود؛ نه این که داوران در یک بخش، آثاری را در خور برگزیده شدن نداشته باشند.»

مشروح این گفت و گوها و گفت و گو با دیگر داوران جایزه کتاب سال را در ایبنا بخوانید.

در ایبنا ببینید

گزارش تصویری بزرگداشت حمید سمندریان، کارگردان و نویسنده پیشکسوت تئاتر، آیین پایانی سومین جشنواره ادبی یار و یادگار، افتتاح پنجمین نمایشگاه کتاب استان قزوین و گردهمایی هم‌اندیشی داوران جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران با وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی را در ایبنا ببینید.

اخبار ایران در دید جهانیان

صفحه انگلیسی و صفحه عربی خبرگزاری کتاب ایران، هفته گذشته تحولات کتابی و اخبار آمار انتشار کتاب در حوزه‌های مختلف در ایران، مهم‌ترین عناوین مربوط به کتاب در نشریات فارسی زبان، گزارش نشست‌های سرای دائمی اهل قلم و انتشار تازه‌ترین کتاب‌های ترجمه شده به فارسی از نویسندگان غیر ایرانی را منتشر کردند.

نقد و معرفی جدیدترین کتاب‌ها

خبر انتشار جدیدترین آثار از سوی ناشران مختلف، معرفی کتاب‌هایی که به زودی قدم به کتابفروشی‌ها می‌گذارند، گفت و گوهای با پدیدآورندگان آثار، شاعران، نویسندگان، ناشران و مترجمان، تازه‌ترین خبرها و گزارش‌ها از کتاب و ادبیات و نقد و تحلیل‌هایی بر کتاب‌های جدید، از دیگر مطالبی‌اند که می‌توان در پایگاه اینترنتی خبرگزاری کتاب ایران یافت.

داستان‌های جویس و تفسیر خواب فروید

دو کتاب «برگزیده داستان‌های جیمز جویس» با ترجمه احمد گلشیری از نشر نگاه و «تفسیر خواب» اثر زیگموند فروید با ترجمه شیوا رویگریان از نشر مرکز، هفته گذشته در صدر آثار پرفروش کتابفروشی «سحر» قرار داشت.

«برگزیده داستان‌های جیمز جویس» مجموعه‌ای از برترین داستان‌های کوتاه این نویسنده است. پیش‌تر، از این مجموعه داستان‌های کوتاه همینگوی، چخوف و مارکز به همراه مقدمه‌هایی درباره این نویسندگان و آثارشان منتشر شده است.

شهرت جویس بیشتر به واسطه رمان «اولیس» (۱۹۲۲) و رمان «بیداری فینیکان‌ها» (۱۹۳۹) است که در این میان مجموعه داستان کوتاه «دولینی‌ها» (۱۹۱۴) و رمان «تصویر مرد هنرمند در جوانی» به آوازه این نویسنده قرن بیستم بیش از پیش افزوده‌اند.

کتاب «تفسیر خواب» نیز اولین کتاب جامع فروید، پزشک و روانکاو اتریشی، درباره روانکاوی است. فروید رویاها را بزرگراهی به درون ناخودآگاه می‌داند و دانشمندان پس از او نیز چون خود او از این بزرگراه برای راه یافتن به جهان پیچیده ذهن انسان بهره‌های بسیار بردند. در آغاز این کتاب، تلقی رویا به منزله تحقق آرزو و سابقه تحلیل علمی رویاها به تفصیل بررسی شده و پس از آن نکاتی چند در باب شیوه تفسیر رویاها مطرح می‌شود.

دیگر آثار پرفروش کتابفروشی سحر در هفته گذشته عبارت بودند از: «گفت و گو در کاتدرال» اثر ماریو بارگاس یوسا با ترجمه عبدالله کوثری از انتشارات لوح فکر؛ «مرشد و مارگاریتا» اثر میخائیل بولگاکف با ترجمه عباس میلانی از انتشارات فرهنگ نشر نو؛ «تو مشغول مردنت بودی» گزیده‌ای از شعر و عکس جهان با ترجمه محمدرضا فرزاد از نشر حرفه هنرمند؛ «مرگ کسب و کار من است» اثر روبر مرل با ترجمه احمد شاملو از نشر نگاه؛ «پس از تاریکی» اثر هاروکی موراکامی؛ با ترجمه مهدی غبرایی از انتشارات کتاب‌سرای نیک؛ «زندگی علمی من» اثر زیگموند فروید با ترجمه علیرضا طهماسب از انتشارات بینش نو؛ «گیلگمش» با ترجمه احمد شاملو از نشر چشمه؛ «دن کامیلو و شیطان» و «دن کامیلو بر سر دوراهی» اثر جووانی گوراسکی با ترجمه مرجان رضایی از نشر مرکز؛ «درخت زیبای من» و «روزی قایق من» اثر مائوروده آسکونسوس با ترجمه قاسم صنعوی؛ «سرگذشت تهران» نوشته حسین شهیدی مازندرانی از نشر سحر و «بحث با بنیادگرایان» اثر هربرت شلایشت با ترجمه محمدرضا نیکفر از انتشارات طرح نو.

اطلاعیه

سرای اهل قلم در نظر دارد طبق روال گذشته، برنامه‌های متنوعی را در طول ایام برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در سال ۱۳۸۹ برگزار کند. لذا از کلیه نهادها، سازمان‌ها، موسسات و مراکز دولتی و خصوصی دعوت به عمل می‌آید تا برنامه‌های پیشنهادی خود را از طریق نمایر (۶۶۴۰۵۲۵۶) و یا از طریق پست به دفتر سرای اهل قلم واقع در خیابان فلسطین جنوبی، کوچه خواجه نصیر شماره ۲ ارسال کنند. لازم به ذکر است که قبولی یا رد برنامه (ها) بر عهده سرای اهل قلم خواهد بود. علاقه‌مندان می‌توانند برای کسب اطلاعات بیشتر با شماره ۶۶۹۶۱۵۶ تماس بگیرند.

در مراسم بزرگداشت خسرو فرشیدورد عنوان شد

فرشیدورد، بزرگ‌مرد دستور زبان فارسی بود

فارسی، فعالیت‌های چشمگیری در حوزه نقد ادبی، زبان‌شناسی و دیگر بخش‌ها داشت که قریحه شاعری‌اش در این میان پنهان مانده است.

او باین‌این که فرشیدورد هیچ‌گاه از شاعر خوب بودن به عنوان یک مزیت تعریف نکرد گفت: «او دیوان شعری درباره انقلاب و جنگ دارد که می‌توانست با ارائه اشعار به موقعیتی مالی یا شغلی دست پیدا کند؛ اما این استاد بزرگ هیچ‌گاه به اندازه سر سوزنی از اشعار خود سو استفاده نکرد.»

به گفته او فرشیدورد در شعر انقلاب مضمون آفرینی بسیار محکمی داشته است که شاید در این عرصه کمتر همتایی برای او پیدا شود.

جویی با بیان این که کسی که در راه کسب علم بمیرد، شهید است، گفت: «دکتر فرشیدورد با سال‌ها تدریس، تحقیق و پژوهش، مصداق کامل این روایت است.»

خسرو فرشیدورد دی ماه سال ۱۳۰۸ در شهرستان ملایر به دنیا آمد و در سال ۱۳۴۲ رساله دکتری خود را با عنوان «قید در زبان فارسی» ارائه کرد. او سال‌ها به عنوان عضو گروه پژوهشی لغت نامه دهخدا و استاد دانشگاه‌های اصفهان و تهران فعالیت کرد. از دکتر فرشیدورد بیش از ۲۰۰ مقاله در دستور زبان، نقد ادبی، زبان‌شناسی و چندین کتاب باقی مانده است. او دی ماه امسال در سن ۸۰ سالگی در حالی در سرای سالمندان از دنیا رفت که خبر درگذشتش چند روز بعد، اعلام شد.

اختتامیه یازدهمین جایزه کتاب فصل

ادامه از صفحه اول

سرشار در پاسخ به این سوال که آیا صحبت شما بدین معناست که این ملاک‌ها در دوره‌های قبلی جایزه کتاب فصل لحاظ نمی‌شده؟ اظهار داشت: «نمی‌توانم بگویم لحاظ نمی‌شده، چراکه داوری کتاب کار مشکلی است و همان‌طور که قبلاً هم گفته‌ام وجوه مختلفی دارد که یک وجهش دانش فنی آن رشته است، یک وجهش تقوی و انصاف و عدالت است، یک وجهش دقت و تیزبینی است و وجه دیگر هم اشراف داشتن به آن رشته است، یعنی ممکن است یک داور تمام آن سه شرط اول را داشته باشد اما چون سوابق آثار آن رشته را ندارد، همان اتفاق برایش بیفتد که پیش‌تر اشاره کردم. یعنی اثری را انتخاب کند که قبلاً یک بار یا گاهی بیش از یک بار ترجمه شده است.

جایزه کتاب فصل هر سه ماه یک بار با هدف حمایت از کتاب‌های برتر و تشویق محققان، مولفان، مترجمان و معلمان، با هدف ارتقای فرهنگ و دانش و پیشبرد فرهنگ کتاب‌خوانی به همت موسسه خانه کتاب برگزار می‌شود، در این جایزه تنها کتاب‌هایی در داوری شرکت داده می‌شوند که در فصل مربوط به جشنواره برای نخستین بار چاپ شده باشند. کتاب‌های افست و کتاب‌های درسی در این جایزه مورد ارزیابی قرار نمی‌گیرند.

مراسم اختتامیه یازدهمین دوره جایزه کتاب فصل، سه شنبه هجدهم اسفند ساعت ۱۶ در سرای دائمی اهل قلم برگزار می‌شود.

شیخ الاسلامی فعالیت چندین ساله فرشیدورد در عرصه علم و دانش را مصداق بارز مسوولیت او در حیاتش دانست و گفت: «فرشیدورد هیچ‌گاه خود را در بند عالم طبیعت نکرد.»

همچنین عزیزالله جوینی، استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران، در سخنانی شاعر بودن فرشیدورد را یکی از ابعاد پنهان مانده از شخصیت او برشمرد و گفت: «علاوه بر همه فعالیت‌های این استاد بزرگ در عرصه زبان و خط و دستور زبان

تازه‌های کتاب ماه منتشر شد

حکیم نظامی گنجوی و ارتباطات و دانش‌شناسی

ماهانمایه‌های تخصصی اطلاع‌رسانی و نقد بررسی کتاب ماه ادبیات، هنر، کلیات، علوم اجتماعی و تاریخ و جغرافیا، ویژه بهمن ۱۳۸۸ از سوی خانه کتاب منتشر شدند.

سی و چهارمین شماره کتاب ماه ادبیات که با زیر عنوان ویژه حکیم نظامی گنجوی منتشر شده، عنوانی از این دست را مورد کنکاش قرار داده است: دیدگاه‌های کلامی نظامی گنجوی، بازنویسی منظومه‌های پنج گنج در ادبیات معاصر ایران، بررسی و تحلیل ساختاری و محتوایی منظومه شمس و قمر،

کنش‌ها و منش‌ها در «خسرو و شیرین» و «الیلی و مجنون» و واکنش نظامی گنجوی به اشغال سرزمین‌های ایرانی قفقاز.

صد و سی و هفتمین شماره کتاب ماه هنر نیز در ۱۲۰ صفحه مباحثی از جمله آسیب‌شناسی نقد هنر در جامعه معاصر ایران، زیبایی و تقدس در بناهای مذهبی ایران اسلامی، هنر مفهومی و بحران هنر مدرن را مورد بررسی قرار داده است.

کتاب ماه کلیات هم نیز در دومین شماره با زیر عنوان اطلاعات، ارتباطات و دانش‌شناسی در ۱۰۷ صفحه به طرح موضوعاتی از این جمله پرداخته است: آموزش نسخه‌شناسی یا نسخه‌شناسی آموزشی؛ روش تحقیق کیفی، سنجش سواد اطلاعاتی دانشجویان، نظریه‌های رفتار اطلاعاتی، مطالعات سنجش کمی و کتابخانه‌ها و سرمایه فرهنگی.

بیست و سومین شماره کتاب ماه علوم اجتماعی نیز ویژه صنایع فرهنگی در بخش‌های مختلفی از جمله گفت‌وگو، دیدگاه، معرفی و نقد کتاب‌های فارسی و لاتین، معرفی و نقد پژوهش، مقاله و اطلاع‌رسانی سامان یافته و از جمله عناوین آن عبارتند از: صنایع فرهنگی و الزامات آن؛ نقش صنایع فرهنگی در هویت بخشی به امت اسلامی؛ فناوری، فرهنگ و اخلاق، بررسی تحلیلی مطالعات انقلاب اسلامی.

کتاب ماه تاریخ و جغرافیا نیز در صد و چهل و یکمین شماره به موضوعاتی نظیر: سبک‌های تاریخ‌نگاری معاصر، تحولات خاورمیانه و نفت، نفت و سلطه، نخستین سفیر استعمار، ایران و عربستان در روزگار نو، چالش‌های خاورمیانه و تبارشناسی مسائل خلیج فارس پرداخته است.

برنامه هفتگی سرای اهل قلم

برنامه‌های این هفته سرای دائمی اهل قلم از سوی خانه کتاب اعلام شد. شنبه ۱۵ اسفند نشست «عرفان در ادبیات ایران» با حضور دکتر پرویز عباسی داکانی از ساعت ۱۶:۳۰ تا ۱۷:۳۰.

یکشنبه: نقد و بررسی کتاب «رابرت کندی از غرق شدن نجات پیدا می‌کند» با حضور حسن فرهنگی، محمدرضا نظری و مزدک بلوری از ساعت ۱۶:۳۰ تا ۱۷:۳۰.

دوشنبه: نشست اول: کارگاه داستان‌نویسی با حضور فیروز زنوزی جلالی از

ساعت ۱۴ تا ۱۶ و نشست دوم: بررسی «تجلی قرآن در اندیشه مولانا» با حضور دکتر کاظم محمدی وایقانی و یاسر هدایتی از ساعت ۱۷ تا ۱۹.

سه شنبه: یازدهمین دوره کتاب فصل از ساعت ۱۶ تا ۱۸. چهارشنبه: نشست اول: نقد و بررسی کتاب «گرگ‌ها از برف نمی‌ترسند» با حضور محمدرضا بایرامی، کامران محمدی و فرخنده حق‌شنو از ساعت ۱۶:۳۰ تا ۱۷:۳۰ و نشست دوم: بررسی کتاب «تفسیر انسان به انسان» با حضور حجت‌الاسلام مصطفی پور و دکتر بخشعلی قنبری از ساعت ۱۷ تا ۱۹.

سرای دائمی اهل قلم در خیابان انقلاب، خیابان فلسطین جنوبی، کوچه خواجه نصیر، شماره ۲ واقع و شرکت در این جلسات برای عموم آزاد است.

کارشناسان از مشکلات آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان می گویند

تلخ کامی ها در آموزش قند پارسی

هر سال زبان آموزانی مشتاق از اقصی نقاط جهان به قصد یادگیری زبان شیرین پارسی یا ادامه تحصیل به ایران می آیند. با توجه به این که آموزش زبان فارسی به خارجی ها فرصتی مغتنم برای معرفی و صدور فرهنگ و ادبیات ایران زمین است، انتظار می رود متولیان امر توجه بیشتری به این جریان و همچنین تالیف کتاب هایی مناسب در این باره داشته باشند.

در این گزارش، دکتر بهروز بختیاری، زبان شناس، استادیار دانشگاه و مدرس زبان فارسی به غیر فارسی زبانان و همچنین منیژه گله داری، مدیر گروه آموزش زبان فارسی دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) به این پرسش بنیادین پاسخ می دهند که چه موانع و مشکلاتی در آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان وجود دارد و کیفیت کتاب های استفاده شده در این باره چگونه است؟

«هر فارسی زبانی صلاحیت تدریس زبان فارسی را ندارد.» دکتر بختیاری با گفتن این جمله در آغاز کلام خود، به یکی از مهم ترین مشکلات آموزش زبان فارسی در سراسر دنیا اشاره می کند و می گوید: «در بسیاری از کشورها افراد به صرف فارسی زبان بودن، مدرس زبان فارسی شده اند، در حالی که هیچ تخصصی در رشته آموزش زبان فارسی به خارجی ها ندارند. به طور مثال، پزشک یا مهندس اند یا حتی ادبیات خوانده اند، اما تکنیک های آموزش زبان، ارزشیابی و آزمون سازی را نمی شناسند.»

بختیاری که مجموعه یازده جلدی «فارسی بیاموزیم» را با همکاری ذوالفقاری و غفاری، برای آموزش زبان فارسی به کودکان ایرانی تبار مقیم آمریکا تالیف کرده است، از نبود سیستم آموزشی هماهنگ و واحد در تدریس منابع درسی این حوزه انتقاد می کند و می گوید: «من مخالف تنوع منابع و کتاب های آموزش زبان فارسی در مراکز مختلف نیستم. مساله این است که منابع مختلف با سیستم های آموزشی هماهنگ و به طور روشمند تدریس نمی شوند؛ یعنی زبان آموزان می توانند با کتاب های متنوع و البته مناسب زبان فارسی را فراگیرند، اما در نهایت همه می توانند در آزمون های یکپارچه مثل Toefl مانند فراگیران زبان انگلیسی ارزشیابی شوند.»

وی در ادامه در پاسخ به این سوال که آیا کتاب های موجود از حیث محتوا معرف فرهنگ ایرانی اند؟ تصریح کرد: «کتاب های مختلفی که برای آموزش زبان انگلیسی تالیف شده اند، با محتوایشان، فرهنگ انگلیسی و آمریکایی را به فراگیر منتقل می کنند و علاوه بر آن، مهارت های چهارگانه نوشتن، خواندن، صحبت کردن و شنیدن را به موازات هم و در یک مجموعه آموزش می دهند، اما اغلب فارسی آموزان را خواننده زبان فارسی بار می آوریم و مهارت های فوق را به صورت مجزا با کتاب های جداگانه آموزش می دهیم. همچنین به لحاظ محتوا هم منابع آموزشی ما، فرهنگ ایرانی را باز نمی تابد و حتی این باور را در ذهن زبان آموز خارجی به وجود آورده که ایران در قرن هفتم و هشتم متوقف شده است؛ چرا که متون درسی ما اغلب به ایران معاصر نمی پردازند. ما پیوسته در حال مرور کردن افتخارات تاریخی مان هستیم و به توصیف شیراز و اصفهان یا سعدی و حافظ در کتاب های این حوزه بسنده کرده ایم؛ گویی که نویسندگان این کتاب ها به چیزی به نام «ایران مدرن» اعتقاد ندارند. به همین دلیل، اغلب زبان آموزان خارجی فرهنگ ما را فرهنگ راکدی می دانند که در گذشته خود مانده است. کاری که مادر کتاب «فارسی

بیاموزیم» انجام داده ایم، این بوده است که درباره فوتیال و سینمای ایران نیز بحث هایی را گنجانده ایم و از آن استقبال هم شد، به طوری که این کتاب از سال ۱۳۸۱ تاکنون به فارسی آموزان در آمریکا تدریس می شود.»

از دیگر سو، به گمان این استاد با سابقه آموزش زبان فارسی، ادبیات تنها اندوخته ایران برای صدور به کشورهای جهان نیست. او معتقد است: «ادبیات این سرزمین به عنوان یکی از دستاوردهای مهم ایرانیان قابل احترام و انکارناپذیر است، اما ایرانیان ابزارهای فرهنگی پرشماری مانند سنت ها و آداب و رسوم فراوانی دارند که می توانیم از طریق آموزش زبان فارسی آنها را منتقل کنیم؛ در حالی که این را محدود به ادبیات کرده ایم و آن هم تنها ادبیات کلاسیک. من فکر می کنم هیچ یک از دانشجویان خارجی که تاکنون در دوره های دانش افزایی برای یادگیری زبان و ادبیات فارسی شرکت کرده اند، اطلاعی از ادبیات معاصر ما ندارند، چون این موضوع در کتاب های درسی ما بازتاب ندارد.»

بختیاری، تالیف کتاب در حوزه آموزش زبان فارسی به خارجیان را امری تخصصی می داند که البته نیازمند تجربه و سال ها تدریس در این رشته است. او از این جریان که برخی تنها به اعتبار تحصیل در رشته آموزش زبان فارسی و بدون حتی یک ساعت تجربه تدریس به خود اجازه تالیف کتاب داده اند، انتقاد می کند و می گوید: «کتاب «فارسی بیاموزیم» بعد از این که سال ها در کلاس به صورت جزوه به غیر فارسی زبانان تدریس و پالایش شد، صورت چاپی به خود گرفت؛ اما متأسفانه برخی از دوستان و همکاران ما بدون سابقه تدریس، اقدام به تالیف کتاب کرده اند و طبعاً آثاری این چنین با نیازهای فراگیران منطبق نیست.»

او در پاسخ به این سوال که آیا با وجود موانع و مشکلات موجود، آموزش زبان فارسی را فرآیندی رو به رشد می بیند یا خیر؟ به صراحت می گوید: «تا زمانی که انجمن علمی مدرسان زبان فارسی در کنار مدرسان ادبیات تشکیل نشود و نظام جامعی با عنوان «نظام آموزش زبان فارسی» مثل نظام پزشکی وجود نداشته باشد تا صلاحیت مدرسان از آن احراز شود، متأسفانه وضعیت از رکود فعلی خود خارج نخواهد شد، اما امید است تا با ایجاد تشکیلات صنفی، آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان بیش از پیش جدی گرفته شود و از دیگر سو، عمده ترین

گرفتن علم و تجربه در سایه کار گروهی، بخش عمده ای از خلأ موجود در حوزه نگارش کتاب را در این رشته پر خواهد کرد. از طرف دیگر، استادان آموزش زبان فارسی نیز باید پایان نامه های دانشجویان خود را برای برآوردن نیازهای مراکز آموزش زبان فارسی هدایت کنند.»

نویسنده کتاب های «درک مطلب شنیداری برای زبان آموزان خارجی» و «نگارش و دستور زبان فارسی» که از چاپ برخی از کتاب هایش با هزینه شخصی خود انتقاد می کند معتقد است: «روند چاپ کتاب برای آموزش زبان فارسی به خارجیان بسیار دشوار است؛ چراکه محدود بودن مخاطبان این کتاب ها سبب می شود تا ناشران از چاپ آنها استقبال نکنند و مراحل بررسی و داوری این کتاب ها توسط ناشران دانشگاهی هم آنقدر طولانی می شود که نویسنده را از چاپ اثرش منصرف می کند! من چند سال قبل کتابی با عنوان «آموزش واژگان زبان فارسی» برای غیر فارسی زبانان نوشتم و با وجود آن که کتاب مناسبی در این موضوع وجود نداشت، مرکز گسترش، انتشار آن را نپذیرفت و حتی در دانشگاه هم از آن استقبال نشد و هنوز در انتظار چاپ به سر می برد.» مدیر گروه آموزش زبان فارسی دانشگاه امام خمینی (ره) می افزاید که تاکنون حتی یک فرهنگ یک زبانه مناسب برای زبان آموزان غیر فارسی زبان تالیف نشده است و این مشکلات به یقین از اشتیاق با نخستین زبان آموزان می کاهد. برخی از فراگیران با هوش و استعداد فردی خود خلأهای موجود را پر می کنند، اما برخی نیز در نیمه راه از یادگیری زبان فارسی منصرف می شوند.

استاد آموزش زبان فارسی نیز با تایید این مطلب که هر فارسی زبانی لزوماً نمی تواند استاد زبان فارسی باشد می گوید: «در برخی از سفارتخانه های ایران در خارج از کشور، کارمندان سفارت تنها با قید فارسی زبان بودن، کلاس آموزش زبان فارسی برگزار می کنند، در حالی که تدریس فارسی به غیر فارسی زبانان سال هاست که دیگر امری تخصصی شده است. در داخل کشور نیز باید مسوولان ابتدا به این باور برسند که فاصله ای بین زبان فارسی و ادبیات هست و استادان ادبیات نیز باید آموزش مقدماتی زبان فارسی را به عهده همکاران آموزش زبان فارسی بگذارند.»

گله داری با وجود همه مشکلات، آموزش زبان فارسی را فرآیندی رو به رشد می داند و ابراز خرسندی می کند: «در این مسیر به میانه راه رسیده ایم و به یقین با همکاری مسوولان و هماهنگ کردن مراکز مرتبط، می توان موانع موجود را از سر راه برداشت.»

انتشارات شب تاب

مجموعه داستانهای الهام بخش

راز گلهای نرگس

شکوه قدرت درون

دکتر سید قوام الدین مهدوی

۲۰۰۰ نسخه / ۳۰۰۰۰ ریال

چاپ اول ۱۳۸۸

تلفن: ۶۶۴۰۵۳۹۴

۶۶۴۰۵۳۹۸

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۹۲۵۰۱۰۰۵

مركز فروش تهران، خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - پلاک ۳۶ - کتابفروشی آبان

سایر محمدی

چهارمین تصحیح از دیوان حافظ معروف به نسخه خلخال، ماه گذشته از سوی نشر آگه چاپ و منتشر شد. این تصحیح به قلم بهرام اشتری صورت گرفت که دو سال پیش، با انتشار «این راه بی نهایت» توجه محافل ادبی را به سوی خود جلب کرد. این کتاب یکی از کامل ترین واژه‌نامه‌ها و واژه‌نامه‌های دیوان حافظ است که در سال ۸۶ از سوی مرکز نشر دانشگاهی در دو مجلد به بازار آمد و در همان ایام، در بیست و پنجمین کتاب سال و در حوزه ادبیات متون قدیم، شایسته تقدیر معرفی شد و جایزه و لوح تقدیر دریافت کرد. اشتری متولد ۱۳۲۶ خوی، دارای مدرک فوق لیسانس کامپیوتر است و پیش از این سه عنوان کتاب تخصصی در این زمینه منتشر کرده و سال‌ها سردبیر نشریه کامپیوتر در ایران بوده است. متن تصحیح اشتری از دیوان حافظ، با هفت منبع معتبر مقابله شده است. ابتدا با چهار منبع، یعنی نسخه خطی سال ۸۲۷ هـ ق تصحیح خلخال، تصحیح قزوینی، تصحیح خرمشاهی که این مقابله‌ها، جنبه مقایسه دارند و اختلاف آنها با متن در زیر هر غزل و با عنوان «ناهمسانی‌ها» آمده است. او سپس تصحیح خود را با سه منبع دیگر یعنی تصحیح خانلری، تصحیح سایه و تصحیح نیساری سنجیده است که این مقابله جنبه مشورتی دارد و اختلاف متن با هر یک از این سه منبع، با عنوان «دگرسانی‌ها» ذکر شده است. دیوان حافظ به تصحیح اشتری با یک پیشگفتار و یک موخره مفصل با عنوان صد سال با نسخه خلخال و هفت پیوست، در ۷۱۶ صفحه چاپ و منتشر شده است.

گفت و گو با بهرام اشتری

حافظ پژوهی تمام نشدنی است

است، اثری نامستند پدید آورد. در موارد بسیاری می‌بینیم که او خطایی را در نسخه خلخال برطرف کرده ولی در جایی نسخه مشورتی اش را معرفی نکرده است.

سومین تصحیح را حافظ پژوه برجسته، آقای بهاء‌الدین خرمشاهی در سال ۱۳۷۳ از این نسخه به عمل آورد. خرمشاهی حافظ‌شناس بزرگی است و کتاب‌هایی با عناوین متعدد و مختلف در زمینه حافظ پژوهی، در کارنامه علمی وی قرار دارد. از دید من نقطه ضعف تصحیح وی در این است که او روشی مغایر و مخالف قزوینی را در پیش می‌گیرد. نقطه قوت کار قزوینی در این است که او در مواجهه با خطاهای نسخه خطی، جسور است و سعی در اصلاح آنها دارد و نقطه ضعف کار خرمشاهی هم در این است که در مقابله با خطاهای نسخه، بسیار محتاطانه عمل می‌کند.

شما در تصحیح نسخه خلخال تا چه اندازه به اصل نسخه وفادار بوده‌اید؟

وفاداری به نسخه اساس، یک عبارت عوام‌فریبانه است. در سال ۶۷ مالک نسخه خلخال آن را به صورت تصویری چاپ کرد و در اختیار همگان گذاشت. این نسخه چاپی، وفادارانه‌ترین چاپ از نسخه خلخال است. کسانی که در جست‌وجوی اصل نسخه خلخال اند می‌توانند نسخه‌ای از آن را خریداری کنند و مطمئن باشند که عین نسخه خلخال را در اختیار دارند. کسی مثل من، که زیر بار تعهد برای تصحیح یک نسخه خطی می‌روم، در پی فریب نیست و با جرات اعلام می‌کند که هیچ پیوند وفادارانه‌ای با اصل نسخه خلخال ندارد و هر جا اشتباه و خطایی را ببیند، با مشورت با منابع مشورتی، تصحیح می‌کند. بعضی‌ها، به غلط، مستند بودن یک تصحیح را با وفاداری به نسخه اساس، یکی می‌دانند؛ اما اینها دو مقوله مجزا هستند. مستند بودن یعنی آن که خواننده کتاب من بداند که فلان عبارت را، نسخه خطی، به چه صورتی آورده و من آن را چگونه نقل کرده‌ام و تغییر من بر حسب کدام نسخه مشورتی و به چه صورت بوده است. در این که یک تصحیح کاملاً باید مستند باشد، هیچ شکی نیست، اما وفاداری بی‌چون و چرا به نسخه اساس هیچ محمل منطقی و علمی ندارد. باید این نکته همواره مدنظر ما باشد که خواننده عادی، که بیشتر از نود درصد خوانندگان حافظ را تشکیل می‌دهند، نه در پی تحقیق‌اند و نه می‌خواهند خود را در درگیری بین حافظ‌شناسان وارد کنند. انتظار آنها این است که دیوان حافظی را که خریداری کرده‌اند، تا حد قابل قبولی ویراسته و پیراسته از خطاها باشد. من با چه استدلالی می‌توانم به خواننده کتاب خود بگویم که چرا غزلی ما مطلع: مژده‌ای دل که مسیحا نفسی می‌آید

که مسلماً از حافظ است چرا در دیوانی که من برایش تدوین کرده‌ام وجود ندارد. آیا فقط به او بگویم که چون این غزل در نسخه خلخال وجود نداشته است، من به سبب وفاداری به اصل، او را از خواندن این غزل زیبا محروم کرده‌ام؟ یا وقتی به دنبال این بیت زیبای حافظ بگردم: «در کوی ما شکسته دلی می‌خرند و بس/بازار خود فروشی آن

حافظ پژوهی بود که به روش علمی اتکا داشت. مطالعات و تحقیقاتی که ایران‌شناسان اروپایی در دو سه قرن گذشته روی آثار ادبی ایران انجام داده‌اند، انگیزه‌ای شد که خلخال را به تصحیح این نسخه بکشاند و به او یاد داد که چگونه این کار را با روشی علمی انجام دهد. تا آن روزگار، رسم و روال بر این بود که اگر کسی به تصحیح و تدوین دیوان حافظ همت می‌کرد، نسخه‌هایی چند از دستنویس‌های دیوان حافظ را گرد می‌آورد و از بین آنها، به فراخور اجتهاد و بضاعت ادبی خود، دست به گزینش ابیات می‌زد، بدون آن که خود را ملزم بداند که نسخه‌های مشورتی خود را معرفی یا اعلام کند که ضبط هر مصرعی مطابق کدام نسخه است و نسخه‌های دیگر، آن مصرع را چگونه آورده‌اند. نقطه قوت تصحیح خلخال، در علمی بودن و مستند بودن آن بود، روشی که بعد از وی مورد پیروی تمام پژوهشگران قرار گرفت. اما در کنار این نقطه قوت، نقطه ضعفی هم بود که تصحیح خلخال را از ارزش انداخت. نقطه ضعف بزرگ آن، غلط‌های متعددی بود که در چاپ وجود داشت. این خطاها از طرفی شامل خطاهای نسخه خطی بود که در تصحیح خلخال تصحیح نشده، رها شده بودند و از طرف دیگر، شامل خطاهای چاپی بسیار گسترده‌ای بود که در تمام کتاب به چشم می‌خورد. به دلیل همین خطاهاست که تصحیح خلخال امروزه ارزش مراجعه و مطالعه را ندارد.

دومین تصحیح در سال ۱۳۲۰ توسط علامه قزوینی به کمک دکتر قاسم غنی انجام شد. این تصحیح قابل توجه‌ترین تصحیح از نسخه خلخال بوده است. قزوینی محقق جسوری بود که تعداد زیادی از خطاهای نسخه خطی را برطرف کرد. تنها نقطه ضعف این تصحیح در نامستند بودن آن است. قزوینی که خود به عنوان دقیق‌ترین و پراحاطه‌ترین محقق متون شهرت دارد، انتظارات زیادی را درباره خود برمی‌انگیزد. مایه شگفتی و دور از انتظار است که چنین کسی که خود معلم بزرگی در روش تحقیق

طرف انتشارات سخن منتشر شد. واکنش به این انتقادها، سلسله مقالاتی بود که توسط محمد فرزاد، با عنوان چند نکته در تصحیح دیوان حافظ، در مجله راهنمای کتاب چاپ شدند. سی و چند سال بعد از آن، زمانی که دکتر خانلری تدوین و تصحیح نهایی خود را بر مبنای ۱۲ نسخه کهنه و دو چاپ معتبر به پایان رساند، از تعدادی از انتقادات خود از تصحیح قزوینی، غنی عدول کرده و چند قدم به آن نزدیک‌تر شده بود. امروزه کسانی فریفته قدمت نسخه‌ها و گروهی دیگر تحت تاثیر تعدد آنها، به مخالفت با نسخه خلخال برمی‌خیزند که این مخالفت‌ها و عنادها را جز بر ناآگاهی نمی‌توان بر چیز دیگری حمل کرد. در سال ۱۳۷۲ شاعر گرانقدر معاصر، امیر هوشنگ ابتهاج (سایه)، که خود حافظ پژوه برجسته‌ای است، تحولی را در زمینه نگارش دیوان حافظ ایجاد کرد. دیوان حافظی که وی تدوین کرد، بر مبنای ۲۹ نسخه خطی و دو چاپ معتبر بود، هر چند که در بین نسخه‌های مورد استفاده وی ده نسخه قدیم‌تر از نسخه خلخال وجود دارد ولی این نسخه در کانون توجه وی است و حدود هشتاد درصد این تصحیح الهام گرفته از نسخه خلخال است. کار ارزنده استاد سایه، اعاده حیثیت از نسخه خلخال بود که هر تازه از گرد راه رسیده‌ای بر آن نتازد و ارج و ارزش این نسخه معتبر را بداند و این نکته را ملکه ذهن خود کند که نسخه خلخال نسخه‌ای است که تاکنون اساس چهار تصحیح و یک چاپ قرار گرفته و هیچ تصحیح معتبری را نمی‌توان در ۹۰ سال اخیر ذکر کرد که این نسخه یا یکی از تصحیح‌های آن، نسخه مشورتی نبوده باشد. هیچ نسخه خطی حافظ به این ارج و مقام دست نیافته است.

درباره تصحیح‌های قبلی این نسخه سخن بگویید...
نخستین تصحیح توسط شادروان خلخال، که مالکیت این نسخه گرانقدر را داشت، انجام شد و در سال ۱۳۰۶ به چاپ رسید. این تصحیح نقاط ضعف و قوت را در کنار هم داشت. از طرفی می‌توان به جرأت گفت که نخستین اثر در زمینه حافظ و

آقای اشتری چه انگیزه‌ای سبب شد که شما از بین نسخه‌های خطی متعدد، حافظ نسخه ۸۲۷ هـ ق را برگزینید؟

نسخه ۸۲۷ هـ ق، که به علت تعلقش به شادروان عبدالرحیم خلخال، به نسخه خلخال معروفیت دارد، گرامی‌ترین و در عین حال پر آوازه‌ترین نسخه خطی حافظ است. این نسخه تاکنون سه بار توسط حافظ پژوهان برجسته مورد تصحیح قرار گرفته و تصحیح من چهارمین آنهاست. نقطه شروع حافظ‌شناسی علمی در ایران، تاریخ انتشار تصحیح خلخال در سال ۱۳۰۶ شمسی است. تصحیح خلخال، تحول بزرگی را در دنیای تصحیح‌های دیوان حافظ ایجاد و روش تازه‌ای را جایگزین روش‌های کهنه و غیرعلمی کرد. تا آن زمان رسم و روال بر این بود که اگر کسی به تصحیح و تدوین دیوان حافظ همت می‌گماشت، نسخه‌هایی چند از دستنویس‌های دیوان حافظ را فراهم می‌کرد و از بین آنها، به فراخور اجتهاد و بضاعت ادبی خود، به گزینش ابیات مبادرت می‌کرد، بدون آن که خود را ملزم بداند که نسخه‌های مشورتی خویش را معرفی یا اعلام کند که ضبط هر مصرعی مطابق کدام نسخه است و نسخه‌های دیگر آن، مصرع را چگونه آورده‌اند. اساس تصحیح خلخال معروف شد امروزه هم به همین نام شهرت دارد. در آن زمان نسخه خلخال قدیم‌ترین نسخه شناخته شده حافظ در ایران بود، امروزه با وجود این که نسخه‌های قدیم‌تری هم یافته شده‌اند، هنوز نسخه خلخال، در مرکز توجه حافظ پژوهان قرار دارد و هنوز هیچ نسخه دیگری نتوانسته است جای آن را در دل ایرانیان بگیرد.

یعنی این نسخه صحیح‌ترین نسخه یافته شده از حافظ است؟

ابدا چنین قصدی ندارم. این نسخه مانند همه نسخه‌های قرن نهم، دارای ایرادات و خطاهای بسیاری است که باید با مشورت با منابع و مأخذ قدیم‌تر، خطاهای آن را برطرف کرد. آنچه می‌توان ادعا کرد این است که اگر قرار باشد فقط یک نسخه را از بین پنجاه و چند نسخه یافته شده قرن نهم انتخاب کنیم، انتخاب بیشتر حافظ پژوهان، نسخه خلخال خواهد بود. پنهان نمی‌کنم که در بین این پژوهندگان، کسانی هستند که با دید انتقادی به نسخه خلخال می‌نگرند و آن را کم‌ارزش می‌دانند. آغاز این طرز نگرش به سال‌های دهه ۲۰ شمسی برمی‌گردد. در آن سال‌ها شادروان دکتر پرویز ناتل خانلری، به نسخه‌ای دست یافت که قدمت آن چند سال بیشتر از نسخه خلخال بود. این نسخه متعلق به موزه بریتانیاست و در سال‌های ۸۱۳-۸۱۴ هجری قمری کتابت شده، فقط شامل ۱۵۲ غزل است به همین سبب جزو نسخه‌های ناقص و منتخب محسوب می‌شود. دکتر خانلری به استناد این نسخه و دو نسخه دیگر، مقالاتی را در انتقاد از نسخه خلخال و چاپ قزوینی، غنی نوشت و در سال ۱۳۲۷ در مجله یغما به چاپ رساند. این مجموعه ده سال بعد، یعنی در سال ۱۳۳۷ با اصلاحات و اضافاتی با عنوان «چند نکته در تصحیح دیوان حافظ»، از

سوی دیگر است.»

و آن را در تصحیح من نیابد، چگونگی به وی بگویم که وفاداری من به نسخه خلخال، جلوگیری من شد که آن را از نسخه ای دیگر به عاریت بگیرم و در غزل مربوطش قرار دهم؟ چگونگی وی را قانع کنم که ده ها و صد ها خطایی را که در نسخه خلخال وجود دارد، ندیده ام یا دیده ام و ندیده رهایش کرده ام؟ دیوانی که من تصحیح کرده ام دقیقاً مستند است، بدون کوچک ترین وفاداری به نسخه اساس.

درباره ویژگی های تصحیح خودتان صحبت کنید.
در بین سه تصحیح قبلی نسخه خلخال، من تصحیح قزوینی را قابل اعتنا ترین تصحیح می دانم و نقطه شروع خود را بر آن قرار می دهم. تصحیح نسخه خلخال برای من تا حدودی به معنی تصحیح چاپ قزوینی است. این به آن معنی نیست که خود نسخه را از نظر دور بدارم بلکه منظور این است که در موارد زیادی تصحیح و اصلاح قزوینی را با دیده قبول و پذیرش نگریده ام و همه آن را با سه تصحیح ارزشمند؛ یعنی تصحیح خانلری، سایه و نیسانی مطابق داده ام و نقص ها و خطاهای مشترک در نسخه قزوینی را در مشورت با این سه اثر ارجمند بر طرف کرده ام. اگر بخوام به طور خلاصه درباره ویژگی های کتاب خود سخن بگویم، موارد زیر قابل ذکرند.

الف. چهار غزل که مطمئناً به حافظ تعلق دارند، در نسخه خلخال نیامده اند. این غزل ها از منابع مشورتی برگرفته شدند و در تصحیح من جای گرفتند. مطلع این غزل ها چنین است: «۱. صبح دولت می دمدم کو جام همچون آفتاب ۲. مژده ای دل که مسیحا نفسی می آید ۳. جانا تو را که گفت که احوال ما بپرس ۴. ز دل بر آمدم و کار بر نمی آید.»

ب. چهارده غزل در نسخه خلخال وجود دارد که نسبت آنها به حافظ شک و تردیدهایی وجود دارد. این غزل ها بدون آن که در تصحیح من حذف شوند، به بخش «غزل های الحاقی» برده شده اند. مطلع این غزل ها را در زیر می بینید: «۱. روزه یکسو شد و عید آمد و دل ها برخواست ۲. برو به کار خود، ای واعظ! این چه فریاد است؟ ۳. خواب آن ترگس فتان تو بی چیزی نیست ۴. میر من خوش می روی کاندل سرو پا می رمت ۵. درد ما را نیست درمان الغیث ۶. تویی که بر سر خویان کشوری چون تاج ۷. اگر به مذهب تو خون عاشق است مباح ۸. جمالت آفتاب هر نظر باد ۹. بعد از این دست من دامن آن سرو بلند ۱۰. هرگز نقش تو از لوح دل و جان نرود ۱۱. در آ که در دل خسته توان در آید باز ۱۲. سحر به بوی گلستان دمی شدم در باغ ۱۳. ای رخت چون خلد و لعلت سلسبیل ۱۴. بهار و گل طرب انگیز گشت و توبه شکن.»

پ. تعداد ۸۷ بیت حافظ که اصالت آن مسجل است، از نسخه خلخال فوت شده اند. این ابیات از منابع مشورتی گرفته شده و در غزل های تصحیح من جای گرفتند که به چند مورد آنها توجه کنید: «(۲) باد بر زلف تو آمد شد جهان بر من سیاه/ نیست از سودای زلفت بیش ازین توفیر ما/ مرغ دل را صید جمعیت به دام افتاده بود/ زلف بگشادی و باز از دست شد نخچیر ما.»

۳) در کوی ما شکسته دلی می خرنند و بس/ بازار خود فروشی آن سوی دیگر است ۴) صبا زلف تو با هر گلی حدیثی راند/ رقیب کی ره غمناز داد در حرمت.»

ت. شانزده بیت از ابیات نسخه حذف شده و در تصحیح من به حاشیه رانده شده اند. حذف این ابیات یا به دلیل تکرار یا به این دلیل بوده است که منابع مشورتی اصالت آنها را تایید نمی کردند.

کتاب «این راه بی نهایت» در چه زمینه ای نوشته شده است؟

این کتاب یک واژه نما و واژه نامه از دیوان حافظ است که بر مبنای نسخه قزوینی تالیف و تدوین شده است. تالیف این کتاب حدود ده سال کار مداوم برد تا شکل نهایی اش را پیدا کند و تقریباً طی ده. دوازده سالی که در آمریکا مشغول کار و فعالیت هستم، غیر از ساعاتی که صرف تامین هزینه معیشت می شد،

بقیه او قاتم را وقف تالیف این کتاب کردم.

درباره محتوای این کتاب بیشتر توضیح دهید که چه کرده اید؟

قبلاً، هم در زمینه واژه نما و هم در زمینه واژه نامه دیوان حافظ، افراد متعددی کار کرده اند. مثلاً در زمینه واژه نما، شانزده هفده سال پیش خانم دکتر صدیقیان، احتمالاً نخستین واژه نمای دیوان حافظ را بر اساس تصحیح خانلری منتشر کرد که کار ارزنده و خوبی بود و خیلی مورد توجه قرار گرفت. از لحاظ واژه نامه هم کارهای متعددی در ایران صورت گرفته است. کار دکتر پرویز اهور و کاری که دیگران کردند، قابل تقدیر است. اما آنچه تاکنون انجام گرفته آن چیزی نیست که جامع و کامل باشد و توقع حافظ دوستان را برآورده کند و کتابی که من در این زمینه نوشته ام به نظر می رسد کامل ترین باشد. علاوه بر این، کتاب «این راه بی نهایت» مشخصات و ویژگی هایی دارد که باید به آن مراجعه کرد تا از چند و چون آن مطلع شد. در مقدمه کتاب، خصوصیات کتاب به شکل مبسوط شکافته شده و مورد بررسی قرار گرفته است. در این کتاب تمام واژه های موجود در دیوان حافظ شمارش شده و معنی شده اند یا مثلاً گفته شده که واژه شراب چند بار در دیوان حافظ به تصحیح قزوینی آمده و در کجا آمده است؟ و پس از آن معنی شده است. غیر از واژه هایی که معنی شده به واژه های هم ردیف خودش هم ارجاع داده شده تا مراجعه کننده بداند که غیر از شراب، حافظ واژه دیگری مثل باده، می و... را هم در غزل هایش به کار برده است. تمام واژه های مشابه زیر همان واژه اصلی ارجاع داده شده که جست و جو و تحقیق را آسان می کند.

تحقیقی که شما درباره دیوان حافظ انجام داده اید، به کار چه کسانی می آید؟ آیا یک خواننده معمولی غزل های حافظ، به چنین تحقیقاتی نیاز دارد؟

فکر می کنم این تحقیق به درد همه کسانی که اهل شعر و ادبیات هستند می خورد. فرض کنید کسی که آشنایی بسیار کمی با حافظ و شعر دارد، ممکن است هنگام مطالعه یک غزل از درک معنای یک واژه، اصطلاح یا واژه رمزی عاجز باشد، آن وقت می تواند با مراجعه به این کتاب مشکل خودش را حل کند. از طرفی، کسانی که محقق و پژوهشگرند و می خواهند یک مقاله تحقیقی یا یک کار پژوهشی داشته باشند، بسامد واژه ها در دیوان حافظ، کمک زیادی به افرادی می کند که می خواهند یک مقاله تحقیقی یا یک کار پژوهشی در مورد حافظ انجام بدهند. این بسامد واژه ها همچنین به آنها کمک می کند تا دریابند، برخی از ابیات با برخی از غزل ها که در دیوان حافظ جمع شده، سروده حافظ اند یا نیستند. از این طریق می توانیم حکم کنیم که فلان بیت یا فلان غزل از حافظ هست یا نیست.

در زمینه حافظ پژوهی امروز با چه کمبودهایی مواجهیم؟

امروز تعدادی نسخه خطی از دیوان حافظ متعلق به قرن نهم هجری داریم که از معتبرترین نسخه ها محسوب می شوند و بعدا که در قرن های دهم و یازدهم دیوان حافظ دچار دستبرد ها و جعلیات شد، دچار حذف و اضافه شده و تعداد غزل های حافظ را به مرز هشتصد غزل رسانده اند، در حالی که تعداد غزل های واقعی حافظ بین چهار صد و پنجاه تا پانصد غزل در نوسان است. تعداد نسخه های خطی

و معتبر دیوان حافظ که تا امروز شناسایی شده، حدود ۵۵ نسخه اند. فکر می کنم یکی از مهم ترین و ضروری ترین کارها این است که تمام این ۵۵ نسخه را وارد رایانه کنیم تا برای هر نوع تحقیقی بتوان از آن استفاده کرد. ما هنوز یک دیوان معتبر از حافظ که همه حافظ پژوهان و علاقه مندان روی آن به اجماع رسید باشند، نداریم. دیوان های متعددی از حافظ چاپ شده اند اما چیزی که همه به آن ایمان داشته باشند، وجود ندارد. زمینه سازی برای رسیدن به یک اجماع این است که ما ۵۵ نسخه خطی را کامپیوتری کنیم و تحقیقات خود را به رایانه بسپاریم. این پیشنهاد را من در یکی از جلسات فرهنگستان مطرح کردم که موقعیت فرهنگستان اجازه نمی داد چنین طرحی را به مرحله اجرا بگذارند. این کار یکی از ضروریات دنیای حافظ شناسی و حافظ پژوهی در عصر حاضر است.

منظور شما از کامپیوتری کردن نسخه های دیوان حافظ چیست؟

ما ابتدا همه غزل های حافظ را به نقل از این ۵۵ نسخه خطی با همه اختلاف نسخه ها، وارد رایانه می کنیم. انواع و اقسام سوالات و ابهاماتی را که درباره غزل ها داریم، مطرح می کنیم بعد جواب می گیریم، به عنوان مثال سال ها بین حافظ شناسان این دعوا وجود داشت که حافظ گفته «کشتی شکستگانیم» یا گفته «کشتی نشستگانیم؟» کسانی که معتقد بودند «کشتی نشستگانیم» درست است، استدلالشان این بود کسی که در دریا افتاده و دست و پا می زند، دیگر چه نیازی به باد موافق دارد؟ باد شرطه به چه دردش می خورد؟ پس «کشتی نشستگانیم» درست است. تحقیق روی این ۵۵ نسخه ای که موجود است، نشان می دهد که همه این نسخه ها «کشتی شکستگانیم» را ضبط کرده اند، بنابراین حافظ گفته: «کشتی شکستگانیم».

نسخه ای پیدا شد که فکر می کنم مربوط به سال ۸۷۰ باشد، شاید همان نسخه ای که در وین نگهداری می شود. برای نخستین بار پس از این همه نسخه قدیمی، یک مرتبه عنوان می کند «کشتی نشستگانیم» معلوم می شود یک نفر آدم با ذوق و شعر شناسی بوده که به ذهنش رسیده، حافظ اشتباه کرده و اشتباه حافظ را به این صورت تصحیح کرده است. تحقیق روی آن ۵۵ نسخه به ما نشان خواهد داد. این یک نمونه است که من ذکر کردم. کامپیوتری کردن نسخه های خطی دیوان حافظ، خیلی راحت نشان خواهد داد که این مسیر غلط را روی کامپیوتری کردن دیوان حافظ کمک های زیادی به ما در حافظ پژوهی خواهد کرد، تا بتوانیم یک دیوان حافظ تدوین کنیم که مورد تایید همه باشد.

برخی معتقدند به اندازه کافی تصحیح دیوان حافظ انجام گرفته و حالا وقت آن است که غزل های حافظ را با تئوری های جدید بازخوانی و نقد و بررسی کنیم. مثلاً ساخت شکنی در غزل حافظ، مثل کاری که آقای پورنامداریان کرد. یعنی با تئوری ساخت شکنی دریدا غزل های مولانا را مورد مطالعه قرار داد. نظر شما چیست؟

اتفاقاً یکی از همین محققان مقاله ای نوشت با عنوان «حافظ بس». منظور از حافظ بس مثل آتش بس، این است که تمامش کنید. ولی من نام کتابم را خلاف این نظریه «این راه بی نهایت» انتخاب کردم. یعنی کتاب من، درست مقابل آن نظریه قرار دارد. ما اگر کاری انجام می دهیم، دلیل آن نیست که کارهای دیگر بی فایده است یا نباید انجام بگیرد. اگر در حوزه علوم پزشکی یک نفر دنبال معالجه چشم می رود، دلیل نمی شود که در پی درمان قلب نباشد. آنچه شما مطرح می کنید جنبه های مختلفی از حافظ پژوهی است که هر کس می تواند وارد آن شود و کسی که توانایی اش را دارد، من از منظر واژه شناسی حافظ را مورد مطالعه قرار دادم. هر کس از یک دریچه به حافظ نزدیک می شود و کار هیچ کس نقض کار دیگری نیست. حافظ پژوهی همچنان ادامه دارد و هیچ وقت نمی توانیم بگویم حافظ بس است. وقتی درباره کسی می نویسند، یعنی هنوز جا دارد که درباره اش بحث کنیم و بنویسیم.

نگاهی به مجموعه شعر «عاشقانه های مصدق»

تاریخ بر شانه های شعر

«عاشقانه های مصدق» حاوی شعرهایی متفاوت از مرتضی بخشایش است که در چهار دفتر تنظیم شده. بخشایش در این شعرها با زبانی ساده، آندوه فشرده تاریخ را ارائه کرده است. او در دفتر دوم بدون هیچ گونه شعار پردازی و نگاه یکسویه، پیش از هر چیزی به عنصر همیشگی تاریخ، یعنی جنگ توجه نشان داده است. جنگی که همواره به انحاء مختلف گریبانگیر بشر بوده و بدون شک باز هم خواهد بود: «مجرع جنگ های جهانی که بی تو/ جغرافیایش می لنگد/ دریچه ای بود که دست های بالفطره/ کیبودی آوازهای قدیمی اش را شکاف می داد...»

نگاه بخشایش در این مجموعه شعر، نگاهی حسرت آلود به گذشته است. نگاهی که با کمی تأمل می توانست به شیوه ای نو در عالم شعر تبدیل شود. اما نگاه ناشر دور افتاده از قافله اصولی شعر عرصه را بر او تنگ کرده، یعنی همان مشکلی که کارهای دیگر این ناشر با آن دست و پنجه نرم می کنند. مرتضی بخشایش در این کار نشان داده که شاعری پرسشگر است و این حس خدادادی را در روح شعر دمیده تا از دل آن به زبانی منحصر به فرد دست یابد که البته در مواردی این اتفاق روی داده و در مواردی که دلیل آن گفته شد، نیز ناکام مانده است.

جهان شعری بخشایش دارای نگاهی چند محور است که می توان روح بسیاری از ابیاتی بشر را در آن یافت، نگاهی که یادآور رسیدن به جزء از ناحیه کل است، بدین معنا که خواننده در نگاه نخست، خود را یکی از نمایندگان خسته جهان بدون توجه به نکته ای خاص می پندارد. نکته ای که درباره این مجموعه شعر باید به آن اشاره کرد، این است که معلوم نیست شاعر چرا در عین یکدست بودن شعرها از هر لحاظ، به تفکیک آنها دست زده و تلاش کرده این موضوع را در چهار قالب مجزا با عناوین مختلف بگنجانند، در حالی که این کار فقط به سردرگمی خواننده منجر و باعث از بین رفتن تسلسل ذهنی او می شود. یکی از مشخصات مثبت شعرهای بخشایش نگاه یکدست شعری است و اگر قرار است تقسیم بندی ای صورت گیرد، باید شامل همه عناصر شعری مانند ساختار، حجم، زبان و ... شود نه این که شعرهایی از یک جنس را در چند دسته بندی مختلف گمراه کننده ارائه کنیم.

دفتر اول تا چهارم، اگر با دیدی شاعرانه نگریده شوند، کوچک ترین تفاوت ماهوی با همدیگر ندارند و در کل یک موضوع را دنبال می کنند و بالاخره معلوم نیست که فصل هایی مانند «پرنده های پوشالی»، «عاشقانه های مصدق»، «این فصل لعنتی» و «دست ها یک روز تمام می شوند» بر اساس چه منطقی پدید آمده اند. از این مسائل جزئی که بگذریم، باید گفت که بخشایش تا حد زیادی به زبان شعر امروز مسلط است و عناصر مربوط به آن را می شناسد. این شاعر در کارهای کوتاه توفیق بیشتری دارد و شعرهای بلند او به اشکال گوناگون یادآور یکدیگرند.

بسیاری از شعرهای این مجموعه نیاز به یک بازخوانی دارند زیرا تکرارهای بی دلیل در آنها به وفور یافت می شود. بسیاری از شعرهای نیمه بلند نیز در این مجموعه در حد همان بیت های اولیه تمام می شوند و خواننده نیازی نمی بیند که ادامه شعر را که ره به زیاده گویی می برد، تحمل کند. مجموعه شعر «عاشقانه های مصدق» را انتشارات آهنگ دیگر به تازگی با شمارگان ۱۱۰۰ نسخه منتشر کرده است.

در هتل لاله تهران برگزار شد

دیدار داوران کتاب سال با وزیر ارشاد

چندانی با برخی از جشنواره‌های غیر رسمی و محفلی ندارد؟ پاسخ داده نخواهد شد، مگر سوال هایی از جنس ادبیات و نویسندگی مطرح شود. سوال هایی مانند چرا نویسندگان ما از تجربه های غنی ای برخوردار نیستند؟ چرا نویسندگان ما با بن مایه های عالی فلسفی عرفانی برخاسته از اسلام غریبه اند؟ چرا نویسندگان ما از روی دست داستان نویسان فرنگی می نویسند؟ چرا نویسندگان ما در دنبال کردن نظریه ای ادبی برخاسته از هویت فکری فرهنگی مان حیران اند؟ چرا نویسندگان ما در چاپ آثارشان شتابزده عمل می کنند؟»

شاکری همچنین تصریح کرد: «باید برای تجربه نویسندگان فکری بکنیم. در هر سال صدها سفر داخلی و خارجی توسط مدیران دولتی و دیگر نهاد های قانون گذاری و قضایی انجام می شود. تدارک امکان حضور نویسندگان داستان در این سفرها، جان دوباره ای به ادبیات ما خواهد بخشید. این امر مسائل روز جامعه را وارد ادبیات خواهد کرد و نویسندگان را به کارشان امیدوار می کند.»

در این میان برخی از داوران جایزه کتاب سال نیز نظرات دیگری درباره تغییر آیین نامه داشتند.

محمود فتاحی که بیش از ۱۰ دوره جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران را در حوزه کودک و نوجوان داوری کرده، در حاشیه مراسم دیدار وزیر ارشاد با داوران جایزه کتاب سال درباره کاستی های آیین نامه ای این جایزه گفت: «در هر حوزه باید یک بهترین داشته باشیم و این گونه نباشد که در حوزه ای جایزه کتاب سال بی برگزیده باقی بماند. این مسأله در آیین نامه قید شود.»

وی با اشاره به برخی کاستی ها و ضعف های اسانسانمه و شیوه اجرایی این جایزه توضیح داد: «بیشترین کاستی ها در اجرای کار وجود دارد؛ نه در آیین نامه. شاید مهم ترین ضعف، دیر شروع شدن داوری باشد. داورها باید کتاب های منتشر شده در یک سال را بررسی کنند و اگر این کار بخواهد دقیق صورت بگیرد، به وقت زیادی نیاز داریم.»

همچنین عباسعلی وفایی از داوران گروه ادبیات کتاب سال گفت: «در شاخه های کمیته داوری کتاب سال باید تفکیک بیشتری صورت بگیرد تا آثار خلاق و ابداعی بهتر دیده شوند.»

وی گفت: «به دلیل همکاری با خانه کتاب، در جریان تدوین آیین نامه بوده ام و با آیین نامه و مسائلی از این دست آشنایی دارم. اکنون آیین نامه مناسب و سزوار است، ولی می توان مجموعه ای از تغییرات را برای امتیاز کتاب ها لحاظ کرد.»

وفایی گفت: «به عنوان نمونه، نمره ای که برای یک کتاب در حوزه حقوق در نظر گرفته می شود، باید با نمره حوزه زبان شناسی و نقد ادبی متفاوت باشد، به این دلیل که ماهیت این آثار با هم متفاوت است.»

وفایی به ضرورت تفکیک بیشتر شاخه های داوری اشاره کرد و افزود: «برخی نویسندگان که تالیف می کنند، معمولاً به گردآوری مطلب پرداخته اند، ولی عده ای با نگاهی ابداعی و خلاق اثری را مکتوب می کنند، ولی این آثار در یک کمیته مورد داوری قرار می گیرند.»

هر چند این مراسم با نوید توجه بیشتر به کتاب سال و تغییراتی در آیین نامه آن و در نهایت صرف شام به پایان رسید، اما نفس برگزاری چنین نشستاتی با حضور عالی ترین مقام فرهنگی در دولت، نشان می دهد که باید به جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران هر روز نگاه جدی تر داشت.

دکتر سید محمد حسینی، در ابتدای سخنانش گفت: «از همه داوران تقدیر و تشکر می کنم که مسوولیت خطیری را برعهده داشتند و به نحو مطلوبی نیز آن را انجام دادند.»

وی ادامه داد: «در جمع رایزنان فرهنگی نیز تاکید کردم که همه باید تلاش کنند تا کتاب های ارزشمند را خارج از مرزها معرفی کنند.»

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی افزود: «علاوه بر این، باید برای حضور ناشران در نمایشگاه های بین المللی کتاب در سراسر جهان و اعزام برگزیدگان جایزه کتاب سال به جشنواره های مهم ادبی، نقش آفرینی بیشتری داشته باشیم.»

وی با بیان این که «سعی داریم تا جایزه کتاب سال هر سال بهتر از سال گذشته برگزار شود.» تصریح کرد: «از این رو، به رایزنان فرهنگی تاکید کردیم تا کتاب های ارزشمند در حوزه مطالعات ایران و اسلام را شناسایی و معرفی کنند.»

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در بخش دیگری از سخنانش افزود: «در سال آینده برای نخستین بار همزمان با نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، همایش «ناشران جهان اسلام» را برگزار می کنیم؛ چون دیگر به جایی رسیده ایم که کتاب های خوبی در کشورمان منتشر می شوند و دیگران نیز می توانند از آنها بهره ببرند.»

دکتر حسینی، با بیان این که «در حوزه ترجمه آثار از فارسی به زبان های دیگر نیز برنامه های خوبی داریم» تصریح کرد: «دولت با توجه به رویکرد فرهنگی ای که دارد، اعتبارات خوبی در این حوزه لحاظ کرده و امیدواریم نمایندگان مجلس شورای اسلامی نیز باتوجه به روحیه ای که از آنان سراغ داریم، این بودجه را افزایش دهند.»

سپس محمود اکرامی فر و حسین اسرافیلی نیز که از داوران گروه شعر بودند، با خواندن اشعاری، فضای رسمی این برنامه را رنگی دیگر بخشیدند.

احمد شاکری از جمله داورانی بود که با متنی از قبل آماده شده و با زمانی بیش از سایر داوران، سخنانش را بیان کرد.

این داور گروه ادبیات در بخشی از سخنانش گفت: «سوال هایی مانند چرا جشنواره کتاب سال در بخش داستان برگزیده ندارد؟ چرا استقبال سراسری از نتایج آن نمی شود؟ چرا چنین جایزه ای نمی تواند میزان شمارگان کتاب را به نحو چشمگیر و فزاینده ای افزایش دهد؟ و چرا با وجود تلاش های فراوان، فاصله

جایزه با وزیر ارشاد در میان گذاشتند. سپس محمدرضا سرشار، دبیر علمی جایزه کتاب سال، در نخستین سخنرانی رسمی خود در این سمت، به بیان دیدگاه هایش در این باره پرداخت.

سرشار در ابتدای سخنانش گفت: «داوران با نظرات سازنده و تجربیات ارزنده ای که به دست آورده اند، کمک کنند تا مراحل تکمیل آیین نامه به مراحل قانونی اسانسانمه طی شود.»

وی ادامه داد: «با توجه به این که ۱۵ سال به شکل پیوسته داور جایزه کتاب سال بوده ام و در جشنواره های مختلف داوری کرده ام و کم و بیش با این عرصه آشنایی دارم، تلاش خواهم کرد تا به برگزاری بهتر این جایزه کمک کنم.»

دبیر علمی جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران تصریح کرد: «وقتی کاری را قبول می کنم، وقت کافی برای انجام آن می گذارم و اطمینان می دهم که کارهایی که پیش از این انجام شده، اقدامات خوبی بوده و از این به بعد نیز بهتر خواهد شد؛ به ویژه در حوزه ادبیات داستانی که همکاری وزیر ارشاد و دکتر پرویز را شاهدیم.»

وی ادامه داد: «سعی داریم کارها با نظم و دقت انجام شود و بهترین داورها انتخاب و حداکثر عدالت رعایت شود و سلیق شخصی کمترین دخالت را در انتخاب آثار داشته باشند.»

وی با اشاره به وظیفه سایر نهادها و دستگاهها برای حمایت از کتاب و معرفی آثار برگزیده گفت: «برای این اقدام، راهکارهای کم خرج و موثری وجود دارد.» دیگر سخنرانان این مراسم، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی بود که با تاکید بر گسترش توجه به کتاب و رویکرد فرهنگی دولت، امیدهای تازه ای را در دل داوران کتاب سال زنده ساخت.

دکتر حسینی: دولت با توجه

به رویکرد فرهنگی ای که

دارد، اعتبارات خوبی در این

حوزه لحاظ کرده و

امیدواریم نمایندگان مجلس

شورای اسلامی نیز این

بودجه را افزایش دهند

گردهمایی دوستانه داور جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران با وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، نهم اسفندماه از ساعت ۱۸/۳۰ در هتل لاله تهران برگزار شد.

این نشست که نشان از توجه و رویکرد وزیر ارشاد برای ارتباط مستقیم با دست اندرکاران حوزه کتاب داشت، مملو از حضور داورانی بود که اغلب صاحب تالیفات زیادی اند و عناوینی مانند استاد دانشگاه، مولف، دکتر و ... را یدک می کشند و البته این جمع، فرصت خوبی بود تا داوران بتوانند درباره نظراتشان برای اصلاح آیین نامه جایزه کتاب سال با مسوولان فرهنگی جامعه و همچنین یکدیگر به گفت و گو بنشینند.

جایزه کتاب سال در حالی بیست و هفتمین دوره خود را پشت سر گذاشت که آیین نامه آن هیچ تغییری نسبت به دو دهه قبل نداشت. طبیعی است که این جایزه و آیین نامه اش مانند هر پدیده فرهنگی دیگر بی نیاز از بازنگری نبوده و نیاز به اصلاحاتی دارد. این دیدار داوران جایزه کتاب سال با وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی براساس همین نگاه برگزار شد با تبادل نظر، راهکارهای کامل تری برای روند داوری مهم ترین جایزه کتاب در کشور اندیشیده شود.

براساس روند معمول نشست های رسمی که وزارت ارشاد میزبان آن است، این مراسم نیز اندکی مانده به ساعت ۷ شب با پخش سرود ملی جمهوری اسلامی ایران و قرائت آیتی از کلام الله مجید آغاز شد تا دکتر محسن پرویز، معاون امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، بار دیگر بر ضرورت اصلاح آیین نامه تاکید کند.

وی در این نشست جملاتش را این گونه آغاز کرد: در گزارش های سال های گذشته، یکی از موارد چشمگیر، غلبه ترجمه بر آثار تالیفی بود.

وی ادامه داد: «این مسأله به آسیب شناسی احتیاج دارد. برتری ترجمه به تالیف، یا نشان از این دارد که کار ترجمه ما قوی تر است، یا باید بگوییم در کار داوری ترجمه، غفلت هایی صورت گرفته است.»

وی با اشاره به این که «در امتیاز دهی به کار ترجمه باید به نوع ترجمه اثر امتیاز داد، نه خود متن اثر» افزود: «در برخی موارد بیش از آن که نگاه داوران به نوع ترجمه معطوف باشد، معطوف به کاری است که مولف اصلی انجام داده است. حال آن که ما به اثر فرنگی جایزه نمی دهیم، بلکه به ترجمه مترجم ایرانی امتیاز داده می شود. باید نگاهمان به سمت تلاشی باشد که مترجم ایرانی انجام داده است.»

وی در بخش دیگری از سخنانش تصریح کرد: «مسأله دیگر این که گاهی اوقات در برخی حوزه ها اثر برگزیده نداریم، چون هیچ اثری بالای نود امتیاز دریافت نکرده است. نوع نگاه دیگری می گوید داوری براساس کتاب های موجود است و باید برترین کتاب انتخاب شود.»

معاون امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی افزود: «در سال های اخیر با توجه به راه اندازی جایزه کتاب فصل، نظام قوی تری نسبت به گذشته در حوزه داوری جایزه کتاب سال داریم و اگر کتابی از قلم بیفتد، برخلاف روند سال های پیش، از داوری دور نمی ماند.»

در ادامه این نشست، داوران مختلف جایزه کتاب سال به بیان نظرات خود درباره اصلاح شیوه آیین نامه این جایزه پرداختند. محمد حسین ساکت، محمد علی ابهری، غلامرضا اعوانی، محمد اکرامی فر و احمد شاکری، نظرات و دیدگاه های خود را درباره این

گزارشی از نمایشگاه کتاب استان قزوین

نمایشگاه استانی، جشنی تعطیل ناپذیر

نمایشگاه، این است که هزینه تهیه کتاب و رفت و آمد به مرکز کشور را کاهش داده‌اند و فرصت مخاطبان کتاب را که بهترین سرمایه است، پس انداز کردند تا آنها عنوان و کتاب‌های مورد نیاز را تهیه کنند. وی افزود: «استان قزوین لایق تر و شایسته تر از این نمایشگاهی است که توانسته ایم تدارک ببینیم. این فضا، فضای موقتی است که با توجه به در حال ساخت بودن نمایشگاه دائمی استان، امیدواریم نمایشگاه کتاب سال آینده در آن محل برگزار شود و در آن نمایشگاه از حضور ناشران بیشتری بهره بگیریم.»

احمد عجم در ادامه سخنانش به موضوع کتاب و کتابخوانی در استان قزوین اشاره کرد و گفت: «بر اساس آمار موجود سرانه کتاب و مطالعه در استان قزوین در مقایسه با دیگر استان‌ها بسیار مطلوب است. یکی از آثار نمایشگاه و خروجی‌های آن باید افزایش سرانه مطالعه و کتابخوانی باشد.»

در بخش دیگری از مراسم، محمدحسین شفیعی‌ها، مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی قزوین گفت: «کتاب میراثی ماندگار، پدیده‌های با شکوه و با ارزش و عنصری رشد آفرین و روشنگر در پهنه زندگی بشر است. افتخار ما نیز در این است که فرهنگ باورهای دینی ما یعنی آیین مقدس اسلام مبتنی بر ارزش، بینش و دانش، ارجمندی کتاب و نگارش است و خداوند منان معجزه ابدی آخرین و محبوبترین فرستاده‌اش را یک کتاب قرار داده است. قرآن کریم سرآمد همه کتاب‌های عظیم است. همچنین پیشینه فرهنگی ما و شمار کتاب‌ها و کتابخانه‌ها در عصر شکوفایی تمدن اسلامی و اهتمام دانشمندان اسلامی و ایرانی در پدید آوردن آثار ارزشمند جهانی، همه و همه ناظر بر اهمیت کتاب و کتابخوانی است.»

مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی قزوین در بخش دیگری از مراسم گفت: «از سال ۸۵ تاکنون ۳۲۲ هزار جلد کتاب به مبلغ ۲۰/۲۲۷/۷۲۷۵ ریال در قالب ۴۷۱۱ عنوان در استان توزیع شده است.»

لازم به ذکر است که در سال ۸۸ یکصد و هشتاد هزار جلد سهمیه استان است که قریب یکصد هزار جلد آن دریافت شده و بقیه تا پایان سال اختصاص پیدا خواهد کرد. کتب اهدایی در میان مراکز علمی، آموزشی، فرهنگی، بهداشتی شامل مدارس، دانشگاه‌ها کتابخانه‌های عمومی و مساجد و غیره توزیع شده‌اند. از سال ۸۶ تاکنون ۷۵۰ میلیون ریال بن کاغذی و کارت‌های الکترونیکی کتاب (جدای از یارانه‌هایی که در نمایشگاه اختصاص پیدا کرده است) توزیع شده است که سهم سال جاری ۳۵۰ میلیون ریال عمومی و ۲۱۳ میلیون و هفتصد هزار ریال به مراکز آموزش عالی و حوزه علمیه اهدا شده است.»

قضایایی که خارجی‌ها سعی کردند برای ما ایجاد کنند، در این فضاها نیز هیچ کاری را تعطیل نکردیم و نمایشگاه‌های استانی کتاب، هفته کتاب در آبان ماه، جشنواره کتاب سال، جشنواره شعر فجر، ۳ دوره انتخاب کتاب فصل و... را برگزار کردیم که همه این موارد بدون هیچ گونه مشکل و حاشیه با هوشیاری اهل فرهنگ شکل گرفت.»

وی گفت: «تصور می‌کنم قدرشناس این بصیرت و روشن بینی موجود در قاطبه اهالی فرهنگ باشیم و باید این را تقویت کنیم.» دکتر پرویز در خاتمه سخنانش گفت: «از این که امسال نیز نمایشگاه برگزار شد و مشکلات سال قبل ایجاد نشد، خوشحالم و امیدوارم زمان ثابتی در تقویم نمایشگاه‌های قزوین ایجاد شود تا مردم نیز برای حضور در آن جشن فرهنگی برنامه‌ریزی کنند. جا دارد از همه کسانی که در برگزاری نمایشگاه همراه بودند، تقدیر و تشکر شود.»

در این مراسم احمد عجم، استاندار قزوین ضمن تقدیر از برگزارکنندگان نمایشگاه و بیان این مطلب که این نمایشگاه به عنوان بهار کتاب و کتابخوانی به استقبال از بهار طبیعت می‌رود گفت: «امیدوارم از این فرصت و خوان گسترده فرهنگی که در استان قزوین تدارک دیده شده، مردم عزیز و شخصیت‌های علمی، فرهیخته و فرهنگی استان علی‌الخصوص علما و دانشگاهیان بهره‌مند شوند و با استقبال گرم از نمایشگاه، فعالان این عرصه را به وجد آورده و امیدوار باشیم تا این نمایشگاه در سال‌های آینده با گستردگی و عناوین بیشتر تکرار شود.»

استاندار قزوین در ادامه گفت: «یکی از برکات این

توزیع کتاب چنین اتفاقی صورت نگرفته است و ما نیازمند شبکه توزیع مناسب هستیم که در این زمینه ۲ مشکل وجود دارد. یکی این است که متولی توزیع باید بخش خصوصی باشد و از آنجایی که به لحاظ اقتصادی این کار پر سود نیست، طبیعتاً کسی تمایل به انجام این امور ندارد. بخش دوم شاید به این ماجرا برمی‌گردد که سیاست‌های کلان حمایتی و جهتدار ما به سمت پیدا کردن راهکارهای مناسب برای بهبود وضعیت توزیع در تمام این سال‌ها معطوف نبوده است.» دکتر پرویز گفت: «با توجه به چنین وضعیتی، شبکه توزیع ما از نواقص فراوانی رنج می‌برد و به رغم افزایش شمارگان کتاب‌ها و عناوین آنها، متأسفانه کتابفروشی اضافه نشده و نمایشگاه‌های کتاب علاوه بر آنکه می‌توانند در این زمینه رونقی ایجاد کنند، به مردم نیز کمک می‌دهند تا کتاب‌های مناسب را یکجا ببینند و در این فضای فرهنگ مکتوب قرار بگیرند. بنابراین، با توجه به چنین وضعیتی نمایشگاه کتاب تعطیل بردار نیست. اگر سیستم توزیع ما درست شود، باز هم باید در برگزاری این جشن فرهنگی به صورت سالانه در استان‌های مختلف جدیت داشته باشیم.» معاون امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در ادامه سخنانش گفت: «برگزاری نمایشگاه‌های استانی کتاب توسط دوستانمان در موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی انجام می‌شود و با توجه به سخت بودن اجرای چنین رویدادی و اینکه تقریباً برای برگزاری هر نمایشگاه یک هفته فرصت نیاز داریم و یک هفته نیز جمع‌آوری آن به طول نمی‌انجامد و از آنجایی که در ۳ ماه سال به واسطه برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران و ماه رمضان امکان برگزاری نمایشگاه استانی وجود ندارد، تقریباً در ۲۰ تا ۲۵ استان امکان برپایی نمایشگاه هست و با توجه به چنین وضعیتی موضوع ثبات تقویم نمایشگاه‌ها و اجرای برنامه‌های مختلف و متنوع در نمایشگاه‌های استانی کتاب به دوستانمان توصیه شده است تا این جشن کتاب را به یک جشن فرهنگی تبدیل کنیم و مردم را به این جشن فرا بخوانیم تا در آنجا بتوانند در نشست‌های تخصصی شرکت کنند چه بسا از دل همین نشست‌ها و رفت و آمدها استعدادهای جدید کشف شوند و بنده معتقدم این استعدادها در بین جوانان ما وجود دارند و خیلی از آنها را پیدا نکرده‌ایم و از این فرصت برای تقویت این حوزه‌ها می‌توان استفاده کرد. یعنی به نمایشگاه‌های کتاب صرفاً به عنوان یک فروشگاه کتاب نگاه نکنیم بلکه به عنوان یک حرکت فرهنگی بزرگ به آن توجه داشته باشیم.» در آغاز سال ۸۸ نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران را بدون هرگونه حاشیه و مشکلی در فضای ایجاد شده قبل از انتخابات برگزار کردیم. بعد از انتخابات و

موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران در مسیر برگزاری نمایشگاه‌های استانی کتاب در سال جاری که از اردیبهشت امسال و از خوزستان شروع شد، همراه با ناشران کشور در استان‌های مختلف حضور یافت. در این مسیر مساعدت معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و تلاش ادارات کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان‌ها را نباید نادیده گرفت.

به هر تقدیر در طول هفت، هشت ماه گذشته مانند ۳ سال اخیر، نمایشگاه کتاب در استان‌های مختلف و دور و نزدیک از تهران برگزار شد تا اینکه ناشران در این سفر طولانی در آخرین ماه از سال به قزوین رسیدند و یکصد و شصت و یکمین نمایشگاه بزرگ استانی را در استان همجوار پایتخت برگزار کردند.

استان قزوین امسال برای پنجمین بار پذیرای ناشران کشوری شد و با تغییر محل برگزاری نمایشگاه در مقایسه با نمایشگاه‌های دوره‌های قبل استان اختصاص فضای مناسب‌تری برای این امر، تعداد ناشران شرکت‌کننده در نمایشگاه افزایش یافت. از طرف دیگر، این برنامه‌ریزی صورت گرفت تا علاوه بر افزایش کمی، کیفیت نمایشگاه نیز با اجرای برنامه‌های مختلف و جنبی حال و هوای متفاوت و خاصی پیدا کند.

یکصد و شصت و یکمین نمایشگاه استانی کتاب از پنجم اسفند با حضور دکتر محسن پرویز معاون امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، احمد عجم استاندار قزوین، احسان‌الله حجتی مدیرعامل موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران، محمدحسین شفیعی‌ها، مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان، برخی دیگر از مسئولان استان و علاقه‌مندان به کتاب و کتابخوانی افتتاح شد.

نمایشگاه کتاب، جایگزین مناسب

در این مراسم، دکتر محسن پرویز معاون امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نمایشگاه استانی کتاب را به عنوان جایگزین مناسب برای شرایط نامتوازن و ناقص توزیع در کشور معرفی کرد و گفت: «ما وارث بی‌برنامگی حوزه توزیع از روزهای آغازین ورود صنعت کتاب به کشور هستیم.» وی در ادامه به رشد صنعت نشر در کشور اشاره کرد و افزود: «در ایام انقلاب، حوزه چاپ و نشر رونق گرفت و البته در سال‌های آغازین دهه ۵۰ صرفاً ۴۰۰ تا ۵۰۰ عنوان کتاب در طول سال در کشور منتشر می‌شد و مقارن با ایام پیروزی انقلاب، این عدد به حدود ۵۰۰ هزار عنوان رسید که عدد و رقم امروز به حدود ۵۰ هزار عنوان کتاب در سال رسیده که تقریباً صد برابر نشر کتاب سال‌های آغازین دهه ۵۰ و بیش از ۵۰ برابر یا سال‌های اوایل انقلاب است.» وی در ادامه گفت: «گرچه در عرصه نشر، شاهد چنین رشدی هستیم اما در حوزه

انگیزه‌های به نام نمایشگاه

همزمان با برگزاری نمایشگاه استانی کتاب در قزوین علاوه بر حضور بالغ بر ۳۰۰ ناشر از سراسر کشور، این فرصت نیز فراهم شد تا تعدادی از ناشران پرکار و مطرح این استان هم در نمایشگاه حضور داشته باشند تا از این فرصت برای معرفی و عرضه کتاب‌هایشان و همچنین ارتباط با دیگر ناشران بهره‌برند. طاهای، سایه گستر، ادیب قزوین، حدیث امروز، پرک، اندیشه زرین و مهرگان دانش از جمله ناشران فعال قزوین هستند که در نمایشگاه امسال به صورت مستقل حضور یافتند. به همین دلیل با مدیران مسئول دو نشر بحر العلوم و سایه گستر این استان گفت و گوی کوتاهی انجام داده ایم.

تبلیغات بیشتر

مسلم رازی، مدیر مسئول نشر بحر العلوم که از سال ۱۳۷۲ در عرصه نشر فعال بوده است تاکنون بالغ بر ۱۴۰ عنوان کتاب روانه بازار کرده

است. وی کار نشر را در شهرستان‌ها شغلی بسیار دشوار معرفی می‌کند و می‌گوید: نویسندگان مستعد و فراوانی در استان داریم که توانسته‌اند آثار با ارزشی تولید کنند اما مهم‌ترین مشکل ما به عنوان ناشر، توزیع و فروش کتاب هاست. وی گفت: متأسفانه در قزوین مرکز پخش نداریم و زمانی هم که به تهران مراجعه می‌کنیم اگر کتاب‌های ما را برای پخش قبول کنند انتظار حداقل ۵۰ درصد تخفیف دارند و در نهایت پول آن را به صورت نقد پرداخت نمی‌کنند و همین جریان مانع از فعالیت متمرکز و گسترده ما می‌شود و بالطبع به واسطه ضعف در نقدینگی بعضاً شاهد ورشکستگی ناشران شهرستانی هستیم. رازی برگزاری نمایشگاه‌های کتاب استانی و حضور ناشران استانی در آن را یکی از راهکارهای مناسب برای فروش کتاب و امکان ادامه فعالیت معرفی کرد و گفت: امسال در نمایشگاه‌های کتاب تبریز و اراک شرکت کردم و این تخفیف‌ها باعث می‌شود مردم نیز از نمایشگاه‌های این چنینی استقبال کنند.

فضای گسترده‌تر

حسین مافی، مدیر مسئول نشر سایه گستر است که به واسطه کتابفروشی بودنش در ایام دانشجویی علاقمند به حرفه نشر می‌شود و این انتشارات را از سال ۷۸ راه‌اندازی می‌کند. صافی می‌گوید: تاکنون در کارم موفق بوده‌ام و این موفقیت را به خاطر فعالیت در زمینه فرهنگی و معنوی بودن نشر می‌دانم و اگر بخواهیم به مقوله مادی ماجرا بپردازیم باید گفت: کار نشر آن هم در شهرستان‌ها صرفه اقتصادی ندارد.

مافی برگزاری نمایشگاه‌های کتاب را یک فرصت برای معرفی آثار خود عنوان کرد و گفت: البته مردم نیز از این امکان فراهم شده استفاده می‌کنند.

این ناشر قزوینی نمایشگاه کتاب را فرصتی برای تعامل و دیدار نویسندگان، تصویرگران و مولفان با ناشران داشت و افزود: همه می‌توانیم از این فرصت برای رشد نشر کشور استفاده کنیم.

روزگار سپری شده سید جمال در آثار پژوهشی

کتاب‌های پژوهشی فراوانی در داخل و خارج از کشور درباره اندیشه و زندگی سید جمال منتشر شده است که از میان آثاری که به زبان‌های مختلف نوشته شده‌اند، می‌توان به کتاب «سید جمال الدین افغانی» دکتر هما ناطق با مقدمه ماکسیم رودن سون، اسلام شناس معروف فرانسوی اشاره کرد. این کتاب که به زبان فرانسوی منتشر شده، پژوهشی است درباره زندگی سید جمال. دکتر داریوش رحمانیان، این روزها مشغول ترجمه این کتاب است.

کتاب «سید جمال الدین اسدآبادی» نیکی آر. کدی، مورخ آمریکایی، از دیگر کتاب‌های ارزشمندی است که اندیشه‌های سیاسی سید جمال را بررسی کرده است. این کتاب به زبان انگلیسی منتشر شده است. همچنین، کتاب دکتر حسن حنفی، فیلسوف مصری با عنوان «جمال الدین افغانی» از دیگر کتاب‌های قابل تاملی است که در سال ۱۹۹۷ به زبان عربی منتشر شده و اکنون با ترجمه داریوش رحمانیان آماده چاپ است. اما بیشترین پژوهش‌ها درباره سید جمال توسط مورخان ایرانی صورت گرفته است که از جمله مهمترین آنها کتاب «اسناد سید جمال الدین حسینی اسدآبادی در وزارت امور خارجه» تهیه و تنظیم و سیدهادی خسروشاهی است. این اثر به بررسی نقش سید جمال الدین اسدآبادی در روابط خارجی ایران از سال ۱۲۵۴ تا ۱۳۱۴ بر اساس اسناد و مدارک پرداخته است. نویسنده این اثر، از سال ۱۳۶۵ و پس از مراجعت از مأموریت سفارت ایران در واتیکان، ضمن اشتغال در دفتر مطالعات سیاسی وزارت امور خارجه ایران، به جمع‌آوری اسناد مربوط به سید جمال در وزارتخانه‌های مختلف پرداخته است. خسروشاهی که پنجاه سال از عمر خود را صرف تحقیق درباره سید جمال کرده، کتاب‌های دیگری با عنوان «دفاع از سید جمال الدین حسینی»، «اسلام و علم از نگاه سید جمال الدین» (ترجمه و نامه‌ها و اسناد سیاسی سید جمال الدین... (ترجمه و تحقیق) دارد.

نقش سید جمال الدین در بیداری مشرق‌زمین»، مشتمل بر ۳۲ مقاله است که محیط طباطبایی آن را به رشته تحریر در آورده و طی آن کوشیده فکر روشن، توانا، اراده نیرومند، عقیده ثابت، زبان گویا و قلم نیرومند سید جمال را توصیف کند. از دیگر محققانی که کوشیده‌اند تا اندیشه‌های سید جمال را در بوته نقد قرار دهند، کریم مجتهدی است. او به علت تخصصش در حوزه فلسفه، کتابی با عنوان «سید جمال الدین اسدآبادی و تفکر جدید» نوشته که در آن به بررسی رابطه اندیشه‌های سید جمال الدین اسدآبادی با آنچه که در ایران و در اواخر دوره قاجار به عنوان تفکر جدید شناخته شده، پرداخته است. عناوین این مقالات عبارتند از: «سید جمال الدین اسدآبادی و تفکر جدید»، «سید جمال الدین اسدآبادی و رد فلسفه نیچری» و «سید جمال الدین و ارتست زنان». او در این کتاب‌ها تاکید کرده که سید جمال گرایش پوزیتیویستی و اثبات‌گرایانه دارد و اغلب به علمای علم تجربی مثل نیوتن نظر داشته و به فلسفه جدید یعنی مدرنیته کمتر توجه نشان داده است.

همچنین در میان کتاب‌های ایرانی می‌توان به کتاب‌های «سید جمال» مجموعه مقالات داریوش رحمانیان، «سید جمال و اندیشه‌های او» نوشته مرتضی مدرس چهاردهی، «مبارزات ضد استعماری سید جمال الدین» نوشته پرویز لوشانی، «سید جمال الدین اسدآبادی رهبر نهضت آزادیخواهی ایران»، نوشته سید حسن تقی‌زاده، «شرح حال و آثار سید جمال الدین» نوشته لطف‌الله جمالی، «تاکتیک انقلابی سید جمال الدین اسدآبادی» نوشته محمد جواد صاحبی و «سید جمال الدین اسدآبادی» در سازمان‌های فراماسونری، اشاره کرد.

علی هادیلو

سید جمال الدین اسدآبادی از تاثیرگذارترین شخصیت‌های تاریخ معاصر ایران و جهان اسلام است، که اساس عقب‌افتادگی و شوربختی برخی کشورهای اسلامی را در دوران خود در بی‌نصیبی آنها از آزادی و دانش می‌دانست و بر این باور بود که تنها راه برون‌رفت از این شرایط، در اتحاد دنیای اسلام و انطباق اصول و موازین قرآنی، با کشفیات علوم جدید نهفته است. با همه اینها هنوز ابعاد مختلف اندیشه او واکاوی نشده است. دکتر داریوش رحمانیان، استادیار دانشگاه تهران که این روزها مشغول ترجمه دو کتاب درباره سید جمال است و هنوز عناوین آن به‌درستی مشخص نشده، علل این بی‌توجهی را سیاست‌زدگی برخی از پژوهشگران می‌داند.

داریوش رحمانیان عنوان کرد

توجه بیشتر به فلسفه سید جمال

آیا یکی از دلایل دیگر و مهم این بی‌توجهی این نیست که سید جمال به دلیل فعالیت‌های سیاسی و سفرهای متعدد نتوانست اندیشه‌های فلسفی خود را تعمیق و تکمیل کند و در آثار مکتوب آنها را به نمایش بگذارد؟

حرف شما درست است، او فعالیت سیاسی فراوانی داشت و به شرق و غرب عالم سفر کرد، به همین دلیل کمتر فرصت داشت که تأملات فلسفی خود را بارور و ثبت کند. اما در همان آثار، مقالات و سخنرانی‌های اندک نیز نشان می‌دهد، پرده‌ای که جلو دید بعضی از فیلسوفان اسلامی را گرفته، در پیش چشم او نیست و او توانسته از پیله سنتی خود بیرون آمده و با رویکرد خردورزانه به نقادی روی بیاورد. همین نگرش برای ما اهمیت دارد. اما می‌بینم یک انتقاد نادرستی از سید جمال شده و دیگران نیز این حرف کلیشه‌ای را تکرار کردند و آن، این است که می‌گویند اشتباه استراتژیک سید جمال این بود که حرکتش را از بین توده‌ها شروع نکرد و سراغ دربارها و حکام رفت. این استدلال خطایی است. اتفاقاً او در بسیاری از فعالیت‌ها به همین توده‌ها توجه داشت. این موضوعی است که من در نوشته‌های خود به آن اشاره کرده‌ام. یا مثلاً برخی معتقدند تفاوت محمد عبده مصری و سید جمال این بود که عبده بیشتر به کار فکری و فرهنگی تاکید داشت و اصلاح فرهنگی را مهم می‌شمرد، در حالی که سید جمال بر اصلاح سیاسی انگشت گذاشت. این غلط محض است. کسی که پژوهش‌های جدی و دقیقی بر آثار و زندگی سید جمال داشته باشد، می‌بیند که او شدیداً به قدرت توده مردم ایمان داشت و به همین دلیل است که در کشورهای هند، مصر، ترکیه و ایران شاکردانی می‌پورده و به متن جامعه می‌فرستاد. حتی خود برای توده‌ها سخنرانی می‌کرد و بر ترویج سنت روزنامه‌نگاری پامی فشرده، او و شاکردانش در هر کشوری قدم می‌گذاشتند، روزنامه تاسیس می‌کردند. به همین دلیل نهضت تاسیس روزنامه در جهان اسلام، موهون سید جمال است.

زده، ما در دوران مشروطه باید با استبداد گلاویز می‌شدیم و طبیعی بود که در چنین دورانی همه چیز برای ما معنای سیاسی داشته باشد. البته سید جمال شخصیت سیاسی نیز هست، اما ابعاد فلسفی پیام او تحت الشعاع عملکرد سیاسی اش قرار گرفته، در حالی که او حرف‌های بسیاری برای ما داشت؛ مثلاً نگاه خاص او به قرآن برای ما آموزنده است. وی معتقد بود که ما باید به قرآن رجوع کنیم و این کتاب آسمانی کتاب اهل قبور نیست، بلکه کتابی است که دستورالعمل سیاسی و اجتماعی دارد. او فلسفه را به معنای دقیق کلمه حکمت اسلامی تعریف و آموزش آن را به مسلمانان توصیه می‌کرد. بنابراین، سید جمال نخستین معلم حکمت مسلمانان است که می‌گفت حجاب تالیفات گذشتگان را از پیش چشم خود برداریم و با دریدن این پرده حجاب، به سوی تعقل پیش برویم و دقیقاً این اندیشه سید جمال مورد غفلت قرار گرفته است.

پس از درگذشت سید جمال، برخی از نهضت‌ها که با هدف احیای نقش اجتماعی و سیاسی اسلام ظهور کردند، متأثر از اندیشه‌های سید جمال بودند. این تاثیرپذیری ناشی از چه عواملی بود؟ سید جمال راهکار حل مشکلات جوامع اسلامی را تبعیت از تعقل می‌دانست و معتقد بود که ترویج خرافه و تقلید کورکورانه و خلاف اصول اسلامی، آن را به بیراهه برده است. او با تکیه بر تفسیرهای جدید از آموزه‌های دینی تلاش می‌کرد راه‌های برون‌رفت از مشکلات را نشان دهد. او همچنین می‌گفت مسلمانان طبق نص صریح قرآن، از تقلید کورکورانه و خرافه پرستی نهی شده‌اند و باید در فضای عقلانیت مبتنی بر دین و قرآن کریم، گام بردارند تا نتایج پیدا کنند. جالب است که او عقب ماندگی مسلمانان را پیوند دین با استبداد تلقی می‌کرد. یعنی بر این باور بود که استبداد سیاسی و حکام دنیا پرست روزگارش، راه عقلانیت را بسته‌اند و با ترویج گمان پرستی و جمود فکری، خرداندیشی را سرکوب می‌کنند. از نظر سید جمال تاکید قرآن بر عقلانیت و خردگرایی راستین از فطرت بشر می‌جوشد، بنابراین اگر از این دید به تفکرات سید جمال نگاه کنیم، او درس‌های بیشماری برای ما دارد. اما متأسفانه هنوز شناخت درستی از ابعاد مهم اندیشه این شخصیت نداریم.

چه دلیلی موجب شده که نتوانیم دیگر ابعاد تفکرات او را بشناسیم؟
یک دلیلش این است که ما وجه سیاسی اندیشه سید جمال را محور مطالعه قرار دادیم و حواسمان نبود که او از نظر مسائل فلسفی هم پراهمیت است. این نگرش متأثر از نگاه سیاست‌زده برخی از ما ایرانیان است، چرا که گمان می‌کنیم روشنفکر کسی است که باید با قدرت بجنگد و فعالیت‌های سیاسی داشته باشد و زندان برود!
آیا این نگاه سیاسی ریشه در عملکرد سید جمال و فضای حاکم بر ایران دوره قبل از مشروطه ندارد؟
بله! مشکلات سیاسی ما نیز به این نگرش دامن

یادداشت

کاوه رحمانی

اندیشه‌های سید جمال راز ماندگاری اوست

ایران سرزمینی است با سال‌ها فرهنگ و تمدن، تمدنی که به‌ویژه با ظهور اسلام، جلوه‌ای دیگرگونه به خود گرفته است. ما در حوزه‌های مختلف علوم، فنون و فرهنگ چهره‌های بزرگی داشته‌ایم (و امیدواریم که داشته باشیم) که هر کدامشان، به تنهایی می‌توانند دنیایی باشند. در شعر و ادب فارسی، بزرگان هم چون مولوی، سعدی، حافظ و فردوسی داشته‌ایم. در علم، فارابی، ابن سینا، رازی و خیام داشته‌ایم. همین گونه می‌توان دایره را گسترش داد و به نام‌های بیشتری رسید. هدف ما اما در این یادداشت کوتاه، برشمردن نام این بزرگان نیست، بلکه قصد داریم تا توجه‌ها را بیشتر به سوی آنها متمرکز کنیم.

چند سالی است که دستان بی‌فرهنگی برخی از همسایه‌گان ما که گاه عمر شکل‌گیری کشورشان به صد سال هم نمی‌رسد، به این گونه از آستین خارج شده که می‌خواهند بزرگان ما را به نام خود سند بزنند. از همین روست که مولانا را ترک، ابن سینا را تاجیک و سید جمال الدین اسدآبادی را افغان نامیده‌اند یا قصد چنین کاری دارند. در چنین شرایطی ما باید چه کنیم؟ آیا به شیوه ایشان دست به جنجال‌های تبلیغاتی بزنیم و بوق و کرنا کنیم؟ آیا باید از شیوه‌های غیراخلاقی بهره ببریم؟ یا می‌توانیم به شیوه خود این بزرگان، با بهره‌گیری از سلاح فرهنگ و علم، ایرانی بودنشان را و مسلمان بودنشان را، اثبات کنیم؟ هر عقل سلیمی راه آخر را می‌پسندد.

هفته‌ای که در پیش روست، سالگرد درگذشت سید جمال الدین اسدآبادی است، همان متفکری که همگان از تاثیرگذاری او در دو سده اخیر آگاهند. آیا نمی‌توان بنیادی را به نام او بنا نهاد و اگر بنیادی است، به تقویتش همت کرد؟ در طول این هفته، برای تبیین اندیشه‌های این متفکر چه برنامه‌ای داریم؟ آیا کتابی در این هفته به نام او منتشر می‌شود؟

اگر سید جمال مال ماست، که حتماً ما متعلق داریم، باید به او و اندیشه‌هایش توجه کنیم. او راز بزرگی تمدن ایران و اسلام را در برابر غرب فریاد زد و اگر این مسایل را جدی نگیریم، دچار همان معضلی خواهیم شد که سید بارها در مقاله‌ها و کتاب‌های اندکش به آن پرداخت.

«تئاتر قانون گذاری، بهره گیری از نمایش در کار سیاسی» نوشته آگوستو بوال با ترجمه جواد ذوالفقاری توسط انتشارات نوروز هنر منتشر شد. ذوالفقاری پیش از این هم کتاب تئاتر مردم ستمدیده بوال را منتشر کرده بود. آگوستو بوال، پژوهشگر، نمایشنامه نویس، کارگردان و نظریه پرداز برزیلی برای ابداع نظام های تئاتری جدید، از جمله تئاتر مردم ستمدیده، رنگین کمان آرزوها و تئاتر قانون گذاری، در جهان شهرت یافته است. این کارگردان تئاتر و نمایشنامه نویس برزیلی، اردیبهشت امسال در سن ۷۸ سالگی، پس از تحمل طولانی مدت بیماری سرطان درگذشت. وی در سال ۱۹۳۱ متولد شد. او فارغ التحصیل هنرهای تئاتر از دانشگاه کلمبیا نیویورک بود و در اوایل دهه ۶۰ «تئاتر مردم ستمدیده» را برای برقراری ارتباط میان تماشاگر، نمایشنامه، کارگردان و بازیگران تئاتر راه اندازی کرد که به نوعی مروج فعالیت سیاسی بود. بوال در دهه ۶۰ به علت آنکه تهدیدی برای دولت وقت برزیل محسوب می شد، دستگیر و به آرژانتین تبعید شد. او پس از سقوط رژیم نظامی برزیل به کشورش بازگشت.

گفت و گو با جواد ذوالفقاری، مترجم و کارگردان تئاتر

تئاتر در خدمت جامعه

و بخشی دیگر دیدگاه های او نسبت به تئاتر است. این مقالات می تواند شناخت دقیق تری از اندیشه های آگوستو بوال را میسر سازد.

دانشجویان تئاتر و حتی حرفه ای ها باید در این کتاب به دنبال رسیدن به چه اهدافی باشند.

چون ما در یک جامعه مدنی زندگی می کنیم، تنظیم قوانین مناسب می تواند در ایجاد آرامش، صلح و عدالت در جامعه نقش مهمی ایفا کند. هدف از نظام های مردم ستمدیده و آگوستو بوال رسیدن و یافتن منطقی ترین روش برای تنظیم قوانین است.

چقدر صرف ترجمه این کتاب کردید و به چه شیوه ای در زمینه ترجمه اقدام کردید.

ترجمه این کتاب به دلایلی که ذکر کردم بسیار مشکل بود و نیاز به همکاری گروهی داشت که نازنین نودری با دقت و وسواس خاص خود در انتقال مفهوم اصلی متن کمک کرد. دو بار ویرایش شد که دلخواه نبود و سرانجام حسن ملکی بار دیگر ترجمه را با مطابقت با متن انگلیسی ویرایش کرد. در مجموع ترجمه کتاب نزدیک به دو سال زمان برد.

مشکلاتی که الان در چاپ و نشر آثار تئاتری وجود دارد چیست؟

می دانیم که چاپ کتاب تا چه حد مشکلات دارد و تا چه حد طاقت فرسا شده است. مسائل عمومی چاپ فراوان است وقتی هم که به یک تخصص ویژه، یعنی تئاتر، بازمی گردیم کار سخت تر می شود. مهم ترین مشکل، بعد از چاپ، عدم حمایت های لازم و قانونی برای خرید کتاب از سوی نهادهای مربوطه و سازمان های وابسته به تئاتر، به ویژه شهرداری ها، برای کتابخانه ها و... است. همین امکان رشد و تداوم کار را مشکل تر می سازد.

چاپ و نشر نمایشنامه های داخلی و خارجی را چقدر دوست دارید؟

از آنجا که مبنای هر کار تئاتری نمایشنامه است بی تردید باید برای مطالعه و شناخت نمایشنامه اهمیت خاصی قائل شد. آن هم نه فقط از یک جنس و فرهنگ بلکه انواع گوناگون فرهنگی آن.

کتاب های آینده تان در زمینه تئاتر چه خواهد بود؟

کوشش ما فراهم آوردن زمینه های چاپ آثار نمایشی مرجع و آموزش غیرمستقیم است. این نوع کتاب ها، علاوه بر بهره گیری آن هادر گروه ها، آموزشگاه ها و دانشگاه ها، می تواند یاور و همراه تمام علاقه مندان تئاتری باشد.

شوند. به گمان من مهم ترین روش برای انجام تئاتر قانون گذار همین نکته است که خود را از هر نظر برای نوشتن یک لایحه جدید آماده سازیم. البته مطالعه کتاب تئاتر قانون گذار مهم است، اما بوال به درستی یک هنرمند عملگر است و کتابش را نه فقط برای مطالعه، بلکه برای انجام عمل نوشته است.

چقدر ایده های پیشین بوال در ارائه تئاتر قانون گذار موثر بوده است.

بی تردید نظام تئاتری قانون گذار و یک بخش خاص و برگزیده از نظام تئاتری مردم ستمدیده است. یعنی تئاتر مردم ستمدیده از یک کلیت و عمومیت بیشتر برخوردار است، اما تئاتر قانون گذار به یک شاخه و موضوع ویژه در جامعه (تدوین لایحه) می پردازد. اما اگر بوال دارای آن اندیشه های پیشین نبود، هرگز نمی توانست مستقیم به چنین نظام تئاتری برسد.

آیا این کتاب به لحاظ کاربردی شدن در دنیا آزموده شده است؟

داستان پیدایش تئاتر قانون گذار این بود که هنگام برنامه ریزی برای آمادگی شرکت در مبارزات انتخاباتی برای نمایندگی مجلس ایالتی ریودوژانیرو، آگوستو بوال به حزب کارگران پیشنهاد می دهد برای آن ها تئاترهای تبلیغاتی ساخته شود. این تئاترها آنچنان موفق جلوه می کند که حزب کارگران به گروه تئاتری بوال پیشنهاد می دهد شما هم یک نفر را برای کاندیداتوری نمایندگی مجلس انتخاب کنید. به ناچار آگوستو بوال می پذیرد و در مبارزه انتخاباتی موفق و سرانجام نماینده مجلس می شود. در این زمان او به جستجوی منطقی ترین راهکار برای یافتن بهترین و درست ترین روش ممکن تدوین لایحه می اندیشد و سرانجام نظام تئاتری قانون گذار را تدوین می کند. در زمان حضورش در مجلس ریو و بعد از آن سیزده لایحه بدین طریق تصویب می شود. بوال در زمان حیاتش (یعنی تا فروردین امسال)، به رغم بیماری های سال های آخرین زندگی اش، توانست در آلمان و انگلستان (تا آنجا که من اطلاع دارم) بدین روش کارگاه هایی برگزار کند.

در سال ۱۳۸۵ (که من قائم مقام دبیر جشنواره جهانی نمایش عروسکی تهران بودم) و در سال ۱۳۸۷ هم از بوال برای شرکت در این جشنواره دعوت کردیم که کارگاهی از او با حضور خودش داشته باشیم که به علت بیماری نتوانست به ایران بیاید.

هدف از آوردن مقالات آگوستو بوال در کنار تئاتر قانون گذاری چیست؟

آنچه باعث می شود هنرمند اثری را خلق کند رویدادهایی است که در اطراف او رخ می دهد و بیان دریافت های او از این رخدادها. آگوستو بوال زمانی که نماینده مجلس ریو بود حوادثی در جامعه اتفاق می افتاد که او آن ها را در نطق های پیش از دستور به شکلی ادبی بازگو می کرد.

بخشی از این مقالات همان نطق های او در مجلس است که زمینه تصویب لوایح را فراهم آورد

بوال در ایران صورت گرفته قابل احترام است. از همان زمان که اولین کتاب او به نام «بازی هایی برای بازیگران و نابازیگران» گرفته تا تمام مقالاتی که درباره او نوشته شده و کارگاه هایی که با نام او برگزار شده است.

با توجه به این که نشر بیدگل ترجمه همین کتاب را به قلم علی ظفر قهرمانی نژاد را منتشر کرده است، تفاوت ترجمه شما با آن در چیست؟

زمان کوتاهی بعد از چاپ کتاب قانون گذاری به زبان انگلیسی، توانستم آن را داشته باشم. بلافاصله هم ترجمه آن را آغاز کردم. اما تطبیق آن با متن اصلی (به زبان پرتغالی که آگوستو بوال برایم فرستاد) و ویرایش چند باره و تطبیق های تکراری با متن انگلیسی (به علت مشکل بودن بیان مطالب) زمان بسیاری را صرف کرد. همچنین مقالات ادبی آگوستو بوال نیاز به یافتن زبان و نثری خاص داشت که توان و زمان بیشتری را می طلبید. به هر حال اکنون دو ترجمه و دو روایت از این کتاب در دسترس است و مخاطب می تواند از آنها بهره بگیرد.

قلم آگوستو بوال چگونه است؟ این سوال را از آن رو می پرسیم که خانم نازنین نودری زحمت مطابقت ترجمه شما را با اصل مطلب که زبان پرتغالی است، کشیده است و در نتیجه شما لحن نویسنده را به خوبی می شناسید.

بیان غیرمستقیم مطلب و توجه زیاد به بیان هنری موضوعات در این کتاب اهمیت زیادی دارد. به همین دلیل ترجمه این کتاب، برای من بسیار مشکل تر از تئاتر مردم ستمدیده بود و سبب شد تا من با وسواس بیشتری با آن برخورد کنم. این نکته زمانی مشخص تر شد که ترجمه من را خانم نازنین نودری با اصل پرتغالی کتاب تطبیق داد. به هر حال کوشش داشته ام که سرانجام کار یکدست، هماهنگ و قابل درک درآید.

چگونه می توان کتاب تئاتر قانون گذاری را مطالعه کرد تا به برداشت بهتری رسید؟

هر بار که من تمرین تئاتر یا کارگاهی از بوال را می خواهم آغاز کنم از همراهان خود درخواست می کنم برای استفاده بهتر از آن جلسه، تمام گذشته، آنچه آن روز بر آنها گذشته و درباره کارهایی را که در آینده باید انجام دهند فراموش نکنند و فقط به تمرین و کارگاه آن روز بیندیشند. همچنین نرمش ها و بازی هایی را انجام می دهیم تا ذهن و جسم هر دو رها و آماده پذیرش فکر و انجام عمل جدید

از آنجا که مبنای هر کار تئاتری نمایشنامه است بی تردید باید برای مطالعه و شناخت نمایشنامه اهمیت خاصی قائل شد. آن هم نه فقط از یک جنس و فرهنگ بلکه انواع گوناگون فرهنگی آن

چگونه سراخ تئاتر قانون گذاری رفتید. تابستان ۱۳۵۷ که در جستجوی کتابی برای ترجمه از تئاتر جهان و حرفی نو بودیم دوستی پیشنهاد ترجمه تئاتر مردم ستمدیده را داد. این کتاب با همکاری مریم قاسمی ترجمه شد و در انبار ماند تا در سال ۱۳۸۳ که نشر «نوروز هنر» آن را چاپ کرد.

این کتاب بسیار سریع مورد توجه علاقه مندان تئاتر قرار گرفت و بارها از مطرح شدن آن در جامعه تئاتری، ابراز خوشوقتی کردند.

بعد از آن هم چندین و چند بار به مناسبت های مختلف در تهران و اصفهان کارگاه های «بوال» را برگزار کردم. از طریق نامه نگاری و ایمیل هم در جریان فعالیت های آگوستو بوال بودم. او هم از فعالیت های من در اینجا با خبر می شد. بعد از دسترسی به آخرین کتابش، با او مشورت کردم و با خوشحالی پذیرفت این کتاب به زبان فارسی ترجمه شود و یادداشتی هم برای آن نوشت؛ چرا که هر برگ و کتابی که در مورد تئاترهایش منتشر می شد حیاتی تازه می یافت و نوری سرشار از امید در کلام و بیانش.

اگر بخواهیم خیلی موجز تعریفی از کتاب تئاتر قانون گذاری ارائه کنیم، این کتاب چگونه کتابی است؟

وی در این کتاب نظریه استفاده از تئاتر در قانون گذاری را مطرح می کند. تئاتر قانون گذاری از روشی جدید برای تدوین لوایح در شوراهای شهر و دیگر مجالس قانون گذاری سخن می گوید که در آن ها از تئاترهای مردمی بهره گرفته می شود. «تئاتر قانون گذاری» فقط مبنای عملی برای اهل سیاست خواهد داشت؟

مهم ترین ویژگی نظام های تئاتری آگوستو بوال مردمی بودن آن است و نه این که در انحصار گروهی خاص یا نخبگان قرار گرفتن. بنابراین ابدا هدفش این نیست که تئاتر قانون گذار مبنای عملی برای اهل سیاست باشد.

هر چند به بیانی آگوستو بوال را باید سیاسی ترین نظریه پرداز تئاتری دانست، اما باید تعریف از سیاست (که به نظر من تعریف هنری از سیاست است) را بیان کرد.

می توانید با ذکر یک نمونه کاربردی از آن، بیشتر درباره اش توضیح بدهید.

نظریه بوال در این کتاب، به صورت نمادین در چند کشور اروپایی اجرا شد که در کتاب حاضر به اجرای نمادین این نظریه در آلمان اشاره شده است. همچنین وی با انتشار این کتاب، به عنوان یک چهره سیاسی و اجتماعی توانست وارد مجلس آلمان شود. وی می گوید نباید عده ای روشنفکر، پشت میز بنشینند و برای مردم تصمیم بگیرند، بلکه همه قوانین اول باید به صورت نمایشی در سطح جامعه اجرا شود و بعد از یک دوره، مثلا ۶ ماه، برای تصویب به مجلس برود.

دیگرانی هم هستند که در ایران تلاش کرده اند تا در معرفی آگوستو بوال بکوشند، ارزیابی تان از آن ترجمه ها چیست؟

بی تردید هر گونه تلاشی که برای معرفی آگوستو

نشست های سرای اهل قلم از چهارشنبه تا سه شنبه

نویسندگان، نظریه پرداز و فلسفه باف نیست

سرای اهل قلم خانه کتاب با برگزاری نشست های نقد، بررسی و معرفی کتاب و همچنین ایجاد فضایی مناسب برای گفت و گو و تبادل نظر اهالی قلم، زمینه رشد و اعتلای فرهنگی کشور را مهیا می کند. در نشست هایی که هفته گذشته در سرای اهل قلم برگزار شد، کارشناسان و منتقدان حوزه های «عرفان و ادبیات»، «ادبیات پایداری»، «ادبیات داستانی» و «روانشناسی» در جلساتی جداگانه به بحث و گفت و گو نشستند.

پیام ماندگار ادبیات عرفانی

نشست «عرفان در ادبیات» با سخنرانی پرویز عباسی داکانی، استاد دانشگاه و کارشناس عرفان و ادبیات و بخشعلی قنبری، استاد دانشگاه و کارشناس عرفان و ادیان و همچنین با حضور جمعی از علاقه مندان در سرای اهل قلم خانه کتاب برگزار شد.

عباسی داکانی: در بررسی داستان هدد و سلیمان از «منطق الطیر» عطار باید هدد را نماد ولایت عارفانه و سلیمان را نماد نبوت عارفانه دانست. هریک از مرغان این داستان نوعی «تیپ» به شمار می آیند. این «تیپ سازی» یکی از کارهای مهم عطار در آثارش است. هریک از این مرغان، نماینده یک قشر از جامعه با خصوصیات ویژه آن قشر است.

در شرح نمادگرایی در اشعار عرفانی عطار نیز می توان به بیت «عاشقی را چه جوان و چه پیر مرد / عشق بر هر دل که زد تاثیر کرد» از داستان شیخ صنعان و دختر ترسا اشاره کرد. داستان شیخ صنعان در درون رخ می دهد. من این داستان را سوررئال می بینم، نه رئال. ظاهر این داستان رئال به نظر می رسد، اما حقیقت این است که تمامی این ماجراها در درون عارف رخ می دهد.

بخشعلی قنبری: «رسالت الطیر» موضوعی ریشه دار و با سابقه ای طولانی در ادبیات ما به شمار می آید که در بسیاری از آثار برجسته عرفانی فارسی به آن پرداخته شده است. تشبیه روح انسان به پرنده نیز سابقه ای طولانی در این نوع از ادبیات دارد. یکی از بزرگ ترین مفاستد در ادبیات عرفانی «خود» است و شکستن این خود و کوتاه آمدن از ادعاهای نیز موضوعی بسیار قابل ملاحظه برای عرفاست. تمامی سفرها در داستان های عطار از خود به خود است، بنابراین تمامی موانع نیز در درون وجود دارند. رستن و رها شدن از خود پیام ماندگار ادبیات عرفانی است. برای استمرار این رهایی نیز بر مرگ اندیشی تاکید شده است.

ادامه بررسی منطق الطیر عطار به جلسات بعدی «عرفان در ادبیات» موکول شد.

داستان، یک نوع ادبی خود بنیاد است

نشست نقد مجموعه داستان «هفت» نوشته مختار عبداللهی، در سرای اهل قلم با حضور نویسندگان و منتقدان برپا شد.

علی اصغر شیرزادی، داستان نویس: جست و جوی من برای یافتن یک تشخیص ویژه زبانی در مجموعه داستان «هفت» به جایی نرسید و البته این بدان معنا نیست که زبان در این کتاب ابتر است.

به نظر من، نویسنده در این کتاب تاثیرپذیری فعالی از برخی داستان نویسان دارد. داستان اساسا خود بنیاد و مستقل است و قرار است به لحاظ اطلاعات تکمیل باشد و از این منظر باید مشخص شود که وقایع داستان در چه تاریخ یا جغرافیایی رخ می دهند و این مساله در بیشتر داستان های این کتاب کمرنگ است.

قرار نیست مضمون و اندیشه محور اصلی داستان قرار گیرد، چرا که نویسنده نظریه پرداز نیست و وظیفه دانش پراکنی و فلسفه بافی ندارد.

غیرممکن ترین اتفاق ها می توانند در داستان رخ بدهند، ولی مشروط بر آن که باورپذیر باشند و نویسنده از پس پرداخت داستان با زاویه دید مشخص برآید.

داستان «عاقبت من و حاجی» عنوان جالبی است و البته اسم هر داستانی، جزو ساختار آن است ولی

وقتی وارد این داستان می شوی، نمی فهمی در پایان آن بر اساس این نامگذاری چه اتفاقی افتاده است. هر داستان خوب بر پایه نظرگاه، چه عینی و چه ذهنی، لحن و انگیزه روایت شکل می گیرد بر این اساس داستان آخر این کتاب را نمی توان داستان تلقی کرد و بیشتر یک قطعه ادبی مدرن است که مضمون و درونمایه ای قوی دارد و نویسنده باید مهارت کاربرد عناصر داستانی را در این بخش از آثارش مد نظر قرار دهد.

نویسنده اگر خواست یک عنصر داستانی را نادیده بگیرد، باید بتواند جای خالی آن را پر کند و در این باره نمی توان برای نویسنده ای خط مشی تعیین کرد.

علیرضا سیف الدینی: بهتر است نویسنده حرکت در حکایت را به قصه تبدیل کند. در داستان های این کتاب حرکت داستان را به سمت عمق احساس می کنیم و چون دیگر با سادگی سطح داستان مواجه نیستیم، درمی یابیم که نویسنده دارای فلسفه است؛ این در حالی است که بین این روایات در سطح و عمق، باید هماهنگی وجود داشته باشد.

احسان عباسلو: عبداللهی از رئالیسم جادویی مارکز تاثیر گرفته است. در داستان هفتم این کتاب شخصیت ها به طرز بی منطق به هم متصل شده اند

نشست نقد مجموعه داستان «هفت»، نوشته مختار عبداللهی با شمارگان ۱۱۰۰ نسخه از سوی انتشارات «مروارید» به بازار آمده است.

و به نظر من در این مجموعه داستان، نویسنده دارد داستان را پیش می برد؛ در حالی که داستان باید خودش، خودش را پیش ببرد و منطق در درون داستان وجود داشته باشد.

مختار عبداللهی: قبول دارم که شاید زبان به کار رفته در این کتاب زیان مرسوم نباشد چرا که در این داستان ها بیشتر از زبان به محتوا تکیه کرده ام.

اکنون مهم ترین موضوع برای من این است که مخاطبان با این کار ارتباط برقرار کرده اند و انتظارم این بود که در این جلسه روی پیام های داستان بیشتر اشاره و تاکید شود.

مجموعه داستان «هفت»، نوشته مختار عبداللهی با شمارگان ۱۱۰۰ نسخه از سوی انتشارات «مروارید» به بازار آمده است.

بلوغ یک باره ممکن نیست

نشست معرفی و بررسی کتاب «پرورش خلاقیت به کمک بازی های وانمودی» با حضور دکتر جلیل فتح آبادی، نویسنده و استاد رشته روان شناسی، دکتر حمیدعلی عزیززاده، مترجم کتاب «پرورش خلاقیت به کمک بازی های وانمودی» اثر «میترا، الیزابت» و مدرس روان شناسی و سبیده باطنی، کارشناس ارشد روان شناسی و دبیر این برنامه در سرای اهل قلم خانه کتاب برپا شد.

دکتر جلیل فتح آبادی: با توجه به این که این کتاب ترجمه است، موفق به یافتن نسخه اصلی آن نشدم که بتوانم داوری صحیح بر برگردان آن داشته باشم. اما از آنجا که در حوزه روان شناسی راه درازی در پیش داریم، برداشتن هر گامی در این راه مثبت است، چرا که ما یک باره به بلوغ نمی رسیم.

متن کتاب در قالب بازی به خلاقیت پرداخته است. این موضوع طرح ریزی قبلی دارد که تا حدود زیادی آن مهارت ها را به دیگران آموزش می دهد و دانش کودکان را می افزاید، اما این که این محتوای خلاقیت را نیز افزایش می دهد یا خیر، خیلی مطمئن نیستیم.

دکتر حمیدعلی عزیززاده، مترجم کتاب: کودکان چیزی را وانمود می کنند که واقعتا ندارند. به عنوان مثال، می گویند که معلم اند. این عمل وابسته به کارکردهای عصب شناختی اجرایی است که کودک بتواند طرحی را در ذهنش فشرده سازد، کدگذاری کند و به اجرا درآورد.

تمامی انسان ها همواره به شکل تفننی به بازی های وانمودی علاقه دارند و آن را انجام می دهند که از آن میان می توان به «پانتومیم» اشاره کرد. همچنین تماشای فیلم و سریال که وانمودسازی دیگران است، برای ما جذابیت دارد.

زیباترین زندگی در بدترین وضعیت

نشست نقد و بررسی کتاب «موصل؛ روایت ۷ مرد از اسارت» نوشته نفیسه ثبات، در سرای اهل قلم با حضور نویسنده اثر و حمیدرضا داداشی و بیژن کیانی به عنوان منتقد برگزار شد.

منتقدان حاضر در این نشست، جسارت در روایت خاطرات را ویژگی این اثر دانستند و تاکید کردند که وضعیت اسارت با توجه به بعد عرفانی اسرا، تصویر و ثابت شده است که در بدترین وضع می توان به زیباترین شکل زندگی کرد.

حمیدرضا داداشی، نویسنده و روزنامه نگار: برای نویسنده این اثر مهم نیست که شخصیت ها تا چه اندازه در داستان موثرند زیرا کتاب حادثه محور است و بیشتر از شخصیت های داستانی، وقایع مهم اند. جسارت در روایت خاطرات یکی از خصوصیات بارز نویسنده کتاب «موصل؛ روایت ۷ مرد از اسارت» است و این کتاب از نظر اسناد تصویری در فقر شدیدی به سر می برد و عکس های موجود با تلاش نویسنده تناسب ندارد. انتظار می رود که در کارهایی با این حجم تحقیق، منابع تصویری بهتری جمع آوری شود.

بیژن کیانی، منتقد: به نظر من، بیان خاطرات دوران اسارت بسیار مشکل و نقد آن بسیار سخت تر است و حوادث دوران اسارت چشیدنی اند، نه شنیدنی. نویسنده کتاب «موصل؛ روایت ۷ مرد از اسارت» با تسلط بر متن و فضای حاکم بر حوادث، ارتباط خوبی با مخاطب برقرار کرده و به ایجاد تصاویر ذهنی کمک می کند. همچنین پرداختن به بعد عرفانی زندگی آزادگان یکی از نکات بارز این کتاب است، کتاب «موصل؛ روایت ۷ مرد از اسارت» در قالب هفتمین جلد از مجموعه «روایت نزدیک» در قطع رقعی و ۳۳۶ صفحه، با شمارگان ۲۲۰۰ نسخه و بهای ۴۵۰۰۰ ریال توسط انتشارات روایت فتح منتشر شده است.

علوم قرآن و حدیث: با توجه به این که قرآن کریم کتابی است که

موضوعات و مباحث گوناگونی را به شکل درهم تنیده شده دربردارد، علوم آن هم متنوع و با سایر علوم در ارتباطند. علوم قرآنی در کنار هم قرار گرفته اند تا به فهم تفصیلی کلام الله بینجامند. از این اثر بدون تردید به عنوان تنها کتاب مهم و مستقل در باب متدلوژی قرآن می توان یاد کرد و من در زمان داوری این رساله هم بر این نکته اشاره کرده بودم. ماهیت کلی این نوشتار در سلک مطالعات مبادی شناسانه و از نوع مطالعات درجه دو به شمار می آید که بر دستاوردهای پیشینیان تکیه دارد.

متاسفانه در برخی از متون این اثر، به ویژه فصل نهایی آن، نویسنده تا حدی به شاخ و برگ های حاشیه ای مطلب پرداخته است که حذف آنها هیچ خللی در ساختار اساسی کتاب ایجاد نمی کند.

متدلوژی علوم قرآنی را دانشگاه امام صادق (ع) منتشر کرده است.

ترسیم قلمروی سفر نویسندگان

نشست نقد و بررسی کتاب «متدلوژی قرآنی» نوشته ابراهیم فتح الهی با حضور بخشعلی قنبری، دبیر این جلسه و دکتر عبدالهادی فقهی زاده، استاد دانشگاه امام صادق (ع)، کارشناس مباحث علوم قرآنی و منتقد محتوایی کتاب، در سرای اهل قلم برگزار شد.

بخشعلی قنبری، استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز: نویسنده اثر باید در آثار بعدی اش، به این موضوع توجه خاصی داشته باشد تا پس از نگارش ۲۴۰ صفحه از کتاب ۶۰۰ صفحه ای وارد بحث اصلی کتاب نشود و از همان ابتدا به خواننده بگوید که این کتاب درباره چه مطلبی سخن می گوید.

دکتر عبدالهادی فقهی زاده، استاد دانشگاه امام صادق (ع) و کارشناس

میوه های زمین

کنوت هامسون / ترجمه قاسم صنعتی

نشر گل آذین / چاپ اول ۱۳۸۸ / ۳۸۴ صفحه / ۶۲۰۰ تومان

میوه های زمین رمانی است که جایزه نوبل ادبیات را نصیب کنوت هامسون کرد؛ رمانی خوش بینانه که سرشار از عاطفه های انسانی و شوق انگیز است. داستان، ماجرای «ادم وحوای» جدید است در فاصله زمانی بسیار

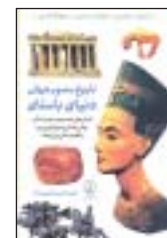
با «هبوط» آدم، مرد ایزاک نما دارد و زن اینگر. در اطراف آنها انواع رفتاری که بتوان برشمرد پیدا می شود. ولی ایزاک مردی نیست که از راه مطلوب خود انحراف یابد. عشق به زمین و طبیعت به او برجستگی خاصی می دهد و گنج نهفته در زیر زمین او را اغوا نمی کند. آرمان او دایر کردن زمین های بایر است و آنچه هامسون در ماجرای او توصیف می کند. خواسته های قلبی اوست: کنار آمدن با طبیعت و گریز از آن چه انسان را از طبیعت و زمین دور می کند.

ایزاک در جهان بیش از موجودی خرد نیست، ولی از سر نوشتش رضایت دارد. در میوه های زمین، شخصیتی وجود دارد که بیش از ایزاک ریشه دوانده در خاک، در خط قهرمان های قبلی هامسون قرار می گیرد؛ او گسلا بخشدار است که آدمی ولگرد، ماجراجو و دارای روحی بی ثبات است. بیانیه عمومی بازگشت به زمین از زبان او عنوان می شود، و اوست که از کشت و کار که آسمان تقدیش کرده سخن می گوید. اوست که درباره حرفه های دیگر. به خصوص درباره بهره برداری از معدن ها و صنایع استخراج هشدار می دهد. دقیقا در زمین های ایزاک مس کشف شده، ولی ایزاک در کنار زمین قرار می گیرد و به سوداگری های زیرزمینی رو نمی آورد؛ می توان به امید زمین بود! ولی گسلا فقط سخنگوی هامسون نیست، بلکه خود اوست...

تاریخ مصور جهان/ دنیای باستان

شارلوت هردمن، فیلیپ استیل، ریچارد تامس

ترجمه: تبسم آتشین جان/ نشر نی/ چاپ اول ۱۳۸۸

کتاب حاضر به چگونگی زندگی انسان های عصر حجر، مصر باستان، یونان باستان و امپراتوری روم می پردازد.

«بررسی روشنگرانه بیش از دو میلیون سال تاریخ بشر، از مبارزه سخت او برای بقا

در عصر حجر تا شکوه و جلال دنیای قدیم»، «داستان چگونگی امکان تدریجی نخستین شکارچیان و گردآورندگان غذا و در پی آن، شکل گیری نخستین جوامع کشاورزی و روستاها»، «نخستین ساکنان کرانه های حاصلخیز رود نیل و تبدیل شدن آنها به مردم ساکن دنیای پیچیده فراعنه و اهرام»، «تمدن پرشکوه یونان، سنگ بنای فرهنگ نو، از تئاتر و هنر و معماری گرفته تا بازی های المپیک» و «رومیان توانادر جنگاوری و هوشیار در هنگام صلح، سازندگان یکی از بزرگ ترین امپراتوری هایی که دنیا به خود دیده است» پنج بخش اصلی این کتاب را در بر می گیرند. کتاب، چنان چه از نامش پیداست، علاوه بر شرح های مفصل و خواندنی با تصاویری جذاب همراه است.

در بخشی از این کتاب آمده است: «عصر حجر دوره ای دو میلیون ساله است و این یعنی بخش عمده تاریخ بشر. این دوره را عصر حجر می نامند، چون اغلب ابزار و سلاح های رایج در زندگی روزمره در آن دوران از سنگ و سنگ چخماق ساخته می شدند.

در این دوره، مردم در گروه های خانوادگی کوچک زندگی می کردند و برای تهیه خوراک خود گیاهان خودرو جمع می کردند و دست به شکار حیوانات وحشی می زدند. نخستین انسان های عصر حجر خانه دائمی نداشتند، بلکه در پی یافتن شکارگاه های تازه، مدام در حال جابه جایی بودند. در طول دوره ای بسیار طولانی، وقتی بشر کشاورزی آموخت و به اهلی کردن حیوانات پرداخت، به تدریج در مکانی ماندگار شد. در این دوران، انسان نخستین شروع کرد به ساختن خانه و روستا و درست کردن ظروف سفالی و خیش...»

وقتی که برف می بارد

علیرضا بهرامی/ نشر امروز

چاپ اول ۱۳۸۸ / ۶۳ صفحه / ۱۳۰۰ تومان

وقتی که برف می بارد، مجموعه شعری است از علیرضا بهرامی که در قطع جیبی منتشر شده و دربرگیرنده پنجاه و هشت شعر کوتاه از این شاعر خوش آیه است. مهم ترین ویژگی اشعار بهرامی زبان ساده آنهاست که به راحتی با مخاطب ارتباط برقرار می کند.

علیرضا بهرامی که پیش تر نیز یک مجموعه شعر منتشر کرده بود، روزنامه نگار و منتقد ادبی است. در یک نگاه، از پشت پنجره، یاد تو در تنهایی، ایستگاه مترو، حکایت زندگی من، تنهایی عمیق، بوی پیراهن تو، طنز تلخ پنجره، بادام تلخ، هوای شرجی، فعلا با دلتنگی هایم، بوی کهنگی، رو به آسمان، بوی عطر، با شاعر باغبان جهنم و... عناوین شعرهای این مجموعه اند.

شعر «وقتی نوبت به هم می خورد» چنین است: برای هشتاد و سه ساله ها و یک دنیا خاطره پشت سرشان دلتنگ نمی شوم برای بیست و چند ساله هایی دلم می گیرد که با یک جهان خاطره پیش رویشان هیچ وقت فرصت نکردند لایه لای سلام و احوالپرسی ها بگویند:

راستی فلانی زنده است؟

نوشتن از من خواندن از شما

کوردولا اشتراتمان/ ترجمه: مهشید میر معزی

انتشارات نگاه/ چاپ اول ۱۳۸۸

۱۴۳ صفحه/ ۳۰۰۰ تومان

کوردولا اشتراتمان متولد ۱۹۶۳ در دوسلدورف آلمان، فارغ التحصیل رشته علوم اجتماعی مدرسه عالی کاتولیک های کلن است. خانم اشتراتمان در نقش های کمدی زیادی در سریال های تلویزیونی بازی کرده و بارها نامزد بهترین کمدین سال بوده است. او در سال ۲۰۰۷ برنده دوربین طلایی جایزه تلویزیون بایرن برای بهترین کمدین زن شد. نویسنده در مقدمه کتابش می نویسد: «این یک کتاب کاملا خاص است. آخر مخصوص شما خواننده عزیز نوشته شده است. بله، دقیقا برای شما. حالا به پشت سر خود نگاه نکنید. منظور من خود شما است!»

شمایی که حالا این کتاب را در دست دارید و با خود فکر می کنید، آیا به آن نیاز دارم یا نه؟ بگذارید چیزی به شما بگویم. بله، شما به آن نیاز دارید! آخر مگر کسی جز من نگرانی ها، نیازها و تمایل شما را برای مورد توجه واقع شدن، این همه جدی می گیرد؟ من، کوردولا اشتراتمان، باشعورترین نویسنده تمام اعصار و قرون. البته کمی مبالغه کردم، ولی خوب تا حدی هم صحت دارد. اما خونسردی این

زن که من باشم هم حدی دارد! اگر هنگام خواندن ناشی گری در آورید یا خود را به حماقت بزنید، متوجه می شود و بعد غرولند می کند. اما...»

البته چنین شروعی برای خواندن یک داستان و این که نویسنده خودش را معرفی کند تازگی ندارد، در رمان «... اگر شبی از شب های زمستان مسافری» ایتالو کالوینو که لیلی گلستان آن را ترجمه کرده است، کالوینو خوانندگان آثارش را به مطالعه آخرین اثرش دعوت و سفارش می کند که این کتاب را حتما بخوانید... و علاوه بر این کالوینو با زیرکی و استفاده از طنز ظریف، زندانه چنین مقدمه ای را می نویسد اما نویسنده کتاب حاضر، «کوردولا اشتراتمان» - لاقال در ترجمه مقدمه اش چنین به نظر می رسد - خودپسندی دارد و مخاطب را توهین آمیز احمق فرض می کند و او را از حماقت برحذر می دارد. به هر حال باید کتاب را خواند و دریافت که جهل گریبان کدام را گرفته؛ نویسنده یا خواننده!

دیزاین و مدیریت آن

دفتر اول، اصول اولیه مدیریت دیزاین

بریزیت بورژا/ دوزو/ ترجمه: نژده هوانسیان

انتشارات ویژه نگار/ چاپ اول ۱۳۸۸

۱۶۱ صفحه/ ۵۰۰۰ تومان

کتاب «دیزاین و مدیریت آن» علاوه بر اینکه می تواند یک مرجع تخصصی - دانشگاهی به حساب آید، به این عرصه به صورت تخصصی و فراگیر نگاه کرده است. در این کتاب، دیزاین

یک تخصص هم تراز با سایر تخصص های درگیر در یک بیزنس، همچون مدیریت، کارآفرینی، مهندسی، بازاریابی، روابط عمومی و منابع انسانی/ نه صرفا ابزاری در خدمت این تخصص ها - معرفی شده است. بنابر نوشته مقدمه اثر این کتاب رشته های شناخته شده در این عرصه، مانند دیزاین گرافیک، دیزاین محصول (صنعتی)، دیزاین مد، دیزاین داخلی و غیره را پوشش داده و آنها را عناصر زیرمجموعه حرفه فراگیر دیزاین می داند؛ رویکردی که در دهه اول قرن حاضر در بسیاری از مجامع بین المللی مطرح دیزاین امری پذیرفته شده است.

کتاب «مدیریت دیزاین» به دیزاینرها کمک می کند به حرفه خود در قالب یک تخصص شکل گرفته بنگرند و به گستره توانایی های حرفه ای خود پی ببرند. از سوی دیگر، متخصصان درگیر در یک بیزنس نیز با قابلیت های تخصصی دیزاین و نقش کلیدی آن در دستیابی به اهدافشان آشنا خواهند شد.

مرد تشویش همیشه

محمد ایوبی/ نشر افراز/ چاپ اول ۱۳۸۸

۱۵۲ صفحه/ ۳۳۰۰ تومان

«مرد تشویش همیشه» تازه ترین رمان محمد ایوبی، نویسنده تازه در گذشته است که به تازگی از سوی نشر افراز منتشر شده. نویسنده در این رمان که با کنار هم قرار گرفتن زبان آرکایک و امروزی خلق شده، به وقایع زندگی فردوسی نظر دارد.

این نویسنده فقید در بخشی از گفت و گویی که ۴ آبان امسال با خبرگزاری کتاب ایران داشت، درباره این رمان گفته بود: «بخش زیادی از این کتاب درباره مشکلات فردوسی در ارتباط با حکمرانان روزگارش است و این که همیشه سختی هایی وجود دارد که نواغ از سوی اطرافیان و حکومت ها به آن دچارند. این مساله نیز در زندگی فردوسی به پررنگی دیده می شود. درحالی که اصلی ترین چالش های او درباره رابطه اش با محمود غزنوی و دربار اوست.»

وی در بخش دیگری از این مصاحبه درباره فردوسی گفته بود: «فردوسی نیز مانند بسیاری از

نواغ دیگر بی پناهگاه بود. او در نوشتن شاهنامه پشتیبانی نداشت و یک تنه نمی توانست این همه داستان را به نظم در آورد. شاهنامه ابومنصوری تنها منبع فردوسی نبوده. او دارای پیش زمینه هایی بوده و دنبال مسائل تاریخی هم جست و جویی کرده و واقعات تاریخی و اساطیر در شاهنامه جوهی جداگانه دارند. او واقعا تخمی سی ساله را کاشته و از آن مواظبت کرده است.»

ایوبی در این گفت و گو درباره برخی ویژگی های لحن روایتی کتاب نیز صحبت کرده: «این رمان ۱۰ نامه در ۱۰ بخش است که به دست من می رسند. ترفند به کاربرده در آن نیز آن است که او در آن دنیا با پدر من روبه رو می شود و من از طریق واسطه پدرم نامه های او را دریافت می کنم و این وجه به گونه ای سبب امروزی و تازه شدن این رمان است. فواصل دریافت نامه ها با تحمل و انتظار من توام است. این کتاب بیشتر برای استفاده جوان تهرایی است که کمتر با زندگی فردوسی آشنایی دارند.»

محمد ایوبی، داستان نویس، سحرگاه جمعه، ۱۸ دی امسال در اثر نارسایی ریه در بیمارستان ابن سینای تهران درگذشت.

از آثار او می توان به «گزیده اشعار نیما یوشیج»، «راه شیری»، «داستان بلند»، «جان شکر»، مجموعه مقالات، «هراثی بی پایان»، مجموعه داستان، «پایی برای دویدن»، «شکفتن سنگ»، مجموعه داستان، سه گانه «آواز طولانی جنوب» (جلد اول: غمزه مردگان، جلد دوم: سفر سقوط، جلد سوم: زیتون تلخ، خرمای گس)، رمان های «روز گراز»، «زیر چتر شیطان»، «طیف باطل» و «اندوه جنوبی» اشاره کرد.

صور تجلسات کنگره جبهه ملی ایران

به کوشش امیر طبرانی/ انتشارات گام نو

چاپ اول ۱۳۸۸ / ۵۷۱ صفحه/ ۹۵۰۰ تومان

پس از کودتای ۲۸ مرداد، رژیم برآمده از کودتا با حمایت و هدایت دولت آمریکا اقدامات همه جانبه ای را برای تثبیت وضعیت خود شروع کرد. نخستین تغییر در عرصه ساختار قدرت صورت

گرفت که امری بدیهی به شمار می رفت. انتصاب سپهد زاهدی و کابینه جدید، انتصاب عبدالله هدایت به ریاست ستاد ارتش و برغماری تیمسار دادستان به فرمانداری نظامی تهران، نمونه هایی از تغییرات و عزل و نصب های بی شمار پس از کودتا بودند.

در صحنه امنیتی کودتاگران با تلاش های همه جانبه ای سعی کردند تا فضای کشور را با ارباب و فشار به نفع خود تغییر دهند. بازداشت های گسترده ای که پس از کودتا انجام شد طیف وسیعی از فعالان ملی، مصدقی، مذهبی و توده ای را دربر گرفت. این اقدام در سال ۱۳۳۳ با همان شدت و با کشف سازمان نظامی حزب توده و دستگیری تعداد زیادی از افسران و درجه داران آن تشکیلات و انجام محاکمات فرمایشی و اعدام ۲۷ تن از آنان ادامه یافت. در سال ۱۳۳۴، جهت بازداشت ها به سمت فداییان اسلام سوق پیدا کرد و با اعدام چهار تن از رهبران آن به پایان رسید.

پس از چند سال، ناکارآمدی و فساد رژیم آنچنان گسترده و وسیع بود که مقامات آمریکایی را نیز به هراس انداخته بود. آنان نیز از احتمال سرنوشتی شاه سخن به میان می آوردند. در یک بررسی و تحلیل از اوضاع داخلی ایران که در نوامبر ۱۹۵۸ (آبان ۱۳۳۷) توسط CIA به عمل آمده بود، درباره وضعیت آینده ایران چنین پیش بینی شده بود: «احتمال می رود شاه ظرف یک سال تا یک سال و اندی سرنوشت شود، مگر آنکه یک برنامه اصلاحات را آغاز کند.»

کتاب حاضر، صورت مذاکرات انجام شده در نخستین کنگره جبهه ملی است.

کنگره مزبور از ۴ تا ۱۱ دی ۱۳۴۱ در تهران و در منزل حاج حسن قاسمی برگزار شد و متن سیزده صورتجلسه در این کتاب آمده است.

درباره فن رمان نویسی اثر داین دات فایر

رمان به مثابه درخت؛ جغد به مثابه نویسنده

نویسنده همچنین پیشنهاد می کند که برای نوشتن، به جای ساعات طولانی و طاقت فرسا اما نامنظم از توالی زمان های محدود و کوتاه ولی منظم استفاده کنیم. مهم ترین ویژگی زمان بندی از نظر او نظم آن است. دات فایر صراحتاً از لفظ ریاضت استفاده می کند به باور او باید تصمیم گرفت و با عزمی راسخ و در صورت نیاز، اعمال ریاضت، آن زمان بندی مقرر را محقق کرد.

بخش دیگر بحث زمان، مربوط به زمانی است که صرف نوشتن رمان می شود. از نظر او نوشتن رمان چیزی حدود دو سال طول می کشد و در شش ساعت کار روزانه می توان نزدیک به دو هزار کلمه نوشت؛ اگر چه معیار معمول، ۷۵۰ کلمه است.

خطراتی هم هستند

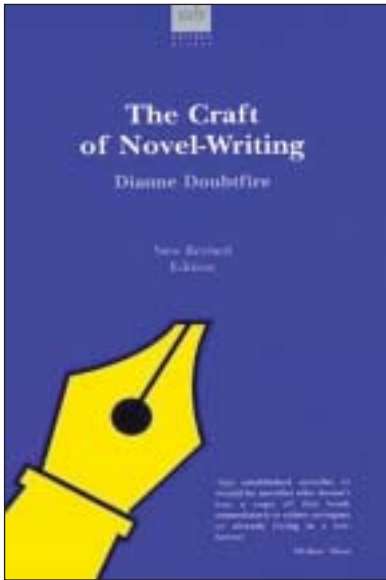
ممکن است در میانه رمان، به ناگهان پیرنگ یا شخصیت داستان تغییر کند. در این صورت فصل های بسیاری نامربوط از آب در خواهند آمد و دست کم، نیاز به باز نویسی خواهند داشت. دات فایر می نویسد: تنها اندکی از نویسندگان می توانند بدون آزمون و خطای پیوسته و دائمی، کاری رضایت بخش و مناسب ارائه دهند.

ساختار؛ ضرورت کانون برای یک درخت

دات فایر با نقل قولی از تولستوی، یادآور می شود که مهم ترین چیز در یک کار هنری این است که آن چیز باید کانون داشته باشد؛ بدین معنی که باید جایی وجود داشته باشد که تمام اشعه ها در یک جا با یکدیگر تلاقی کنند؛ یا از آن منتشر شوند. قطعاً این دیدگاه کلاسیکی است و همان طور که پیش از این همه گفته شد، از عهده توضیح کیفیت زیبا شناختی بسیاری از آثار ادبی معاصر بر نمی آید. از نظر دات فایر، شکل و شمایل یک رمان را می توان به یک درخت تشبیه کرد؛ که ستون فقرات رمان، تنه درخت و نقاط اوج و بزنگاه های رمان، سرشاخه های آن درخت محسوب می شوند. او می گوید پیرنگ های فرعی رمان را می توان با شاخه های کناری باز نمایی کرد؛ و ترکه ها و میوه ها و برگ ها، جزئیاتی اند که نور، سایه، رنگ و انواع بافت ها و وجه ها را می سازند.

در این تمثیل، نکات آموزنده کم نیست. مثلاً از دل همین تمثیل به این نتیجه می رسیم که اگر یکی از پیرنگ های فرعی داستان با پرداخت و بسط بیش از حد مواجه شود، نتیجه جز ناموزون شدن درخت به دلیل کلفت و ضخیم شدن بیش از حد یکی از شاخه های کناری و در نتیجه شکستن درخت و دست کم ناموزون شدن آن نخواهد بود. دات فایر ریشه درخت را مضمون و درونمایه رمان می داند؛ چه، همان گونه که در آغاز این مطلب آمد، او مضمون را شالوده رمان می داند. وجه شبه در این تشبیه اخیر، این است که ریشه نیز چون مضمون، حس می شود در حالی که دیده نمی شود؛ و به همه بخش های درخت (رمان) غذا می رساند. اما جالب تر این است که او، قدرت تخیل نویسنده را به مثابه خاک گرفته که اگر حاصلخیز باشد بذر را پرورش می دهد و بار می آورد.

او از این تمثیل نتایج بیشتری می گیرد که به نوعی به ماهیت و چستی رمان مربوط می شوند: این که ویژگی های اصلی رمان نیز چون درخت، رشد تدریجی، استحکام و قدرت، ظرافت و زیبایی است. فن رمان نویسی اثر داین دات فایر به برگردان محمد جواد فیروزی، اخیراً از سوی موسسه انتشارات نگاه منتشر شده است. شمارگان این کتاب دو هزار نسخه و قیمت آن سه هزار تومان است.

و آفرینندگی.

با مرور بر عناوینی که نویسنده برای فصل های مختلف کتابش برگزیده است، می توان مخاطب او را شناسایی کرد. مخاطب داین دات فایر نویسندگان نوآموزند؛ کسانی که حتی در شکل عقد قرارداد با ناشر و شیوه پرداخت حق و حقوقشان نیاز به راهنمایی یک خبره دارند. با این حال بحث هایی را که در کتاب مطرح شده، هرگز نمی توان به سطحی بودن متهم کرد.

ترتیب و تدارک کار؛ رمان به مثابه یک ساز
تا آنجا که می توانید بنویسید و اندیشه به چاپ رساندن فوری آن را نیز از سر به در کنید و این گونه تصور کنید که انگار دارید یک آلت موسیقی را فرامی گیرید. این جمله جی. بی. پریستلی (جان بنتن پریستلی، نویسنده باز پرس وارد می شود، بازی با آتش، تاریکی گرتلی، دنیای شگفت انگیز تئاتر و سیری در ادبیات غرب که در ایران چهره شناخته شده ای است) بر پیشانی فصل مربوط به ترتیب و تدارک کار، بخشش دیگری از جهت گیری های نویسنده را در آموزش فنون رمان نویسی مشخص می کند: باید نوشت؛ و رمان را چون یک ساز فرا گرفت. چرا چون یک ساز؟ و نه چون آهنگ سازی؟ آهنگ سازی، آفرینندگی و نبوغ است. جوشش است ولی آموختن یک ساز، فرآیندی صد درصد کوششی است. اگر چه استعداد در آن هم نقش داشته باشد. برای کسب مهارت در نواختن یک ساز، باید ساعات متمادی نواخت. رمان نویسی و کسب مهارت در آن نیز به عقیده نویسنده بیش از هر چیز نیاز به تمرین دارد.

ترتیب و تدارک کار رمان نویسی از نظر داین دات فایر بسیار شخصی است و او خود را تنها مجاز دانسته که توصیه های اندک در این زمینه داشته باشد. توصیه های اندک او هم بر اساس ضرورت مداوم و تمرین پیوسته شکل گرفته اند. از جمله آنها این که در بخش زمان بندی، تأکید می کند یک نویسنده باید دست کم هر روز به مدت یک ساعت بنویسد. او او سه ساعت در روز را زمان ایده آل می داند.

یا جغد باش یا چکاوک

دات فایر می گوید راهی نیست جز این که بین جغد بودن و چکاوک بودن یکی را انتخاب کنید. یعنی یا باید شب ها بنویسد یا صبح زود. به نظر او بهترین زمان ها برای نوشتن، صبح خیلی زود و نیمه شب است.

یا صبحه فلسفی و نظری درباره چستی رمان مواجه نیستیم. این کتاب صرفاً یک راهنمای کاربردی و جمع و جور برای آموزش فنون تکنیکی رمان نویسی است. این کتاب چگونگی بهره گیری از تکنیک تکنیک های رمان نویسی را بدون کوچک ترین توجهی به ماهیت نظری آن تکنیک آموزش می دهد. اگر می گوید درونمایه یا مضمون، بلافاصله با بیان نظر شخصی اش (و نظرات نظریه پردازان بزرگ رمان) درباره این موضوع، بحث را شروع می کند: به عقیده من رمان نویس داستان را برای این تعریف می کند تا درونمایه و مضمونی را که بر آن اشراف دارد به تصویر بکشد. یک نویسنده باید عقاید خود را اظهار کند تا خواننده بتواند آن را درک کند؛ به عبارت دیگر، او باید بتواند ارتباط برقرار کند. درونمایه یا مضمون معمولاً شالوده و اساس کتاب است و از همین روست که من آن را به عنوان نقطه شروع انتخاب کرده ام.

او با این شکل شروع کردن نخستین بخش در کتاب، بر چند امر تأکید می کند: یکی این که اینها نظر اوست. دوم این که نویسنده باید بتواند ارتباط برقرار کند. سوم این که مضمون دایره که در ادامه توضیح می دهد با پیرنگ یکی نیست دایره شالوده و اساس رمان است. مثال هایی هم ذکر می کند تا دقیقاً منظور از درونمایه را مشخص کرده باشد؛ تنهایی، انتقام، خیانت، خودیابی. این مضامین از نظر نویسنده شالوده رمان هستند و رمان نوشته می شود تا نویسنده با پرداختن مناسب این مضامین بتواند روایت شخصی خود را از سلسله ماجراهایی در زمینه هر یک از مضمون ها، به مخاطب خود منتقل کند.

چنین نگاهی به رمان، امروز دیگر کاملاً کلاسیک است و حتی از عهده توضیح چستی و چرایی و چگونگی آثار متقدمی چون «زندگی و عقاید آقای تریسترام شندی» اثر لارنس استرن هم بر نمی آید. مثلاً ممکن است کسی بگوید مضمون رمان «پوست انداختن» فوئتنس تنهایی است؛ ولی دیگری معتقد باشد مضمون آن تأثیر شرایط سیاسی مکزیک در دهه های میانی قرن بیستم بر زندگی نویسندگان، یا تأثیر روابط عاطفی بر زندگی حرفه ای یک نویسنده است. اگر چه شاید برخی بر این عقیده باشند که مضمون رمان «برج بابل» الیاس کانتی تنهایی است، ولی کاملاً محتمل است بسیاری باشند که بگویند مضمون آن خود بینی و خودخواهی است. ولی مگر پیکاسو نقاش کلاسیک بسیار خبره ای نبود؟ مگر همه کارهای جویس «اولیس» و «شب زنده داری فینگال ها» است و او داستان های کوتاه درخشان با ساختار کلاسیک ندارد؟ فایده دقت در آثاری چون فن رمان نویسی آشنایی عمیق با پایه و اساس کلاسیک رمان نویسی است تا از آن رهگذر، اگر خواستیم روزی قالب ها را بشکنیم، بدانیم چه هستند تا بتوانیم بشکنیمشان.

بخش های کتاب در یک نگاه عمومی

فصل نخست فن رمان نویسی درونمایه و مضمون است. فصل دوم و سوم و چهارم و پنجم به ترتیب به زاویه دیده، برنامه ریزی، زمینه و شخصیت پردازی اختصاص دارند. فصل های بعدی هم به این موارد می پردازند: گفت و گو، ترتیب و تدارک کار، اولین فصل، پیرنگ، ساختار، سبک، مکانیک های رشد، تجزیه و تحلیل یک صفحه از یک رمان، عنوان، ارسال رمان، رمان برای نوجوانان، بنگاه های ادبی و ناشرین و منتقدین قرارداد و پرداخت، نیاز به صداقت و درستکاری، و در نهایت روحیه خلاقیت

در حوزه داستان نویسی و فنون و روش های آن، تاکنون کتاب های زیادی در کشور منتشر شده اند. ولی پیشترین کتاب های آنها درباره یکی از جنبه های داستان است یا شیوه های کارگاهی نوشتن داستان را معرفی می کنند یا موضوع آنها در واقع نه نوشتن داستان بلند و رمان، که نوشتن داستان کوتاه است یعنی همان شکلی از داستان که بیشتر در کارگاه های داستان نویسی آموزش داده می شود.

بخشی از این کتاب ها تالیف و بخشی هم ترجمه اند. آثاری مانند «آموزش داستان نویسی در ۸۰ روز» اثر جان کوین با برگردان بهزاد طاهر پور (نشر رشت)، «راهنمای نوشتن داستان کوتاه» نوشته جک ام. بیکهام با برگردان مریم اسکندری (نشر رشت اهواز) و «چگونه داستان بنویسیم؟» اثر جو الن مور با برگردان علیرضا توکلی (نشر آبشار طلا) از جمله آثار ترجمه شده درباره رمان نویسی در ایرانند. همچنین علی اکبر ترابیان، جمال میر صادقی، باقر رجبعلی، محمد صلواتی، مهدی پور عمرانی، محمدرضا سرشار، داریوش عابدی، صدیقه شجاعیان و بسیاری دیگر از داستان نویسان ایران نیز تاکنون کتاب های فراوانی به منظور آموزش تکنیک های داستان نویسی به نوآموزان تالیف کرده اند.

اخیراً کتاب دیگری وارد بازار نشر شد با نام «فن رمان نویسی» اثر خانم داین دات فایر، با برگردان محمد جواد فیروزی. این کتاب که انتشارات نگاه آن را به چاپ رسانده، بر اساس درس ها و سخنرانی هایی تنظیم شده که نویسنده در سمینار های مختلف با موضوع نویسندگی ایراد کرده است. او در مقدمه کتاب می نویسد: از پی هر جلسه سخنرانی، سوالات و بحث های بسیاری مطرح می شد که خود این تماس ها به من در شناخت و پرداختن به مشکلاتی که نویسندگان تازه کار با آنها روبه رو می شوند، کمک بسزایی کرد.

فن رمان نویسی کتابی است تجربی. تجربی به این معنا که حاصل پژوهش کتابخانه ای نیست؛ بلکه نویسنده فنون مورد نظر خود را طی ۲۵ سال و از رهگذر آزمایش و آزمون و خطا به دست آورده است. این ویژگی به کتاب صبغه ای به شدت کاربردی می بخشد؛ چرا که خود فنون معرفی شده در آن از طریق کاربردی که در نوشتن داستان داشته اند، معرفی و گزینش شده اند. این صبغه کاربردی تا بدان جااست که او در مقدمه می نویسد: تنها توصیه من به کسانی که دارای ذوق و قریحه کافی برای نوشته های تخیلی هستند این است که فصل های این کتاب را بخوانید. آنچه از نظر خودتان با ارزش است انتخاب کنید و بدون کمترین اتلاف وقت دست به کار نوشتن رمانتان شوید. داین دات فایر در ادامه، رمان نویسی را یک مبارزه عظیم و جانانه و یک وظیفه دشوار و طاقت فرسا معرفی می کند. با این حال تأکید می کند که نویسنده در گرما گرم کار (جدا از زمانی که کتاب را چاپ کرده است) به چنان رضایتی دست خواهد یافت که هرگز خواب امکان پذیر شدن آن را هم نمی دیده است.

این صبغه کاربردی، فن رمان نویسی را از علوم کتاب های دیگری که در حوزه رمان نویسی (و نه داستان نویسی یا راهنماهای ریز و درشت آموزش نوشتن داستان کوتاه) تاکنون به زبان فارسی منتشر شده اند، متمایز می کند. در صید زرگی از این کتاب ها، در واقع نظریه رمان، یا نظرات رمان نویسان درباره رمان است. فن رمان نویسی هیچ یک از این دو نیست. در این کتاب ما با نظریه های ادبی و تحلیل ها

کاوه رحمانی

کتاب ماه علوم و فنون را می توان یکی از نشریات تخصصی و در عین حال متنوع موسسه خانه کتاب ایران دانست که حوزه های مختلفی را در بر می گیرد. تا کنون بیش از ۱۲۱ شماره از این نشریه منتشر شده و از این رو می توان گفت که توانسته مخاطبان ویژه خود را بیابد. در متنی که در ادامه می آید با دکتر شهیار غریب زاده، سردبیر کتاب ماه علوم و فنون گفت و گو کرده ایم. وی تحصیلات خود را در دوره دبیرستان در مدرسه علامه حلی گذرانده است. دکتر غریب زاده در سال ۱۳۶۳ در رشته پزشکی دانشگاه تهران پذیرفته شد. وی در سال ۱۳۷۱ تحصیل در مقطع دکترای تخصصی در رشته فیزیولوژی را آغاز کرد. او از سال ۱۳۷۷ در دانشگاه تهران شروع به کار کرده است و از سال ۸۳ عضو هیات علمی دانشکده مهندسی پزشکی دانشگاه صنعتی امیر کبیر بوده است. دکتر غریب زاده حدود ۵۰ مقاله بین المللی ISI دارد و بیش از ۲۰ کتاب علمی تألیف کرده که از جمله آن ها می توان به «فیزیولوژی گوارش»، «فیزیولوژی عمومی بدن انسان» (با همکاری چند پژوهشگر دیگر) و «اکولوژی» اشاره کرد. او حدود سه سال است که به عنوان سردبیر در کتاب ماه علوم و فنون فعالیت می کند.

سردبیر کتاب ماه علوم و فنون:

هدف اصلی ما تنوع مطالب است

جشنواره هایی که در سایر حوزه ها برگزار می شوند، بسیار اندک است. باور من این است که اگر ما خواستار توسعه ای پایدار در همه عرصه ها هستیم، توجه مسوولان باید بیشتر متوجه علوم و فنون شود. به نظر می رسد نقش رسانه ملی نیز در تشویق جوانان به فعالیت های علم تجربی بسیار مؤثر است.

پیش از آنکه شما به کتاب ماه علوم و فنون تشریف بیاورید، چندین شماره از این نشریه منتشر شده بود. اساسنامه ای هم در ابتدای نشریه چاپ شده.

در این اساسنامه چه تغییراتی دادید؟

به عقیده من این اساسنامه کامل و قابل قبول است و به همین دلیل نیازی به تغییر آن نبود. از سویی دیگر، این اساسنامه به همه کتاب ماه ها تعلق دارد و نمی توان آن را محدود به کتاب ماه علوم و فنون کرد. این اساسنامه خیلی دقیق نوشته شده و مسایل ما را پوشش می دهد. به گمان من، اگر سردبیر و اعضای تحریریه هر کدام از کتاب ماه ها، روی این اساسنامه کار کنند، به نتایج خوبی خواهند رسید. ما نیز چنین کرده ایم، سردبیرهای پیش از ما نیز چنین کرده بودند. ما نیز سعی کردیم همان روند را ادامه دهیم. با این تفاوت که در علوم و فنون، زمان مساله خیلی مهمی است. در چند سال اخیر ما پیشرفت های قابل توجهی را شاهد بوده ایم که حتی در گذشته به آن فکر نمی کردیم. از همین رو حوزه های جدیدی پیش پای ما گشوده شده است.

شما به تحولات علوم و فنون در سال های اخیر اشاره کردید. به نظر می رسد که اضافه شدن بخشی تحت عنوان «پیشرفت های حیرت انگیز» هم در همین راستاست. درست است؟

بله. همین طور است. ما سعی کرده ایم تا زمینه پیشرفت هایی که در حوزه علوم و فنون به دست می آیند را بشناسیم و از زمان عقب نماییم و بتوانیم آثار مرتبط با آن را به خوانندگان معرفی کنیم. البته ما در بخش «پیشرفت های حیرت انگیز» بیشتر به مسایل علمی و فنی و تحولات ایران و اسلام می پردازیم. پیشرفت های علوم و فنون را نیز در بخش های دیگر نشریه مورد توجه داریم، از جمله در صفحه خبرها. البته من پیشنهادی دارم که به واسطه آن می توانیم به طور گسترده تری به مسایل علوم و فنون بپردازیم. به گمان من اگر ما بتوانیم کتاب ماه علوم و فنون را در حجم بیشتری ارائه کنیم، نتیجه بهتری خواهیم گرفت، چرا که می توانیم صفحات بیشتری را به فنون اختصاص دهیم. من این پیشنهاد را در هیات مدیره نیز مطرح خواهیم کرد. اگر زمینه کار نیز ایجاد شود، ما می توانیم این دو حوزه را در دو نشریه مجزا بررسی کنیم. شاید خوب باشد که ما دو کتاب ماه داشته باشیم، یعنی یکی با عنوان علوم تجربی و دیگری با عنوان فنون...

همان اتفاقی که در مورد کتاب ماه ادبیات و فلسفه نیز روی داد که قبلا در یک نشریه منتشر می شد...

بله. من گمان می کنم که زمان انجام چنین اتفاقی در مورد کتاب ماه علوم و فنون فرارسیده است. اگر بتوانیم با مسوولان محترم وزارت ارشاد به ویژه آقای دکتر پرویز و مسوولان خانه کتاب، که همیشه به ما کمک کرده اند، هماهنگی های لازم را انجام دهیم، می توانیم به این صورت عمل کنیم.

حیطه علوم و فنون را از چه جنسی می دانید؟

به گمان من آنچه که دارای اهمیت است و باید توجه بیشتری به آن شود این است که اگر می خواهیم توسعه ای پایدار در عرصه علوم و فنون داشته باشیم، باید توجه بیشتری به آن داشته باشیم. اگر می خواهیم قدرت اقتصادی و سیاسی مطرح در منطقه و جهان باشیم حتماً باید به پیشرفت های حیطه علم تجربی و صنعت توجه بیشتری کنیم. مثلاً ما جشنواره های نقد، تحلیل و بررسی آثار بسیاری از حوزه ها را داریم، که البته این جشنواره ها نیز باید تقویت شوند، اما جشنواره های بسیار کمی در حوزه کتب علوم و فنون داریم. می توان به جرات گفت که ما در این حیطه تقریباً جشنواره ای نداریم تا مولفان و پژوهشگران این حوزه تشویق شوند. جشنواره های محدود این حوزه به وزارت علوم و بهداشت مربوط می شوند. ما باید این جشنواره ها را به جامعه بیاوریم تا بسط یابند. البته جشنواره ای مثل خوارزمی بسیار خوب است، اما چند جشنواره برای حوزه پراهمیتی همچون علوم و فنون داریم؟ تعداد این جشنواره ها در مقایسه با

می کنیم که گوشه چشمنی هم به نشست هایی که برگزار می شود و خبرها و سمینارها نیز داشته باشیم. کتاب ماه علوم و فنون به طور خواسته یا ناخواسته با سایر کتاب ماه ها هم پوشانی دارد. به عنوان مثال شما به روانکاوی هم توجه داشته اید. آیا این مساله سبب محدودیت کار شما نشده است؟

خوشبختانه در این زمینه مشکلی برای ما ایجاد نشده است، چرا که سعی کرده ایم بر اساس رده بندی دیویی ۵ و ۶ و زیررده های آن کار کنیم. البته ممکن است در حدود ۱۰ درصد هم با دیگر کتاب ماه ها همپوشانی داشته باشیم که از اهمیت چندانی برخوردار نیست، چرا که با همکاران در آن کتاب ماه توافق داریم و از سویی تلاش داریم تا بر اساس حیطه های مشخص خود عمل کنیم. ما در جلساتی هم که با سردبیران کتاب ماه های دیگر داریم به ندرت پیش آمده که یکی از سردبیرها در مورد این هم پوشانی حرفی بزند یا اعتراضی کند.

شما به عنوان یک استاد دانشگاه و کسی که دست کم سه سال در این حیطه فعالیت داشته اید، آسیب های

شما در طول سال هایی که سردبیر کتاب ماه علوم و فنون بوده اید، چه اهدافی را در نظر داشته اید و کلا چه روندی را دنبال کرده اید؟

زمانی که من سردبیر کتاب ماه شدم، نشریه در حدود بیست شماره عقب افتاده بود. اولین هدف و برنامه ما این بود که نشریه راه بیفتد و با نظم منتشر شود. در عین حال باید در مورد کیفیت کارهایی می کردیم. یکی از کارهایی که در این مورد انجام دادیم، توجه به رشته های مختلف علمی و فنی بود؛ چرا که کتاب ماه «علوم و فنون» باید شامل رشته های مختلفی می شد. ما باید این گسترده دگی را در مقالات خود نیز رعایت می کردیم تا بتوانیم دو رده دیویی ۵ و ۶ را مورد پوشش قرار دهیم. از سویی دیگر ما باید طیف خوانندگانمان را مشخص می کردیم و بر آن اساس برنامه هایمان را بنا می گذاشتیم. این نکته به ما کمک می کرد تا بتوانیم مطالب متناسب را برای نشریه فراهم آوریم. ما طیف تحصیلی دانشجویان دوره کارشناسی رشته های مختلف را به عنوان مخاطب خود در نظر گرفتیم تا بتوانند از مقالات مختلف بهره ببرند. افزون بر این کوشیدیم تا به جای معرفی کتاب، بیشتر به سمت نقد و تحلیل آن برویم. البته این نکته به آن معنا نیست که از معرفی کتاب چشم پوشیده باشیم. ما در هر شماره کتاب ماه علوم و فنون، چند معرفی کتاب نیز منتشر می کنیم، چرا که این نکته را از ضروریات می دانیم.

روند دیگری را نیز که مد نظر داشته ایم این بوده که برخی از شماره ها را به صورت ویژه نامه منتشر و مسایلی را به صورت متمرکزتر بررسی کنیم. در همین راستا ما توجه بیشتری به فرهنگ و تمدن ایران و اسلام نیز داشته ایم، چه به صورت ویژه نامه و چه به صورت مطالبی ثابت در شماره های عادی نشریه. برای آنکه این مسایل را عملی کنید، از چه ابزارهای بهره برده اید؟

یکی از منابعی که در سال های اخیر کمک بسیار زیادی به ما می کند، اینترنت است. ما با استفاده از اینترنت، بسیاری از اطلاعاتی را که می خواهیم به دست می آوریم. اما بخش مهم کار ما به تازه های نشر کتاب مربوط می شود. ما در تلاش بوده ایم تا حد ممکن کتاب های بیشتری را مورد توجه قرار دهیم و به همین منظور از ناشران مختلف، کتابخانه های گوناگون، خانه کتاب و دیگر موسساتی که می توانستند کمک گرفته ایم.

در کنار این ما کوشیده ایم تا از متخصصان علوم مختلف در قالب مقاله، گفت و گو، گزارش نشست های مرتبط و گفتار بهره بگیریم. گفت و گو اما با این همه تکیه شما بیشتر بر مقالات و یادداشت ها استوار است...

ما باید نقد و تحلیل کتاب را در الویت اول خود قرار دهیم و این مساله در مقالات و یادداشت ها متبلور می شود. البته چند صفحه ای را به تازه های کتاب، یا معرفی آن ها اختصاص داده ایم، اما از آن جایی که هدف یک نشریه تخصصی ماهانه همچون کتاب ماه علوم و فنون، بررسی تحلیلی تازه های نشر است، در نتیجه ما بیشتر مطالب خود را به مقاله ها و یادداشت هایی اختصاص می دهیم که به حوزه کتاب های رده ۵ و ۶ دیویی مرتبط اند. البته سعی

برنامه های سال آینده کتاب ماه علوم و فنون از دیدگاه سردبیر

کتاب ماه علوم و فنون قصد دارد تا در سال آینده تنوع مطالب خود را حفظ کند، در نتیجه تلاش می کنیم تعداد مطالبی که در هر شماره خواهیم داشت، افزایش دهیم باشد. یعنی تلاش می کنیم تا با مطالبی کوتاه و البته متنوع، به مسایل مختلف این حوزه بپردازیم. در نظر داریم تعدادی ویژه نامه منتشر کنیم، که به پیشرفت های علمی کشور خودمان اختصاص دارند. مثلاً با توجه به دستاوردهای اخیر کشورمان در علوم هوا-فضا، ان شاء الله ویژه نامه یا ویژه نامه هایی در این مورد خواهیم داشت. بحث فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی را که پیش از این شروع کرده ایم، به خواست خداوند با عمق بیشتری ادامه خواهیم داد، چرا که توجه به این مسایل برای ایجاد خودباوری در جوانان ما از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. لازم است به فرهنگ و هویت مان رجوع کنیم و نشان دهیم که ما چه چیزهایی داشته ایم و مستعد داشتن چه چیزهایی نیز هستیم. همچنین قصد داریم تازه های کتاب در جهان را مد نظر قرار دهیم، به ویژه حوزه هایی که تازه اند همچون بیوانفورماتیک و نانو تکنولوژی. همچنین در نظر داریم از تنوع نویسندگانی که از اساتید دانشگاه ها هستند بهره ببریم. ضمناً لازم است تا ما نشست های بیشتری را پوشش دهیم تا این اطلاعات به خوانندگانمان منتقل شود. در کنار این ها در نظر داریم تا حجم مجله را نیز افزایش دهیم، منتها با مطالب متنوع. یکی از پیشنهادهایی که اینجانب در جلسه شورای سردبیران کتاب ماه علوم و فنون نیز مطرح کردم این است که کتاب های ماه به ویژه کتاب ماه علوم و فنون را می توان به سوی الکترونیکی شدن برد. با توجه به طیف خوانندگان علوم و فنون که با اینترنت و کاربردهای آن آشنایی کافی دارند به نظر می رسد با الکترونیکی شدن نشریه علاوه بر کاهش هزینه های تولید کاغذی، ارتباط بهتری نیز با خوانندگان جوان برقرار شود. در انتها امیدواریم بتوانیم با ایجاد ارتباط بیشتر با خوانندگان کیفیت مجله را بیش از پیش به سوی اهداف متعالی کشور سوق دهیم.

گفت و گو با مؤلف کتاب
«اصطلاحات و مفاهیم علوم شهری»
هر روز شهری تر می شویم

شناخت اصطلاحات و مفاهیم تخصصی علوم شهری یکی از راه های دسترسی به دانش جدید این حوزه است که هر روز نیز متحول می شوند. به همین دلیل، دانستن زبان تخصصی یکی از منابع درسی دانشجویان این رشته دانشگاهی است تا بتوانند با کمک اصطلاحات موجود در آن به علوم شهری روز دسترسی یابند. اما دانشجویان برای دسترسی به این واژه‌ها نیاز به منابعی دارند که کتاب «اصطلاحات و مفاهیم علوم شهری» تألیف دکتر جلال عظیمی آملی به نازگی در این زمینه منتشر شده است. برای آشنایی بیشتر از محتوای کتاب با وی گفت و گو کرده ایم. دکتر آملی دارای دکترای جغرافیا و برنامه ریزی شهری است و اکنون به عنوان مدیر گروه تحصیلات تکمیلی رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور فعالیت می کند.

تا چه اندازه آشنایی با اصطلاحات و مفاهیم علوم شهری برای دانشجویان ضروری است که واژه‌های مرتبط در این باره را در چنین کتابی جمع آوری کردید؟

بسیاری منابع درسی مورد استفاده دانشجویان در مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری به زبان انگلیسی است که فهم آنها بدون آگاهی از واژه‌های تخصصی موجود، ممکن نخواهد بود. همچنین اگر این دانشجویان بخواهند کتابی را ترجمه کنند نیاز به این واژه‌ها دارند که فقط در کتاب‌های زبان تخصصی متون علمی یافت می شوند. در پایان باید به این نکته اشاره کنم که قبولی در آزمون‌های ورودی دانشگاه‌ها، بدون دانستن اصطلاحات هر رشته دانشگاهی میسر نخواهد بود و هر دانشجو باید در جلسه امتحان بتواند متونی را که حاوی اصطلاحات تخصصی است و در اختیارش گذاشته می شود به خوبی ترجمه کند.

آیا فقط دانشجویان علوم شهری می توانند از واژه‌های موجود در کتاب استفاده کنند؟

اگرچه این کتاب منبع درس متون تخصصی شهری است، اما همه افرادی که به گونه‌ای با رشته شهر و شهرسازی ارتباط دارند مثل دانشجویان حوزه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، جامعه شناسی شهری، معماری، اقتصاد شهری، مدیریت شهری، علوم اجتماعی و حتی شهرداری‌ها و موسسات تحقیقاتی، می توانند این کتاب را مطالعه کنند.

آیا همه اصطلاحات مرتبط با علوم شهری در این کتاب موجودند؟

این کتاب حاصل چهارپنج سال کار و جمع آوری فیش‌های مربوطه است که سعی کرده‌ام حاوی مصطلح‌ترین واژه‌های مرتبط با علوم شهری باشد. در حال حاضر نیز مشغول گردآوری فیش‌هایی هستم که هر روز تعدادشان افزایش می یابند و در صدم‌هنگامی که این فیش‌ها به تعدادی مشخص رسید آنها را در چاپ بعدی به این کتاب بیفزایم یا جلد دوم آن را منتشر کنم.

استفاده از کتاب‌های مرجع مثل این مجموعه که شما آن را تألیف کرده‌اید تا چه اندازه دانشجویان را در امر تحقیقات علمی کمک می کند؟

کتاب‌های مرجع، منابع دسته اولی هستند که محققان را به سرچشمه آنچه جست و جوی کنند می رسانند. دانشجویانی که برای انجام مطالعات علمی به این کتاب‌ها مراجعه می کنند، نتیجه پژوهش‌هایشان مورد تأیید محافل علمی معتبر خواهد بود.

آزاده سیدین

درخت از گرانباترین عناصر موجود در طبیعت است که نقش حیاتی در زندگی تمامی موجودات زنده و انسان‌ها ایفا می کند. به همین دلیل در سالنامه جمهوری اسلامی ایران، پانزدهم اسفند به نام روز درختکاری نامیده شده است تا اهمیت این موضوع آشکار شود. دکتر ایرج حسن زاد ناورودی، یکی از این متخصصان است. او تخریب جنگل‌ها را در سال‌های اخیر امری مهم می داند که برای جلوگیری از چنین وقایعی از جنگلداری و مبانای آن در کتابی با عنوان «مبانای جنگلداری» سخن گفته است. برای آشنایی بیشتر از محتوای کتاب با وی گفت و گو کرده ایم. دکتر ناورودی دارای مدرک دکتری مهندسی منابع طبیعی در رشته جنگلداری از دانشگاه تهران است و به عنوان عضو هیئت علمی دانشکده منابع طبیعی دانشگاه گیلان فعالیت می کند.

گفت و گو با دکتر ایرج حسن زاد ناورودی، مؤلف کتاب «مبانای جنگلداری»

هر درخت یک زندگی است

پهن برگ گرمسیری مختص مناطق نیمه استوایی مثل جنگل‌های کهور، کنار و جنگل‌های ماندابی (مانگرو) در جنوب ایران مشاهده می شوند.

آیا مساحت جنگل‌های ایران در مقایسه با دنیا مناسب است یا نیاز به گسترش دارند؟

در مناطقی که سطح جنگل‌های آن کمتر از ۲۵ درصد خاک کشور باشد، آن جنگل‌ها نمی توانند وظایف خود را به خوبی انجام دهند. بر اساس آمار موجود، سطح جنگل‌های کشور ما در گذشته‌های بسیار دور بیش از ۲۵ درصد خاک کشور بوده که در طول زمان کاهش یافته اند. در ایران، حدود ۷/۴ درصد سطح کشور پوشیده از جنگل است و این موضوع نشان می دهد که توسعه و حفظ جنگل در ایران اهتمام بیشتری می طلبد.

با توجه به مبانای جنگلداری که در کتاب به آن اشاره شده چگونه می توان از جنگل‌های ایران بهره‌برداری کرد؟

هر سال می توان به اندازه تولید یا رویش جنگل از آن برداشت کرد که در اصطلاح جنگلداری به آن امکان برداشت گویند. بر اساس این تعریف باید قدرت تجدید شوندگی یا تجدیدپذیری جنگل را در نظر گرفت تا هنگام برداشت به سرمایه اولیه جنگل آسیبی وارد نشود. با در نظر گرفتن این شاخصه برداشت از جنگل، مانند استفاده از پس انداز، بدون تغییر در اصل سرمایه است که با چنین روشی، قاعدتا استمرار در تولید خواهیم داشت، بدون آنکه اندکی از مساحت جنگل‌های ما کاسته شود و نسل‌های آینده‌نیز می توانند از این نعمت خدادادی بهره‌مند شوند.

همیشه سبز مناطق مدیترانه‌ای، جنگل‌های پهن برگ مناطق نیمه استوایی، جنگل‌های پهن برگ مناطق استوایی تقسیم می شوند که در کل دنیا کاربرد دارند. بر اساس این تقسیم‌بندی در کتاب، کدام نوع از این جنگل‌ها در ایران قابل مشاهده‌اند؟

سطح جنگل‌های ایران، حدود ۱۷/۴ میلیون هکتار است که ۷/۴٪ سطح کل کشور را دربر گرفته است. در کشور پهناور ما به دلیل پستی و بلندی فراوان و اقلیم متنوع، این مساحت متعلق به سه نوع از جنگل‌های پنج‌گانه دنیا است. جنگل‌های سبز تابستانه در شمال ایران، جنگل‌های همیشه سبز مدیترانه‌ای در شمال و جنوب غرب، جنگل‌های

با توجه به آنچه در این کتاب آمده، چرا حفظ جنگل‌ها در میان متخصصان منابع طبیعی مهم است؟

جنگل، یکی از مواهب الهی است که در حفظ تعادل طبیعت، اهمیت ویژه‌ای دارد. همچنین به عنوان یک اکوسیستم پیچیده عمل می کند که سلامت زندگی انسان کاملاً به آن وابسته است. به طور کلی متخصصان، اهمیت جنگل در طبیعت را به سه دسته عمده، ارزش‌های بیولوژیکی، اقتصادی و اجتماعی تقسیم می کنند که با توجه به چنین مواردی معتقدند باید این منبع عظیم الهی حفظ شود.

مطابق با متن کتاب، جنگل چه مفهومی دارد؟

واژه «جنگل» از زبان سانسکریت گرفته شده است که به منطقه‌ای وسیع و پوشیده از درختان، درختچه‌ها و گونه‌های علفی اطلاق می شود. معمولاً در این نواحی نوعی اشتراک حیاتی گیاهی و جانوری مشاهده می شود که تحت تأثیر عوامل اقلیمی و خاکی، می توانند تعادل طبیعی خود را حفظ کنند.

آیا به انواع جنگل نیز در کتاب حاضر اشاره‌ای شده است؟

سطح جنگل‌های جهان در حدود ۳/۹ میلیارد هکتار است که حدود ۳۰ درصد سطح کل اراضی دنیا را پوشش داده اند. جنگل‌های دنیا، از قطب شمال به طرف خط استوا، قابل تفکیک هستند که هر یک ویژگی‌های خاصی دارند و در کتاب به همه آنها اشاره کرده‌ام. این مناطق به جنگل‌های سوزنی برگ مناطق سرد نیمکره شمالی، جنگل‌های پهن برگ خزان‌کننده (سبز تابستانه) مناطق معتدله، جنگل‌های

گفت و گو با مترجم کتاب «رابطه آب با خاک و گیاهان»

کشاورزان و خشکسالی

آب، خاک و گیاه سه عنصر اصلی هستند که ارتباط مناسب آنها، کشاورزان را در تولید محصولات غذایی برتر یاری می رسانند. اما با ظهور پدیده خشکسالی در سال‌های اخیر، به نظر می رسد باید برای رابطه آب با محصولات کشاورزی اهمیت ویژه‌ای قائل شد و کشاورزان با اطلاعات کافی در این باره به رشد و نمو گیاهان بپردازند. به همین منظور، متخصصان علم کشاورزی، از رابطه آب با خاک و گیاهان بسیار سخن گفته‌اند که بخش‌هایی از آنها را در کتاب «رابطه آب با خاک و گیاهان» ترجمه دکتر امید علیزاده می خوانیم. برای آشنایی بیشتر از محتوای کتاب حاضر با وی گفت و گو کرده ایم. دکتر علیزاده دارای دکترای کشاورزی در رشته فیزیولوژی گیاهان زراعی است و به عنوان معاونت آموزشی و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد واحد فیروزآباد فعالیت می کند.

تا چه اندازه، دانستن رابطه آب با خاک و گیاه در علم کشاورزی ایران ضروری است که در این کتاب از آن سخن گفته‌اید؟

آب، یکی از عوامل اساسی رشد و نمو گیاهان است که دانشجویان و علاقه‌مندان کشاورزی با داشتن اطلاعات صحیح از نوع رابطه این عنصر حیاتی با خاک و گیاه می توانند در تولید محصولات غذایی با کیفیت مناسب موثر باشند. اما دانستن این اطلاعات در کشور ما با آب و هوای خشک و گرم که خشکسالی در بیشتر استان‌های آن مثل کهگیلویه و بویراحمد، فارس، خوزستان و دیگر مناطق جنوبی بسیار دیده می شود ضروری تر است. به همین علت من این کتاب را که حاصل سال‌ها تحقیق یک دانشمند هندی درباره رابطه آب با خاک و گیاهان است ترجمه کردم تا محققان با کمک آن بتوانند پاسخگوی مشکل کم‌آبی کشاورزی ایران باشند.

کتاب حاضر چه راه‌حلی در این باره ارائه داده است؟

در این کتاب سعی شده از روابط تعادلی که آب، خاک و گیاه باید با هم داشته باشند تا یک محصول کشاورزی رشد و نمو یابد، صحبت شود. سپس برای برقراری این تعادل از راهکارهایی سخن گفته شده که آب در مناطق خشکی مثل ایران حفظ شود. به همین منظور در فصل‌هایی، با بیان دلایل هدر رفتن آب در خاک و گیاه به راه‌های ورود و حرکت آب در این دو نهاده اصلی در کشاورزی اشاره کرده است.

همچنین به کشاورزان گفته شده، به پرورش گیاهانی در مناطق گرم و خشک بپردازند که در برابر این نوع آب و هوا مقاوم تر هستند و با انجام اقدامات مناسب این نوع مقاومت را افزایش دهند. متخصصان علم ژنتیک در کشاورزی نیز می توانند با راهکارهای ارائه شده در کتاب به اصلاح ارقام قابل توجه برای مناطق گرم و خشک دسترسی یابند.

این راه‌حل‌ها فقط برای متخصصان علم کشاورزی بیان شده است و عموم کشاورزان نمی توانند از آن استفاده کنند؟

کشاورزان تنها با کمک متخصصان از مفاهیم این کتاب بهره‌مند می شوند. به عنوان مثال در بخشی از کتاب به استفاده از دستگاه «تانسیومتر» که تنش آبی را در گیاه نمایش می دهد اشاره شده است که کشاورزان با یک آموزش دو ساعته توسط متخصصان می توانند از آن استفاده کنند.

در یک بخش کتاب به وجود پوشش گیاهی برای جلوگیری از نفوذ آب در خاک اشاره شده است. آیا منظور این بوده که همیشه رابطه آب با خاک و گیاهان مسالمت‌آمیز نیست؟

همان‌طور که آب به عنوان عامل مهم در رشد و نمو گیاه شناخته می شود. اما در حجم بالا و با شکل مناسب می تواند سبب بروز خسارت‌های فراوان به خاک و گیاه شود. به این ترتیب اصطلاحاً فرسایش آبی گفته می شود که به راه‌های کنترل آن در کتاب اشاره شده است. آنچنان که می خوانیم سیلاب حاصل از بارش‌های شدید در مدت کوتاه می تواند خاک را تخریب کند و پوشش گیاهی مناسب برای جلوگیری از این نوع خسارت ضروری است. چون گیاهان در سطح خاک به عنوان محافظی عمل می کنند که از ورود آب با حجم و سرعت بالا در خاک جلوگیری می کند.

از مکه تا بنارس

«تاریخ اسلام در هند» نام کتابی است که سیاوش یاری آن را تألیف کرده و از سوی نشر ادیان (وابسته به دانشگاه ادیان و مذاهب قم) به تازگی منتشر شده است. رشد و گسترش اسلام در شبه قاره هند به سه دوره عصر اعراب، دوره ترکان و دوره مغولان تقسیم می شود و نویسنده در این کتاب دوره اعراب (چهار قرن اول هجری) را بررسی کرده است. وی در مقدمه می نویسد: «این دوره تاکنون کمتر مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به تقدم زمانی آن و اینکه اساس و پایه تاریخ تمدن و فرهنگ اسلامی هند در این دوره بی ریزی شده است و شناخت فرهنگ و تمدن اسلامی در دوره های بعد نیز منوط و متکی به آن است، شناخت این دوره گام نخست در راه شناخت اسلام و مسلمانان در این منطقه محسوب می شود.»

با ورود اسلام و نفوذ و گسترش آن در نواحی مختلف شبه قاره هند تغییرات و تحولات بنیادین در نظام سیاسی و اجتماعی هند به وجود آمد و شبه قاره به عنوان یکی از مراکز مهم تمدن و فرهنگ اسلامی مطرح و نمایان شد. در کتاب «تاریخ اسلام در هند»، فرهنگ و تمدن اسلامی در دوره نخست و نقش اقبال مختلف از جمله عناصر نظامی و سیاسی از یک طرف و عوامل اجتماعی همچون علما، دانشمندان، صوفیان و حتی تاجران و بازرگانان در استقرار و استمرار حیات سیاسی و فرهنگی از طرف دیگر بررسی می شود. دین مبین اسلام بعد از نفوذ به سرزمین هند تاثیر بسزایی در ادیان و فرهنگ و هنر ساکنان این سرزمین داشته است و مسیر تاریخی هندوستان را دستخوش تغییرات زیادی کرده است.

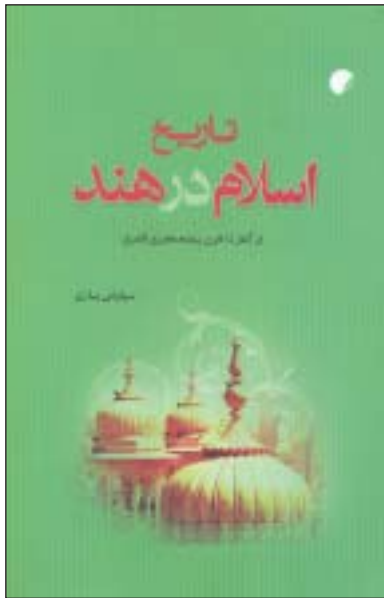
نخست مناسبات بازرگانی میان هند و کشورهای جانب غربی چون عربستان، فلسطین و مصر باعث معرفی اسلام به هندیان شد. کشتی های اعراب از سواحل دریای سرخ یا از سواحل جنوبی سند یا کرانه های طولانی خلیج کمبایه و گاه سواحل مالابار بود. اما بازرگانان مسلمان در سال ۶۳۶ میلادی در زمان خلافت

عمر برای اولین بار در آب های سواحل هند لنگر انداختند و این اولین حضور مسلمانان در شبه قاره هند بود. از این پس تا یکصد سال بازرگانان مسلمان به سواحل مالابار رفت و آمد می کردند. اسناد و شواهد تاریخی نشان می دهد که ورود مسلمانان به جنوب هند و سواحل غربی به اوایل قرن هشتم و شاید هم زودتر و ورود آنها به سواحل شرقی هند به حدود قرن دهم میلادی می رسد. آنها در مدت زمان بسیار کوتاهی در تمام بنادر و شهرها پراکنده شدند و به سرعت در امور سیاسی و اجتماعی نفوذ و اعتبار به دست آوردند. از یک جانب بزرگان آنان وزیر، سردار سپاه، سفیر و مامور گردآوری مالیات شدند و از طرف دیگر به تبلیغات وسیع مذهبی پرداخته، افراد زیادی را به دین اسلام مشرف کردند و مساجد و بقعه هایی برپا داشتند که مرکز فعالیت های مذهبی و تبلیغات آنان بود.

جنوب هند در آن دوران محل درگیری ها و تضادهای مذهبی بود، چون کیش هندویی متاخر، رود رو با آیین بودایی و جایی می خواست خود را بشناساند و مسلط شود. همچنین از جنبه های سیاسی، دوران بحرانی و ناآرامی بود. در این میان اسلام با دستور العمل های ساده مذهبی، اصول و احکامی منظم و نظریاتی آزادی خواهانه برای سازمان های اجتماعی وارد صحنه شد.

اصول اسلام اثرات عجیبی بر جامعه هند داشت و قبل از آن که ربع اول قرن نهم به پایان آید، هندیان این منطقه، گروه گروه مسلمان می شدند. مسلمانان یا از طریق نظامی و تصرف اراضی یک ناحیه، اسلام را وارد آن منطقه ساخته اند یا توسط تجار، بازرگانان و علما و اعزام مبلغ به نشر و گسترش دین اسلام پرداخته اند. شبه قاره هند از جمله مناطقی است که اسلام هم از طریق لشکر کشی های نظامی و هم توسط تجار و بازرگانان، علما، صوفیان و دیگر اقشار غیرنظامی به آنجا راه یافت.

در زمان خلافت خلیفه اول، مسلمانان از بخش شمالی به هند وارد شدند و اولین کوشش های آنان برای تسلط بر این بخش از هند پس از تصرف ایران و مکران و رفتن آنان به سوی سند آغاز شد.

در قرن هفتم حملات بسیاری به مرزهای بلوچستان و سند انجام گرفت و به طور کلی راه نفوذ زمینی و شناسایی منطقه های موثر برای لشکر کشی، عملی شد. بالاخره در دوران خلافت ولید بن عبدالملک مروان، حجاج که حاکم عراق بود با مهارت و دانایی بسیار لشکری تدارک دید و به سرکردگی جوان مستعد و مبارز محمد بن قاسم آن را به جانب هند روانه ساخت. وی تمامی موانع را از سر راه خویش برداشت، حکام هندوی سند را یکی پس از دیگری مغلوب کرد و بر تمام منطقه مسلط شد و سند و ملتان را ضمیمه امپراطوری اسلام کرد.

در هر حال قبل از آن که سلطان محمود غزنوی دروازه های هند را برای ورود کامل مسلمانان بگشاید، آنان در غرب هند هم نفوذ و اقتدار کافی را به دست آورده بودند و از این موقعیت برای اشاعه و گسترش مذهب خود در میان هندوان استفاده می کردند، پس از حمله سلطان محمود غزنوی و تسلط او بر هند، مسلمانان بسیاری که اهل دانش و دین بودند به این سرزمین روی آوردند. علی بن عثمان هجویری، مولف «کشف المحجوب» اهل غزنین، پس از مسافرتی طولانی در ممالک مسلمان به لاهور آمد و تا آخر عمر (بین ۴۶۵ یا ۴۶۹ هجری) در آنجا مقیم شد. شیخ اسماعیل بخاری در اوایل قرن یازدهم میلادی و شیخ فریدالدین عطار نیشابوری در قرن دوازدهم از هند دیدار کردند. شیخ جلال الدین تبریزی از شاگردان شیخ شهاب الدین سهروردی (شیخ اشراق) در قرن سیزدهم از بنگال دیدن کرد. همچنین سید محمود گیسو دراز، سید شاه میر پسر عبدالقادر گیلانی و قطب الدین کاکي که در دهلی مدفون است و نامش همیشه با اثر عظیم تاریخی

«قطب منار» همراه است، از دیگر بزرگانند که از هند دیدار کردند.

کتاب تاریخ اسلام در هند از دو فصل اصلی تشکیل شده است بخش نخست «لشکر کشی های نظامی و نفوذ مسلمانان به هند» نام دارد. در بخش اول این فصل نویسنده حدود، ویژگی های جغرافیایی و اهمیت اقتصادی شبه قاره هند و حدود رود سند را بررسی می کند. در بخش دوم، سیاوش یاری اوضاع و احوال مسلمانان را در شبه قاره هند در عصر خلفای نخستین، اوضاع اجتماعی هند در آستانه ورود اسلام، پیشینه حضور هندی ها در قلمرو جغرافیای اسلام، راه های نفوذ مسلمانان به هند و رویارویی های نظامی در عصر خلفای نخستین را بررسی کرده است. «سند در دوران بنی امیه و بنی عباس» بخش سوم و چهارم این فصل را تشکیل می دهند.

فصل دوم این کتاب با عنوان «تعاملات و تحولات فرهنگی و گسترش اسلام در هند» به دیدگاه ها و پیشینه های فرهنگی هند در زمان ورود اسلام به این سرزمین پرداخته است. این فصل از پنج بخش تشکیل شده است. بخش اول «آغاز و انجام نخستین دولت اسماعیلی شبه قاره هند» نام دارد. بخش دوم سیاست های اداری و مالی مسلمانان در هند و تاثیر آن بر گسترش اسلام را بررسی می کند و بخش سوم و چهارم و پنجم به تاثیرات تجار به عنوان نخستین منادیان اسلام، علما و دانشمندان و صوفیان در گسترش این دین می پردازد.

سیاوش یاری پس از مقدمه و پیش از آغاز کتاب فصلی با نام «معرفی و نقد منابع» به کتاب اضافه کرده که ارزش تحقیق او را بسیار افزون کرده است. در این بخش یاری به معرفی برخی از منابعی که براساس آن کتاب رتالیف کرده می پردازد و گاهی نیز این منابع را از لحاظ اعتبار به نقد می کشد و آنها را بررسی می کند. مولف در این فصل منابع خود را به شش بخش تقسیم کرده و به معرفی آنها می پردازد. کتاب های جغرافیایی، تاریخ های عمومی، تاریخ های محلی و منطقه ای، متون اسماعیلی، سفرنامه ها و تحقیقات جدید، عناوین این شش بخش است.

سیاوش یاری همچنین در انتهای اثر کتابنامه ای را ارائه کرده است. وی برای تألیف کتاب «تاریخ اسلام در هند» از هفت نسخه خطی، ۸۶ کتاب فارسی، ۲۷ کتاب عربی، سه کتاب اردو، ۵۳ کتاب انگلیسی و ۴۲ مقاله انگلیسی استفاده کرده است که نام دقیق آنها در بخش کتابنامه آمده است. «تاریخ اسلام در هند» امسال در قطع رقعی، شمارگان دو هزار نسخه، ۲۵۵ صفحه و قیمت ۵۲۰۰ تومان توسط نشر ادیان (وابسته به دانشگاه ادیان و مذاهب قم) منتشر شده است.

یکتاپرستی در آیین سیک

«دین سیک ها» کتاب جدیدی از انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب است که سید محمد روحانی آن را نگاشته است. این کتاب در سه بخش اصلی با عناوین «بررسی تاریخ آیین سیک»، «آموزه های آیین سیک» و «پاره ای مباحث کلی درباره آیین سیک» به بررسی این دین نوپا در شبه قاره هند می پردازد. دین سیک در هندوستان در قرن

پانزدهم و شانزدهم میلادی زمانی که سلسله شاهان مسلمان گورکانی در هند حکومت می کردند به وجود آمد. مصلحی آزاداندیش از پنجاب (ایالتی در شمال غربی هند) با نام نانک چون فساد دینی برهمان را مشاهده می کرد، نهضت دینی جدیدی بنیان گذاشت که پیروان آن امروزه به سیک ها شهرت دارند. وی مردم را به توحید، یگانه پرستی، تساوی و نیکوکاری دعوت می کرد و

می کوشید هندوان را با اسلام آشنا کند. نانک با زیرکی، اصلاح گری خود را محقق ساخت. او در تلاش برای ایجاد یک شریعت تازه نبود، بلکه می خواست طریقتی ایجاد کند که هدفش توجه به باطن و عمق اعمال بود. این آیین به تدریج طی دویست سال توسط ۹ جانشین نانک کامل شد.

با این که حدود پنج قرن از به وجود آمدن آیین سیک می گذرد، این آیین جزو ادیان جدید شبه قاره هند محسوب می شود. کتاب دین سیک ها سیر تحول تاریخی این آیین در زمان ۹ مرشد و پس از آن، دیدگاه این آیین درباره موضوعاتی مانند خدا، جهان، سرنوشت روح پس از مرگ را (براساس متون دینی و دیدگاه های دانشمندان پیرو این آیین) بررسی کرده و بعد از آشنا کردن مخاطب با چگونگی دیدگاه آیین سیک، باورهای این آیین را با عقاید و دیدگاه های اسلامی و هندویی مورد مقایسه تطبیقی قرار داده است.

روحانی در بخشی از مقدمه کتاب نوشته است: «پژوهش در زمینه آیین سیک ها می تواند برای محققان مسلمان از چندین جنبه دارای اهمیت باشد، نخست اینکه، این آیین یکی از آیین های نوظهوری است که از تاسیس آن حدود پنج قرن بیشتر نمی گذرد

اما در عین حال مدعی دعوتی تازه از جانب خداوند توسط پیشوایان دینی خود (گوروها) است. از سوی دیگر می بینیم که بسیاری از آموزه های این آیین، به ویژه بحث توحید و بحث های خاص عرفانی درباره خداوند، بسیار نزدیک به تعالیم اسلامی و در مقابل، آموزه های مربوط به زندگی پس از مرگ در آیین سیک ها بسیار نزدیک به آیین هندو به نظر می رسد.»

وی در ادامه می گوید: «البته این تحقیق صرفاً به دنبال این مطلب نیست که آیا آیین سیک ها آموزه های خود را از اسلام و هندو تقلید کرده یا خیر، بلکه به دنبال فهم این است که آیا آیین سیک ها به عنوان دینی که ادعا دارد دینی الهی است، دارای نظام اندیشه و طریقت علمی متفاوت هست یا خیر و این آموزه ها تا چه میزان توانسته بر پیروان خود تاثیر مثبت بگذارد و آنان را وادار کند تا در راستای آرمان ها و اهداف آن دین حرکت کنند؟»

کتاب «دین سیک ها» را دکتر علی موحدیان عطار ویرایش کرده است. این کتاب ۴۳۴ صفحه ای امسال توسط دانشگاه ادیان و مذاهب قم در شمارگان دو هزار نسخه و با قیمت ۸۵۰۰ تومان منتشر شده است.

مروری بر تاریخ مهاجرت و برترین‌های ادبی امروز سیاهان آمریکا

کتاب‌هایی فارغ از رنگ و نژاد

هشتاد و چهارمین سالگرد «ماه تاریخ سیاهان در آمریکا» فوریه ۲۰۱۰ در سراسر آمریکا با برگزاری برنامه‌های فراوانی برای معرفی و گرامی‌داشت چهره‌های برتر رنگین پوست در عرصه‌های مختلف علمی، فرهنگی و هنری همراه است. انجمن ملی ارتقای رنگین پوستان (National Association for the Advancement of Colored People) از سال ۱۹۰۹ برای معرفی و انتخاب چهره‌های هنری برتر رنگین پوست در آمریکا به وجود آمده است و هر سال بهترین‌های حوزه سینما، تلویزیون، ادبیات، تئاتر و موسیقی را از بین رنگین پوستان این کشور معرفی می‌کند. تشکیل این انجمن و بسیاری از تشکلهای فرهنگی-سیاسی در قرن بیستم میلادی حاصل تلاش چهره‌های تاثیر گذاری است که مبارزاتشان برای رفع تبعیض علیه سیاهان و کسب حقوق شهروندی دهه‌های متمادی ادامه داشت و نسل‌های فراوانی از مبارزان را به خود دید.

دکتر کارتر جی. وودسون (۱۹۵۰-۱۸۷۵) نویسنده، روزنامه‌نگار و مورخ آفریقایی آمریکایی موسس و پایه‌گذار «هفته تاریخ سیاهان» در دهه ۲۰ میلادی بود که بعدها به «ماه تاریخ سیاهان» تغییر نام داد. او در آن زمان تنها چهره‌ای بود که به پرداختن مطالعات و تحقیقات دانشگاهی بر تاریخ مهاجرت سیاهان به بریتانیا و مستعمرات آن به ویژه آمریکا تاکید داشت. وودسون با تحصیل در دانشگاه‌های شیکاگو و هاروارد، موفق به اخذ درجه دکترا در سال ۱۹۱۲ شد و پس از دکتر ویلیام ادوارد دوبوآ که در سال ۱۸۹۶ موفق به اخذ درجه دکترا شده بود، دومین فرد سیاه‌پوستی بود که در آمریکا به درجه دکترا نائل آمد.

وودسون و دوبوآ پس از انجام تحقیقات و مطالعات تاریخی، دو افسانه به نام «اریستوکراسی برده‌داری جنوبی» و «سیطره بر سیاهان» را به چالش کشاندند. یکی از منابع تاریخی که بر طبیعی جلوه دادن دیدگاه‌ها و اندیشه‌های نژاد پرستانه در میان خانواده‌های ایالات جنوبی صاحب زمین برده دامن می‌زد، کتابی از اولریش بی. فیلیپس به نام «برده‌داری سیاهان آمریکایی: جستاری در تأمین، اشتغال و کنترل کار سیاهان آنگونه که در قانون مالکیت خصوصی مشخص می‌شود» (۱۹۱۸) بود. البته این کتاب با اشاره به شباهت شیوه‌های کنترلی و مدیریت برده‌داری با شیوه مدیریت برده‌داری پدر سالارانه، به خواننده هیچ دیدگاه و تعمقی درباره حضور برده سیاه به عنوان انسانی در فرآیند تولید در جامعه جنوبی ارائه نمی‌دهد. به عبارتی دیگر، همه دیدگاه‌های ارائه شده در اثر فیلیپس، تنها سیستم برده‌داری، تفکر رایج درباره پایین بودن جایگاه بردگان سیاه و پایبندی اخلاقی برده‌داران سفید را تقویت می‌بخشد و در آن روابط «ارباب - رعیت» به عنوان نظم طبیعی موجود میان آفریقایی‌ها و اروپاییان تلقی می‌شود.

وودسون سال ۱۹۱۶ با تأسیس مجله «تاریخ سیاهان» برای سی سال به ارائه اسناد و مدارک تاریخی درباره سیاهان مهاجر می‌پرداخت. در خلال این سال‌ها دکتر وودسون آثار فراوانی مانند «سیاه در تاریخ ما» (۱۹۲۲)، «مطالعه‌ای در باب سیاهان در ۱۸۶۱» (۱۹۱۵) و «قرنی از مهاجرت سیاهان» (۱۹۱۸) را منتشر کرد. در سال ۱۹۳۳ و در خلال دوره رکود اقتصادی آمریکا، مشهورترین اثر خود به نام «سیاه بی سواد» را منتشر کرد که در آن به تأثیرات سرمایه‌داری در زمینه آموزش طراحی شده مردم آفریقایی - آمریکایی حمله کرد.

انجمن ملی ارتقای رنگین پوستان

دکتر وودسون به مناسبت تولد آبراهام لینکلن و فردریک داگلاس دو چهره مشهور تاریخ لغو نظام برده‌داری سیاهان آمریکا، هفته دوم ماه فوریه را در سال ۱۹۲۶ به عنوان هفته تاریخ سیاهان اعلام کردند. در این ماه فعالیت‌های ملی، اجتماعی، سیاسی و علمی سیاه‌پوستان آمریکایی معرفی و تقدیر می‌شوند. همچنین برنامه‌هایی برای تجدید خاطره جنگ داخلی آمریکا و لغو نظام بهره‌برداری، جنبش حقوق شهروندی سیاهان

در سال‌های ۱۹۶۸ - ۱۹۵۵ و گرامی‌داشت دستاوردهای سیاهان آمریکایی در حوزه علوم و فناوری و تأثیرات مثبت آنها در حوزه اقتصاد برگزار می‌شوند. انجمن ملی ارتقای رنگین پوستان نیز با هدف معرفی چهره‌های فرهنگی رنگین پوست آمریکا و از سوی دیگر ارائه الگوهایی از سیاهان در جامعه آمریکا که پیش از دهه پنجاه و شصت در بستری پر از تبعیض زندگی می‌کردند، برگزاریدگان رنگین پوست آمریکا را انتخاب و تقدیر می‌کند.

آثار داستانی:

رمان «ایمان بلوند» اثر والتر موسلی برنده جایزه بهترین کتاب داستانی انجمن رنگین پوستان آمریکا در سال ۲۰۰۸ شد. ایزی راولینز، قهرمان داستان از سر کار به خانه می‌آید و به محض رسیدن به خانه با مشکلی بسیار بزرگ مواجه می‌شود. کریسمس بلک، دوست ایزی، دختر بچه‌اش را روی پلکان در ورودی خانه ایزی بدون یادداشت رها کرده و رفته است! کریسمس بلک از سربازان قدیمی ویتنام است که از زندگی و دخترش وحشت دارد و ...

لس آنجلس، از نویسندگان سرشناس آمریکاست که موفق به دریافت جایزه معتبر ادبی پن و جایزه مشهور گرمی شده است. آثار موسلی همواره در فهرست آثار پر فروش بازار کتاب آمریکا قرار داشته‌اند.

سال گذشته میلادی رمان «شب‌گرم: رمان تئیسون هاردویک» اثر مشترک سه نویسنده پر فروش و سرشناس از نویسندگان سیاه، برنده جایزه بهترین اثر داستانی شد. بلیر آندروود، نویسنده و بازیگر سرشناس آمریکایی، تاناناریو، نویسنده پر فروش و استیون بارنز، نویسنده قدیمی و پرکار آمریکایی به طور مشترک این اثر را منتشر کردند. بلیر آندروود، نویسنده اصلی رمان، از بازیگران سرشناس سینما و تلویزیون آمریکا تاکنون دوبار برنده جایزه گلدن گلوب و یک بار برنده جایزه گرمی شده است.

در این داستان «تی.دی جکسون» بازیکن سرشناس فوتبال آمریکایی که به تازگی در دادگاه از اتهام قتل همسرش تبرئه شده است، به مرگ تهدید می‌شود و از تئیسون هاردویک تقاضای کمک می‌کند. تئیسون از بازیگران مشهور هالیوود است، اما مودبانه

درخواست کمک جکسون را رد می‌کند. تئیسون پس از سپری کردن دوره‌ای از آرامش نسبی، از مرگ جکسون با خبر می‌شود، اما برخلاف ادعاهای نخستین مبنی بر خودکشی، ملانی، دختر عموی مقتول، از کشته شدن پسر عمیش اطمینان دارد و با پیشنهاد مبلغ قابل توجهی از تئیسون تقاضا می‌کند راز ماجرای مرگ جکسون را کشف کند. تئیسون پس از انجام تحقیقات پرده از رازهایی برمی‌دارد که ناشی از اختلافات دامنه‌داری میان خانواده جکسون و همسر مقتولش بود.

امادر سال ۲۰۱۰ والتر موسلی، بار دیگر تبدیل به چهره بلا منازع ادبیات داستانی سیاهان آمریکا شد و رمان «اپیز بلند» افتخاری تازه برای موسلی به همراه داشت. در این داستان نیز درباره کارآگاهی خصوصی به نام «لئونید مک گیل» ۵۰ ساله، قهرمان اسبق بوکس که به درخواست یک شخص آلبانیایی او را برای یافتن چهار جوان خیابانی در نیویورک اجیر می‌کند، می‌نویسد. در این ماجرا رازهایی از زندگی شخصی مک گیل و ارتباطات خانوادگی او برملا می‌شود.

آثار غیر داستانی

«عملیات پایان دادن به کشتار جمعی در دارفور» اثر دان چیدل و جان پرندراگاست و «نامه‌هایی به دخترم» اثر مایا آنگلو، بهترین آثار غیر داستانی در دو سال گذشته میلادی بودند. دان چیدل، نویسنده و بازیگر آمریکایی همراه با جان پرندراگاست تجربه‌های حضورشان بین مردم دارفور را به صورت راهنمایی برای کمک به فعالان سازمان‌های بین‌المللی برای پشتیبانی از مردم دارفور، تنظیم کرده‌اند. مایا آنگلو از نویسندگان قدیمی و همراهم دکتر مارتین لوت‌ر کینگ در مبارزات سیاهان آمریکا، در اثرش خاطرات دوران کودکی‌اش را به صورت نامه‌ای به فرزندش بیان کرده است.

«در جست و جوی ریشه هایمان: ۱۹ آمریکایی - آفریقایی گذشته‌شان را این گونه مطالبه می‌کنند» اثر هری لوئیز گیتس نیز به عنوان اثر برتر غیر داستانی ۲۰۱۰ معرفی شد. لوئیز گیتس سعی دارد با تحلیل ژنتیکی چهره‌های مشهور فرهنگی، سیاسی و هنری رنگین پوست در صدد باز آفرینی شاخه‌های خانوادگی آفریقایی - آمریکایی برآید.

شعر

مجموعه اشعار «ماه: مجموعه اشعار» (۲۰۰۷) و «سخن هیسپ هاپ با کودکان» (۲۰۰۸) و «دو چرخه» (۲۰۰۹) سروده نیکی جیوانی شاعر سیاه مشهور آمریکایی سه سال پیاپی از سوی انجمن رنگین پوستان آمریکا به عنوان بهترین مجموعه‌های شعری معرفی شده‌اند. «دو چرخه: اشعار عاشقانه» تازه‌ترین مجموعه شعر خانم جیوانی است که سال گذشته میلادی وارد بازار کتاب شد. نیکی جیوانی متولد سال ۱۹۴۳ در ایالت تنسی، از دوره جوانی به

سرودن شعر می‌پرداخت و مجموعه اشعار آزادی خواهانه او چون «احساس سیاه، گفتار سیاه» (۱۹۶۷)، «قضاوت سیاه» (۱۹۶۸) و «آفرینش دوباره» (۱۹۷۰) در دوران مبارزات مدنی سیاهان آمریکا در دهه‌های شصت و هفتاد میلادی بسیار مورد توجه و استقبال جنبش‌های سیاه‌پوستان آمریکا قرار گرفتند.

ادبیات کودک

در حوزه ادبیات کودکان نیز آثاری چون «باراک اوباما: پسر خوش قول، بچه امیدوار» (۲۰۰۷) اثر نیکی گریمز، «داستان آلتی گیسون» اثر سواستوافاجر (۲۰۰۸) و «فرزند انمان می‌تواند اوج گیرند» اثر میشله کوک (۲۰۰۹) برگزیدگان داستان‌های کودکان طی سه سال اخیر بودند.

این دو اثر در واقع زندگی نامه‌هایی از دو چهره موفق از سیاه‌پوستان آمریکا به حساب می‌آیند که به زبان داستان و تصویر در دسترس کودکان آمریکایی قرار گرفته‌اند. نیکی گریمز، داستان زندگی پسر بچه‌ای را تعریف می‌کند که از سوی بزرگ‌ترها همواره به عنوان کسی که قادر است هر کاری را بخواهد انجام دهد، مورد ترغیب قرار می‌گرفت. نام این کودک باراک اوباما است. به باور نویسنده، هدف از روایت زندگی باراک اوباما، تنها تعریف قصه زندگی اوباما برای کودکان نیست، بلکه هدف اصلی، تطبیق شرایط زندگی اوباما با شرایط زندگی خوانندگان کوچک است. اکنون بچه‌های رنگین پوست هیچ مرزی برای توانایی هایشان قائل نیستند.

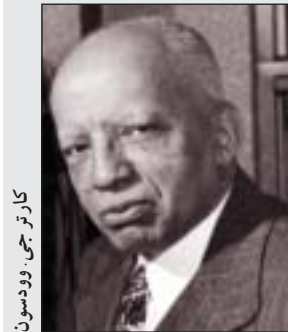
از عنوان «داستان آلتی گیسون» برمی‌آید، سو استوافاجر داستان زندگی آلتی گیسون، دختر بازیگوش هارلم را تعریف می‌کند که در سال ۱۹۵۷ قهرمان مسابقات تنیس ویمبلدون می‌شود. میشله کوک نیز در اثرش که برای مقطع سنی چهار تا هشت سال در نظر گرفته شده است، در ۳۲ صفحه چهره‌های تاریخی اجتماعی و فرهنگی سیاهان آمریکا را تصویر سازی می‌کند.

آثار ادبی - آموزشی

«بیش از میزبانان: راهنمای شغلی سیاه» اثر چارلز بی. شولر، «نامه‌هایی به خواهر جوان» اثر هیل هاپر و «مانند یک زن رفتار کن، مانند یک مرد فکر کن» اثر استیو هاروی در سال‌های اخیر به عنوان برگزیدگان ادبیات آموزشی رنگین پوستان آمریکا شناخته شدند. چارلز بی شولر تحصیل کرده علوم بازرگانی در دانشگاه خاویر، همواره از فقر گسترده جامعه سیاهان آمریکا شکایت داشته است. او در اثرش، نوجوانان سیاه آمریکا را مخاطب قرار داده، به آنها راه‌های دستیابی به اهداف آینده و فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی ممتاز را نشان می‌دهد.

«نامه‌هایی به خواهر جوان» اثر هیل هاپر، بازیگر و نویسنده آمریکایی، با الگوی نامه‌ای و به صورت گفت و گو با زنان مشهور رنگین پوست آمریکا چون نیکی جیوانی، میشل اوباما و رابی دی نوشته شده است. این کتاب راهنمایی برای دختران جوانی است که به دنبال چشم‌انداز آینده‌شانند. در حقیقت توصیه جدیدی در این کتاب ارائه نشده است بلکه نوشته‌های آن حقیقی و قابل دسترس‌اند.

«مانند یک زن رفتار کن، مانند یک مرد فکر کن» اثر استیو هاروی نیز در سال ۲۰۱۰ موفق به دریافت بهترین جایزه ادبی - آموزشی شد. نویسنده و بازیگر مشهور اثر راه‌های برقراری ارتباطات موفق میان زنان و مردان را در اجتماع بررسی کرده است. این کتاب ۲۳۰ صفحه‌ای ابتدای سال گذشته میلادی توسط نشر آمیستاد به بازار آمد.

کارتر جی. وودسون

رایز گیتس

تی.دی جکسون

پرسه در جهان داستانی خلبان جنگ، اثری که چون اشکی از قلم اکزوپری چکید

چه کسی فرانسه را نجات داد؟

جنگ رانوست. به هنگام گشایش جبهه دوم و پیاده شدن نیروهای متفقین در سواحل فرانسه، بار دیگر به کشورش بازگشت و با درجه سرهنگی برای نجات میهنش از یوغ فاشیسم، جان بر کف نهاد. در ۲۱ ژوئیه سال ۱۹۴۴ برای پرواز اکتشافی بر فراز فرانسه اشغال شده از جزیره کرس پرواز کرد و هرگز به فرودگاه خود بازنگشت.

بار شکست را بر دوش کشیدن

رمان خلبان جنگ، استخوانبندی ساده و در عین حال منسجمی دارد. زبان داستان، زبانی ساده، اما بسامان است که در ایجاز و سلامت با رویکردی به نشانه‌ها و استعاره‌ها نه تنها در کل، بلکه در جزء جزء نوشتار به پیشبرد عمقی قصه و روایت، رساترین یاری‌ها را می‌رساند. اکزوپری این اثرش را با توضیحی از ماموریت جنگی خود بر فراز شهر در حال اشغال آراس آغاز می‌کند. این توصیف با تفکرات و خیال‌پردازی‌های خلبان راوی قطع می‌شود. در طول پرواز، خلبان که در معرض خطر مرگ قرار دارد برای یافتن حس امنیت و محبت به دوران کودکی خویش بازمی‌گردد. از خلال کلام نویسنده و از زاویه دید او به این درک می‌رسیم که آن وضع غم‌انگیز، دردبار و تلخ، در واقع ادامه منطقی بحرانی است که به کل دنیا و بشریت مربوط می‌شود. از لحاظ موضوع، در چرخش بین یأس و نومیدی و خوشبینی و امید، تفاوتی محسوس در صفحات آخر و اول کتاب به تدریج عیان می‌شود.

خلبان جنگ به عنوان یک رمان در کارنامه ادبی آنتوان دو سنت اکزوپری به لحاظ ساخت و محتوا برجستگی بارزی دارد. این اثر با حفظ پیوند درونی با دیگر آثار نویسنده‌اش، نشانه‌ای است انکارناشدنی از توان آفرینندگی داستان‌نویسی که تا حد رسیدن به طرز و سیاق ادبی - هنری خاص خود به شیوه‌ای کاملاً متفاوت با سایر نویسندگان هم‌دوره خویش، عناصر داستانی را به کار می‌گیرد. او در این رهگذر با صداقتی تمام‌عیار بر تجربه‌های عینی و ذهنی خود تکیه می‌کند و یا فرزانگی از قلمروهای محدود تجربی برمی‌گذرد تا ضمن بهادادن به زیبایی‌شناسی هنری به معنا و معنویت برسد و با کشف پیچیدگی‌های ذات و روح انسان، اثرش را از محدود ماندن در مرزهای زمان و مکان برهاند. با رجوع به رمان خلبان جنگ و درنگ بر هدف‌های آن می‌توان این ادعا را ثابت کرد. شاید به همین روی، اشاره‌ای کوتاه به زندگی نویسنده ضروری باشد.

داخل قاب

اکزوپری به سال ۱۹۹۰ در لیون زاده شد. چهار ساله بود که پدرش مرد. یگانه برادرش در سال ۱۹۱۷ با بیماری رماتیسم قلبی درگذشت. آنتوان برای انجام خدمت سربازی به نیروی هوایی پیوست و در سیر دو سال خدمت، فن خلبانی را فراگرفت. به اصرار یکی از فرماندهان نیروی هوایی فرانسه که سخت به او علاقه مند بود به خدمت دائمی ارتش درآمد. در سال ۱۹۲۵ داستان کوتاهی در یکی از مجله‌های پاریس منتشر کرد اما کسی او را به عنوان یک نویسنده جدی نگرفت. او طی سفرها و ماموریت‌های بسیار با چشم‌اندازهای گوناگون زندگی آشنا شد و تجربه‌ها اندوخت. در ۱۹۲۷ برای انجام ماموریتی به آمریکای جنوبی رفت؛ آنجا وقت بیشتری برای پیگیری اندیشه‌هایش یافت. دو کتاب زمین انسان‌ها و پرواز شبانه یادگار همین دوران است. پرواز شبانه در پاریس منتشر شد و تحسین آندره ژید نویسنده نامدار فرانسوی را برانگیخت، چندین بار منتشر شد و مقام هنری - ادبی این نویسنده خلبان را به اثبات رساند. جنگ جهانی دوم، تأثیر عمیقی در روحیه، طرز فکر و شخصیت اکزوپری داشت، او موقعیتی پیدا کرد تا بتواند شخصیت خود را بشناسد و درباره خویش داوری کند. در این زمان او بیش از هر زمان دیگر احساس کرد که به کشور فرانسه تعلق دارد. او هنگام بسیج نیروهای نظامی فرانسه در آغاز جنگ به درجه سروانی، ابتدا به آموزش فنی پرداخت، اما بعد به رزم ناتوانی‌های جسمی و آسیب‌هایی که در چند سانحه هوایی دیده بود، موفق شد به عنوان خلبان جنگی به گروه شناسایی منتقل شود. پس از تسلیم فرانسه به ارتش هیتلری، اکزوپری به آمریکا رفت و رمان خلبان

نویسنده خلبان جنگ در حین پرواز بر فراز خطر، با تامل و تعمق به این نتیجه می‌رسد که با تکیه بر اخلاق باید با الزامات دنیای امروز روبه‌رو شد تا مفهومی اصیل برای انسان امروزی جست‌وجو کرد. او می‌گوید که انسان امروزی عقل و منطق خود را توسعه داده و در عوض روح و معنویات را در خود کشته است. اکزوپری ترجیح می‌دهد که انسان منطق و عقل خود را بر پایه زندگی معنوی استوار سازد. از

ماهی‌ها و پیکرش

دور و بری‌هایش او را خورشیدشاه صدامی زند به سبب موهای بورش. همشاگردی‌های مدرسه به او سیخک ماه می‌گفتند به خاطر بینی سربالا و حالت رویایی و خیالبافی‌هایش و مغرب‌ها اکزوپری را وقتی که رئیس پایگاه پست هوایی بود سرورشن هالقب داده بودند چون روحیه جوانمردانه، رفتاری مودبانه و کرداری متشخص مآب داشت و احترامشان را برمی‌انگیخت. در هر حال هرچه بود، حالا وقت آن است که جای خالی نقطه چین پایان گاهشمار زندگی نویسنده را پر کنیم؛ پس به سال ۱۹۴۳ برمی‌گردیم، زمانی که شانزده کوچولو هم پس از خلبان جنگ منتشر شده بود؛ سربازان آلمانی با کلاهخود و یونیفورم‌های خاکستری، فرانسه را زیر چکمه دارند. اکزوپری در رمان خلبان جنگ نوشته است که اگر او توی هواپیمایش در آسمان فرانسه پرواز می‌کند به دلیل این است که آن لکه‌های خاکستری از مزارع طلایی گندم سرزمینش بیرون رانده شوند. او در الجزایر به اسکادران تجسسی خود می‌پیوندد. در ایام فراغت روی کتاب دژ کار می‌کند. چندین ماموریت عکسبرداری هوایی بر فراز فرانسه انجام می‌دهد. او به درجه سرگردی رسیده و هدف آخرین ماموریتش منطقه‌ای به نام گرونوبل - آنسی است. ۸۳۰ صبح پرواز می‌کند. ساعت یک و نیم بعد از ظهر هنوز برنگشته است، اما مخابره کرده که بنزینش برای بیش از یک ساعت پرواز کفایت نمی‌کند. ساعت دو و نیم همه می‌دانند که او دیگر در آسمان نیست. خیلی‌ها حدس می‌زنند که هواپیمایش از سوی شکاری‌های آلمانی، حوالی جزیره کرس ساقط شده، اما فرمانده اسکادران او اعتقاد دارد این احتمال اشتباه است. پس از این تاریخ سه اثر به نام‌های دژ، نامه‌های جوانی و یادداشت‌ها از او منتشر می‌شود. از سرنوشت او مدت‌ها خبری نیست. این ابهام بیش از ۵۵ سال ادامه می‌یابد تا سرانجام هواپیمایش را بدون اثری از درگیری با دشمن، مدفون شدن در دریا پیدا می‌کنند. ماهی‌ها چیزی از پیکر او باقی نگذاشته‌اند. تنها از روی بقایای قوطی فلزی سیگارش می‌شود باقی ماجرا را حدس زد و تصاویر پایانی زندگی او را روایت کرد.

نظر او تنها در این صورت است که انسان می‌تواند فداکاری و احساس مسؤولیت را درک کند. در ابتدای کتاب و در آغاز ماموریت، نویسنده خلبان بدبین و غمگین است. ماموریت به نظر او بی‌هوده می‌رسد اما جایی که در بدبختی پناهندگان و آوارگان روبه‌همزیمت در یک سو در وضع اسفناک گروهش از سوی دیگر سهیم می‌شود، جایی که در شکست فرانسه خود را نیز مقصر می‌داند. بدون آن که تقصیر را متوجه هیچ مرجع یا شخص خاصی بکند و بعد جایی که طی مکاشفه‌ای ناگهانی به بزرگداشت انسان می‌اندیشد، او را اشرف مخلوقات خداوند یگانه می‌بیند، پاداش خود را می‌یابد. از این دیدگاه می‌توان گفت که رمان خلبان جنگ، هشدار است برای آینده تمدن ابزار محور و انسان گریز. در دقیقه‌های پایانی ماموریت، نویسنده برای نخستین بار به موضوع مهمی پی می‌برد: بار گناه همه مردم را بر دوش کشیدن. از این طریق راوی درمی‌یابد که انسان مسؤول است و به دلیل مسؤولیت انسانی‌اش مرکز همه همبستگی‌ها است. او درمی‌یابد که در آن شرایط دشوار و نومیدکننده، وظیفه مبارزان، نجات خاک فرانسه و بیرون راندن اشغالگران نیست، چون این امر واقع‌بینانه و امکان‌پذیر نیست؛ بلکه نجات میراث معنوی و اصالت فرهنگی این کشور مطرح است. افتخار یک مبارز در ارزش و شرافت نهفته در فداکاری حاصل می‌شود. بنابراین جنگی که اکزوپری در آن شرکت می‌کند جنگی است به خاطر هدفی والا، نه بر ضد چیزی. او آرزو دارد که به رغم شکست و رنج، روح فرانسه را نجات دهد؛ سپس دید خود را گسترش می‌دهد و به این نتیجه می‌رسد که باید با پرتو معنوی دنیا را نجات داد.

چهار کلمه ممنوع

دوران کودکی آنتوان و در مجموع، سراسر زندگی او جابه‌جانی‌های روانی دارد که ما را به چگونگی خلق داستان‌هایش هدایت می‌کند اگر از علاقه به ماشین‌آلات، رویاهای پرواز با نخستین هواپیماها و اختراع نوعی دوچرخه - هواپیما به دست او در همان روزگار کودکی و نوجوانی با خبر باشیم، می‌توانیم ردپای این قضایا را در کتاب‌هایش ببابیم. گاه شمار زندگی نویسنده چنین نکاتی را در خود دارد: در دوازده سالگی این نوآموز زبان لاتین، دور از چشم بقیه به ترجمه جولیوس سزار می‌پردازد تا بفهمد سازمان جنگی رومیان چگونه کار می‌کرده است. در همین ایام است که «غسل پرواز» را در فرودگاه آمبریو تجربه

می‌کند و همان روز نخستین جوانه‌های نوعی ادبیات هوانوردانه به صورت منظومه سربرمی‌کشد: بارهای زیر نسیم شبانگاهی می‌لرزید/ زمزمه موتور لالایی جان فروخته بود/ و آفتابی رنگ پریده نوازشمان می‌داد...

در ۱۹۲۱ به کمک مربی پرواز، اولین پرواز تک و تنها و زودتر از موقعش با یک هواپیمای آموزشی با سانحه روبه‌رو می‌شود. چون نقاشی را از کودکی تجربه کرده، طرح‌هایی سردستی را به ضرب چند خط ساده، به قاعده از کار درمی‌آورد. می‌رود سربازی، به عنوان درجه‌دار به مراکش فرستاده می‌شود. اکتبر ۱۹۲۲ گروه‌های می‌شود و گواهینامه خلبانی نظامی می‌گیرد. به گروه شکاری هنگ سی و سوم هوایی می‌پیوندد و در دومین حادثه جمجمه‌اش می‌شکند. سومین سانحه هواپیمایی او که تا سرحد غرق شدن در خلیج سن رافائل پیش می‌رود، در ۱۹۳۲ اتفاق می‌افتد. ۲۹ دسامبر ۱۹۳۵، به قصد رکوردشکنی برای طی کردن فاصله پاریس تا سایگون، بار دیگر هواپیمایش با

سانحه روبه‌رو می‌شود و در صحرای آفریقا، ۲۰۰ کیلومتر دورتر از قاهره به اجبار فرود می‌آید و پس از ۵ روز به وسیله یک کاروان صحرائی نجات پیدا می‌کند. سه سال بعد هنگام پرواز از باند فرودگاه گواتمالا با پنجمین حادثه بسیار وخیم زندگی‌اش روبه‌رو می‌شود. در دوران نقاهت زمین انسان‌ها را تنظیم می‌کند که در ۱۹۳۹ جایزه بزرگ رمان از سوی فرهنگستان فرانسه را می‌گیرد. با یورش نظامی آلمان به سال ۱۹۴۰ اسکادران هوایی اکزوپری عقب‌نشینی می‌کند. ماموریت تجسسی او بر فراز آراس الهام‌بخش شکل گرفتن رمان خلبان جنگ است. فرانسه به دست نازی‌ها می‌افتد و اسکادران او به الجزیره می‌رود. ۲۰ فوریه ۱۹۴۲ خلبان جنگ، در آمریکا با عنوان پرواز به آراس به مدت ۶ ماه در صدر کتاب‌های پر فروش باقی می‌ماند. این کتاب همان سال در فرانسه منتشر می‌شود در حالی که فقط چهار کلمه از آن حذف شده است: هیتلر الهی بیش نیست. در ۱۹۴۳ انتشار آن به دستور اشغالگران نازی ممنوع می‌شود.

مدیر انتشارات مؤسسه خانه کتاب عنوان کرد

تنوع موضوعی در کتاب‌های منتشر شده مؤسسه خانه کتاب

که در حوزه تاریخ منتشر شده‌اند. وی با بیان این مطلب که در بخشی مستقل به نام «ایرانیان و قرآن» کتاب‌های حوزه قرآنی را منتشر کرده‌ایم، تصریح کرد: «در این حوزه حدود ۵۰ کتاب چاپ خواهد شد که «زمخشری و تفسیر کشاف» و «قاریان قرآن» از جمله آثار منتشر شده در این حوزه است. همچنین کتاب «ابوالفتح رازی» نیز در دست انتشار است.

وی با اشاره به کتاب‌هایی چون «پروین اعتصامی»، «جلال آل احمد»، «شهود حسن» در بخش ادبی گفت: «کتاب‌های رودکی، دریاچه نقد، مولانا، توتیای چشم (درباره مولانا) و چندین اثر دیگر نیز آماده انتشارند.»

میرزایی همچنین به انتشار کتابی چون «نام آوران» اشاره کرد و گفت: «این اثر دایره‌المعارفی درباره ۲۰۰ نفر از مشاهیر و مفاخر کشورمان است.»

مدیر انتشارات مؤسسه خانه کتاب در پایان گفت: «در سال جاری موجودی کل کتاب‌های منتشر شده توسط مسوولان مؤسسه خانه کتاب بازنگری انجام می‌شود تا اگر اثری تعدادش به صفر رسیده بود، دوباره منتشر شود. اگر نویسنده‌ای اثر خود را ارائه دهد و در چارچوب سیاست‌های انتشاراتی خانه کتاب باشد از انتشار آن حمایت می‌شود؛ اما حمایت‌های مؤسسه خانه کتاب تنها به انتشار کتاب محدود نیست، بلکه جایزه گام اول، کارت‌های شارژ و الکترونیک، بیمه اهل قلم و... نیز از آن جمله‌اند.»

مدیر انتشارات مؤسسه خانه کتاب همچنین گفت: «علاوه بر این، با انجمن‌هایی که نیاز دارند کتاب چاپ کنند، مانند انجمن نویسندگان کودک و نوجوان تعامل داشته و کتاب‌هایی مانند یادنامه‌های بزرگان این حوزه را از جمله کتاب‌های یادنامه «نادر ابراهیمی» و کتاب «یادی از گل سرخ» یادنامه مرحوم محمود ابراهیمی الوند را منتشر کردیم. میرزایی همچنین اظهار داشت: «در حوزه تاریخ، کتاب‌هایی چون «سویه‌های تاریخ نگاری انقلاب اسلامی» و جلد دوم «قرارداد ۱۹۰۷» از جمله آثاری اند

ادبیات کودک، کتاب‌های تاریخی و ادبی و... برویم. وی از انعقاد قراردادی با نهاد ریاست جمهوری برای انتشار ۵۰ کتاب خبر داد و افزود: این کتاب‌ها مجموعه اسناد منتشر نشده کشورند. این مجموعه منحصر به فرد در دسترس مردم قرار خواهد گرفت و منبع خوبی برای پژوهشگران به شمار می‌آیند. به گفته وی «تبارشناسی و بررسی عملکرد سازمان برنامه و بودجه به روایت اسناد نخست وزیری» و «پهلویسم یا شبه مدرنیسم در ایران» از جمله این آثارند.

مدیر اطلاع‌رسانی و کتابداری مؤسسه خانه کتاب خبر داد

گردآوری اطلاعات ۱۲ صنف حوزه نشر در مرجع نشر ۸۸

کنیم تا کتاب با هزینه کمتر و دقت بیشتری منتشر و همچنین تعامل موثرتری بین دست‌اندرکاران حوزه نشر فراهم شود. وی همچنین درباره انتشار کارنامه نشر سال جاری گفت: «بر اساس روال سال‌های گذشته، از اول اسفندماه به بررسی اطلاعات تولید شده پرداخته‌ایم و تا پایان فروردین، برنامه زمان‌بندی شده داریم تا اطلاعات مربوط به کتاب‌های منتشر شده در سال ۸۸ را بررسی کنیم و امیدواریم مثل سال‌های گذشته این اثر نیز در نمایشگاه آماده و عرضه شود.»

مطلبی در پایان گفت: «ما هر سال از طریق کتاب هفته و اینستا از دوستان ناشر می‌خواهیم تا به سایت خانه کتاب مراجعه کرده و فهرست کتاب‌هایشان را بررسی و اگر مغایرتی وجود داشت، تصحیح کنند. چون اطلاعات ۵۵ هزار عنوان کتاب توسط انسان وارد رایانه می‌شود و ممکن است اشتباهی نیز رخ بدهد.»

مدیر اطلاع‌رسانی و کتابداری مؤسسه خانه کتاب ایران (اینا) گفت: «با توجه به این که در سال جاری، تقریباً تمام صنوف مرتبط را پوشش داده بودیم، اطلاعات تکمیلی چون قوانین مرتبط با حق مولف و آیین‌نامه‌های حوزه نشر را برای آگاهی رسانی بیشتر در پایان آذر و بهار، وی ادامه داد: «در مرجع نشر، تلاش شده تا هر شخصی اعم از نویسنده، مترجم، ناشر، مرکز پخش، کتابفروشی، چاپخانه و صنوف مرتبط دیگر حوزه نشر از اطلاعات همدیگر آگاهی پیدا کنند و در مجموع توانستیم اطلاعات ۱۲ صنف حوزه نشر را گردآوری کنیم.»

وی تصریح کرد: «امسال با همکاری اتحادیه‌های مرتبط و تلاش همکاران خانه کتاب، سعی شده آخرین اطلاعات را از سراسر کشور با همکاری اداره‌های کل ارشاد استان‌ها با پیگیری و نامه‌نگاری‌های لازم، جمع‌آوری کنیم تا آخرین ویرایش را در اختیار علاقه‌مندان و فعالان حوزه نشر قرار داده شود.»

ناصر میرزایی، مدیر انتشارات مؤسسه خانه کتاب گفت: «خانه کتاب علاوه بر انتشار کتاب‌هایی در حوزه‌های مختلف، در بخش‌های دیگر نیز فعالیت انتشاراتی دارد که ۹ انتشار ماهنامه تخصصی و کتاب‌هایی که در قالب گزارش جشنواره‌ای منتشر می‌شوند، نمونه‌ای از این گونه فعالیت‌ها به شمار می‌آیند.»

میرزایی به خبرنگار کتاب هفته گفت: «انتشار کتاب ماه در ابتدا برای جریان‌سازی در حوزه نقد بود که جای خالی آن به شدت احساس می‌شد و برای نخستین بار به شکل تخصصی و منحصر به فرد در خانه کتاب به چاپ رسیدند.»

وی ادامه داد: «در واقع جای خالی چنین نشریاتی به وضوح احساس می‌شد. در ابتدا ضعف‌هایی چون عدم برنامه‌ریزی و چاپ نشدن به موقع آثار وجود داشت که در سال جاری توانستیم این ضعف‌ها را رفع کنیم. تمام کتاب‌های ماه به موقع منتشر می‌شوند و شماره فروردین ماه سال بعد را هم اکنون آماده انتشار داریم.»

میرزایی افزود: «این برنامه‌ها نشانگر این است که در سال جاری به روزرسانی را به شکل مطلوبی انجام داده‌ایم و از نظر کمی پیشرفت محسوس‌ی داشته‌ایم.»

وی با اشاره به انتشار برگه نظر سنجی‌ها درباره کتاب‌های ماه مؤسسه خانه کتاب، گفت: «در این باره نظرات مخاطبان را جویا شدیم و در نهایت براساس تحلیل این نظرات، امیدواریم که بتوانیم ضعف‌ها را برطرف کنیم.»

میرزایی در بخش دیگری از سخنانش تصریح کرد: «در گذشته، سیاست خانه کتاب در حوزه انتشار کتاب این بود که تنها به چاپ کتاب‌های مرجع نشر مبادرت کند. اما از سال گذشته سیاست‌گذاری‌ها به این سمت رفت که چون کتاب‌های مرجع محدودند، بتوانیم زمینه انتشار آثار دیگری را در سطح گسترده‌ای فراهم سازیم.»

وی همچنین گفت: بر این اساس توانستیم سراغ بخش‌های دیگری چون کتاب‌شناسی، کتاب‌های

داریوش مطلبی، مدیر بخش اطلاع‌رسانی و کتابداری مؤسسه خانه کتاب و مسوول طرح انتشار مجموعه «مرجع نشر» و «کارنامه نشر» سال ۸۸ از عرضه این دو اثر در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران خبر داد و گفت: «در مرجع نشر، اطلاعات ۱۲ صنف حوزه نشر گردآوری شده است.»

مطلبی به خبرنگاری کتاب ایران (اینا) گفت: «با توجه به این که در سال جاری، تقریباً تمام صنوف مرتبط را پوشش داده بودیم، اطلاعات تکمیلی چون قوانین مرتبط با حق مولف و آیین‌نامه‌های حوزه نشر را برای آگاهی رسانی بیشتر در پایان آذر و بهار، وی ادامه داد: «در مرجع نشر، تلاش شده تا هر شخصی اعم از نویسنده، مترجم، ناشر، مرکز پخش، کتابفروشی، چاپخانه و صنوف مرتبط دیگر حوزه نشر از اطلاعات همدیگر آگاهی پیدا کنند و در مجموع توانستیم اطلاعات ۱۲ صنف حوزه نشر را گردآوری کنیم.»

وی تصریح کرد: «امسال با همکاری اتحادیه‌های مرتبط و تلاش همکاران خانه کتاب، سعی شده آخرین اطلاعات را از سراسر کشور با همکاری اداره‌های کل ارشاد استان‌ها با پیگیری و نامه‌نگاری‌های لازم، جمع‌آوری کنیم تا آخرین ویرایش را در اختیار علاقه‌مندان و فعالان حوزه نشر قرار داده شود.»

لعیا درفشه

کتاب «زندگی علمی من» اثر زیگموند فروید که به تازگی به قلم علیرضا طهماسب ترجمه و به همت انتشارات پیش نو منتشر شده، به گفته مترجم، شرحی است که فروید از سهمش در شکل‌گیری و تحول روانکاوی به دست می‌دهد؛ فروید در این کتاب ضمن اشاره به تحولات دوره پیش از شکل‌گیری روانکاوی، سیر تحول آراء خود را درباره موضوعاتی نظیر هیپنوتیزم، هیستری، نورزها، نظریه‌های بنیادین روانکاوی، فن روانکاوی، کاربست‌های روانکاوی در حوزه‌های دیگر و... در قالب اثری کم حجم - حدود ۱۰۰ صفحه - ارائه می‌دهد. اینکه این کتاب به عنوان کتابی که به قلم خود فروید نوشته شده از چه جایگاهی برخوردار است، آراء او تا چه اندازه تأویل‌پذیر است، اهمیت یک زندگی‌نامه خودنوشت در چیست و... موضوعاتی از این دست از جمله سوالاتی بود که طی گفت‌وگویی با علیرضا طهماسب مترجم این کتاب در میان گذاشتیم. طهماسب دانش آموخته رشته فلسفه تا مقطع کارشناسی و فارغ‌التحصیل رشته روان‌شناسی در مقطع کارشناسی ارشد است. وی علاوه بر تالیف چند مقاله علمی، ترجمه کتاب «درآمدی بر روابط موضوعی و روان‌شناسی خود» اثر مایکل سنت کالر (نشر نی) را در کارنامه علمی اش ثبت کرده و در حال حاضر نیز کتاب «درآمدی بر روانکاوی» را در دست انتشار دارد.

علیرضا طهماسب، مترجم «زندگی علمی من» اثر زیگموند فروید:

در تبیین آراء فروید، موضوع و روش خلط شده‌اند

کتاب «زندگی علمی من» من به عنوان کتابی که به قلم خود فروید نوشته شده چه وجه تمایزی با قرأت‌هایی که تا به حال از نظریه فروید صورت گرفته دارد؟ ضمن این که پیش از این، جایی درباره این کتاب گفته بودید که این اثر می‌تواند بسیاری از بدفهمی‌ها را درباره آراء فروید اصلاح کند، مصادیق این بدفهمی‌ها دقیقاً چه مواردی‌اند؟

در اینجا باید ابتدا دو نکته از هم تفکیک شوند؛ یکی معطوف به روش فروید است و دیگری، موضوع بررسی فروید. موضوع بررسی فروید همان‌طور که در این کتاب هم آمده، فرایندهای ناهشیار است. فروید برای بررسی فرایندهای ناهشیار چند راه را طی کرده، از جمله بررسی عوارض و نشانه‌های نوروتیک، بررسی رویا و موضوعات دیگری مثل لطیفه‌ها و لغزش‌های زبانی روزمره... فروید در تفکیک، بررسی و تبیین اینها، روشی را به کار می‌گیرد که این روش با روان‌شناسی آن دوران یعنی روان‌شناسی آزمایشگاهی متاثر از سایکو فیزیک نیز متفاوت است که اگر لازم بود درباره این تفاوت توضیح خواهم داد. اما اینکه گفتید این کتاب چه وجه تمایزی با قرأت‌های موجود دارد، یکی از وجوه متمایز این است که در تمام این سال‌ها نه تنها در ایران بلکه در همه جای دنیا بررسی آراء فروید همواره با خلط دو حوزه موضوع و روش همراه بوده یعنی خلط روش بررسی فروید با موضوعاتی که او برای بررسی به آنها پرداخته است. نقدهایی هم که بر آراء او وارد شده، نقد‌های روشمندی نبوده‌اند. در این سال‌ها شاهد بوده‌ایم کسانی با گرایش‌های مختلف - چه در حیطه رفتارگرایی و چه کسانی که گرایش‌های تحویل‌گرایانه علمی داشته‌اند - نقد‌هایی نوشته‌اند که خیلی روشمند نیستند و تفکیک این دو حوزه هم در آنها رعایت نشده است. فروید از حدود ۱۸۸۵ به این طرف که با هیپنوتیزم - و با شاکو - آشنا می‌شود و به روان‌شناسی به معنای معمول آن دوران گرایش پیدا می‌کند. تا ۱۹۳۹ روندی طولانی را طی می‌کند، یعنی روندی که حدود ۶۰ سال طول می‌کشد. او در این روند بارها و بارها ایده‌هایش را تغییر می‌دهد و مهم است که بدانیم نظریه‌پردازی او در واقع پاسخی است به مسائل عملی که در آن مقطع با آن مواجه بوده و این نکته‌ای است که غالباً از آن غفلت می‌شود. فروید را در کتاب‌های معمول روان‌شناسی، کتاب‌های درسی و غیر درسی به گونه‌ای معرفی می‌کنند که انگار این آدم، یک سری مفاهیم را که هیچ مایه و پایه علمی و ملموسی ندارد ابداع کرده صرفاً برای این که مثلاً نظریه جالبی خلق کند، در صورتی که این طور نیست. فروید به لحاظ درمانی با یک سری مشکلات عملی مواجه بوده و برای حل کردن مشکلات عملی در درمان روزمره‌اش - که حدود نیم قرن هم به طول انجامید - گام به گام اقدام به ابداع نوعی روش شناسی و نظام پیچیده‌ای از مفاهیم می‌کند که به یک معنا شبیه آن را نه تنها در روانکاوان بعدی، بلکه در سایر روان‌شناسان هم نمی‌بینیم. کاری که او کرده مانند ندارد و هدفش هم این بوده که معضلات عملی و درمانی را برطرف کند. یکی از محاسن این کتاب این است که روند شکل‌گیری افکار فروید را مرحله به مرحله شرح می‌دهد از جمله این که مثلاً او ابتدا با اشخاص مبتلا به نورز برخورد می‌کند، بعد در این باره نظری دارد، سپس با هیپنوتیزم آشنا می‌شود و می‌بیند که در هیپنوتیزم این افکارند که

می‌تواند روی بدن تأثیر بگذارد و اختلالات روانی را ایجاد کند تا حدی که گویی اختلال اصلاً در ایده‌ها و اندیشه بیمار است. در این کتاب به همین ترتیب فصل به فصل و گام به گام، چگونگی شکل‌گیری ایده‌ها و سیر تحول آنها دنبال می‌شود. گرچه کتاب خیلی موجز است و این ایجاز در جاهایی مخمل است و نمی‌گذارد خواننده به درستی معنا را درک کند. البته نباید انتظار هم داشت که او مجموعه نوشته‌ها و اندیشه‌هایش را که شرح آنها بالغ بر هزاران صفحه در ۲۳ جلد کتاب است در یک کتاب ۱۰۰ صفحه‌ای به وضوح تمام بیان کند. پس طبیعتاً باید به اجمال و اختصار به آنها بپردازد. اما نکته مهم این است که ما بتوانیم توجه‌مان را معطوف به این روند کنیم چرا که اگر روند تفکر او را از کانتکت خودش خارج کنیم در آن صورت با یکسری مفاهیم جسسته گریخته و نامفهوم و نامشخص روبه‌رو می‌شویم.

این کتاب پیش از این به قلم مترجم دیگری به فارسی برگردانده شده بود؟

خیر. این کتاب نخستین بار است که به فارسی برگردانده شده. البته آثار فروید - دست‌کم آثار عمده‌اش - به فارسی برگردانده شده یعنی از این حیث فروید از آدم‌های خوش اقبال است اما متأسفانه عموم آثاری که از او به فارسی برگردانده شده قابل استفاده نیستند. تجربه شخصی من در مواجهه با آثار ترجمه‌ای او این بود که به شدت ناکام و سرخورده می‌شدم و ترجیح می‌دادم به متون انگلیسی مراجعه کنم. کسانی که سراغ ترجمه آثار او رفته‌اند عموماً از حیطه‌های دیگری وارد شده‌اند و بعضاً آثاری هم که با این حوزه آشنا بوده‌اند مایه کافی نداشتند برای این که آثار او را دست‌کم به فارسی صحیح و نه لزوماً فاخر برگردانند. با یک مقایسه اجمالی میان ترجمه‌های موجود آثاری که به زبان آلمانی و انگلیسی‌اند، به راحتی قابل فهم است که با چه کاستی‌هایی در این زمینه مواجهیم.

نظریه فروید تا چه حد تأویل‌پذیر است به این معنا که مثلاً مترجمان برداشت‌های متفاوتی از آن داشته باشند؟ به عبارت دیگر، مشکلاتی که درباره ترجمه آثار فروید به آنها اشاره کردید، می‌تواند به تأویل‌پذیر بودن آراء او برگردد؟

نه، به نظر من این طور نیست. فروید آدم فوق‌العاده روشن‌نویسی بوده؛ کسانی که با نوشته‌های او به زبان

آلمانی آشنا هستند معتقدند زبان فروید به شدت به زبان محاوره نزدیک و بسیار روشن و شفاف است. البته در ترجمه آراء فروید به انگلیسی یک اتفاق افتاده، یعنی جیمز استریچی که بخش عمده‌ای از آثار او را ترجمه کرده و همچنین دیگرانی که زیر نظر او ترجمه کرده‌اند، از فروید یک مرد علم و ویکتوریایی - اواخر قرن نوزدهم - ساخته و آن متن ویژگی‌هایی دارد که قدری با متن خود فروید متفاوت است. مثلاً یک نمونه خیلی ساده‌اش این است که خود فروید برای نامگذاری مفاهیم متعددی که در نظریه‌اش هست، از زبان محاوره‌ای آلمانی استفاده می‌کند در صورتی که استریچی در همه جا معادل‌های لاتین برای آنها می‌گذارد، این یک رسم بوده و به این معنا نیست که استریچی بد فهمیده. او برای معرفی فروید به جامعه فرهیخته انگلیسی چاره‌ای ندارد جز اینکه اینها را به معادل‌های لاتین برگرداند و متن خشک‌تری را ارائه دهد اما همان متن هم بسیار روشن است و به هیچ وجه به این معنا نیست که این متن دست‌اندازی دارد یا مترجمان را دچار مشکل می‌کند یا به تأویل‌های مختلفی راه می‌دهد؛ از این جهت مشکلی وجود ندارد و اگر مشکلی باشد، از سمت مترجمان است.

کتاب «رنوس نظریه روانکاوی» فروید در ۱۹۴۰ منتشر شده و این کتاب «زندگی علمی من» در ۱۹۲۵، این دو کتاب چه تفاوت‌هایی با هم دارند و چرا شما «رنوس نظریه روانکاوی» را که سال‌ها پس از این کتاب نوشته شده و به همین دلیل، به نظر می‌رسد در مقایسه با «زندگی علمی من» کتاب کامل‌تری باشد، برای ترجمه انتخاب نکردید؟

به دو دلیل. اول اینکه از کتاب «رنوس نظریه روانکاوی» به نظر من مهم‌ترین ویژگی، تبیین همان سیر تاریخی و روشن کردن کانتکت بحث است و این که ما بفهمیم ایده‌ها نه در خلأ، بلکه در پاسخ به نیازهای عملی شکل می‌گیرند. فروید یک پزشک و کارش درمان بیمار است. ما باید بدانیم ایده‌های او در پاسخ به نیازهای عملی و در یک روند تاریخی شکل گرفته‌اند. حسن ویژه زندگی‌نامه خودنوشت - علاوه بر همه محاسنی که دارد - این است که این زمینه و متن تاریخی را برای ما روشن و به ما گوشزد می‌کند که این اندیشه‌ها نه در خلأ بلکه در یک روند تاریخی و در پاسخ به نیازهای عملی مطرح می‌شوند.

در تبیین این روند تاریخی در کتاب، فروید تا چه حد به بنیادهای فلسفی نظریه خود پرداخته است؟

بسیار اندک. چون همان‌طور که گفتیم این کتاب فوق‌العاده موجز است. به مبانی فلسفی خیلی نپرداخته و در آنجایی هم که مشابهت‌هایی بین آراء او و فلاسفه پیش از او بوده، اشاره‌ای مختصر کرده و مثلاً در جایی گفته که من با آراء شوپنهاور دیر آشنا شدم یا در جایی می‌گویند نیچه را خیلی دیر خواندم و عمداً دیر خواندم برای این که ذهنم آشفته نشود. البته پذیرش این حرف از فروید قدری دشوار است یا در جای دیگری اشاره‌ای مختصر کرده که مثلاً آراء من شبیه آراء فلان فیلسوف است. مثلاً بحث او درباره ماهیت دو جنسی انسان همان بحثی است که افلاطون در رساله سمپوزیوم مطرح می‌کند و اصلاً حرف تازه‌ای نیست ولی فروید در همین کتاب اشاره می‌کند که من این را نمی‌دانستم تا اینکه بعدها هاولاک الیس به من متذکر شد این نظر تو شبیه نظری است که افلاطون در فلان کتاب مطرح کرده است. نهایتاً این که در این کتاب اشاره چندانی به مبانی فلسفی نمی‌کند.

تصحیح فریتس مایر از شیخ نجم‌الدین کبری

«نسیم جمال و دیباچه جلال» اثری از شیخ نجم‌الدین کبری (مقتول ۶۱۸ هجری) با تصحیح فریتس مایر و ترجمه و توضیحات قاسم انصاری از سوی انتشارات طهوری منتشر شده است. فریتس مایر که در شهر بال سوئیس زاده شد و در همان شهر وفات یافت، در تاریخ اسلام و کلام، مخصوصاً در تصوف، از چهره‌های ممتاز و یکی از بهترین صاحب‌نظران شناخته می‌شود. در این کتاب مباحثی مانند شرایط مشاهده، فرق میان آتش ذکر و آتش شیطان، ذکر نار و نور، خواص رنگ‌ها، طبقات هفتگانه وجود، ظهور فرشتگان و عروجشان با عبد، مسأله سقوط تکلیف از بندگان خدا، فصل در استغراقات ذکر و ... آمده است. شیخ نجم‌الدین کبری در حمله مغولان و در دفاع از شهر خود خوارزم به دست یکی از ملحدان از پای درآمد. رشیدالدین فضل‌الله در کتاب «جامع التواریخ» نوشته است: «چنگیز خان آوازه شیخ نجم‌الدین شنیده بود، به وی کسی فرستاد که: من خوارزم را قتل خواهم کرد، آن بزرگ باید که از میان ایشان بیرون برود و به ما بیوندد. شیخ (ره) در جواب گفت: «هفتاد سال با تلخ و شیرین روزگار با این طایفه به سر برده‌ام اکنون که هنگام نزول بلاست اگر بگریزم از مروت دور باشد.»

«مدخل فلسفه غربی معاصر» تقریرات دکتر محمود خاتمی استاد دانشگاه تهران است که به اهتمام مریم سادات از سوی نشر علم منتشر شده است. این درسگفتارها که مدت‌ها به طور پراکنده

در میان دانشجویان به صورت دستنویس و کپی دست به دست می‌شد، شامل یک دوره مطالب اصولی و مبنایی در فلسفه معاصر غربی است. خصوصاً جریان‌های فلسفی و فلاسفه برجسته غرب از بعد از جنگ جهانی به این طرف که هنوز هم در محافل عربی آراء آنها مورد توجه و بحث است. این مطالب در دو بخش کلی و مجزا به بحث از فلسفه قاره‌ای و فلسفه تحلیلی می‌پردازد. «تحلیل فرهنگی صنعت» پژوهش و نگارش دکتر محمد امین قانع‌ی‌راد عنوان کتابی است که از سوی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر شده است. کتاب مذکور حاصل تأملات و تتبعات نویسنده به منظور فراهم کردن مقدمات مفهومی و نظری برای تحلیل فرهنگی صنعت است که گزارش آن در ده فصل بیان می‌شود. البته با توجه به علائق نویسنده به رویکرد تاریخی، بنا به تناسب و در بسیاری از موارد این تأملات مفهومی و نظری در پیوند با شرایط ایران و تحلیل مسائل و پدیده‌های موجود صورت می‌گیرد بنابراین، در عین حال دارای جنبه‌های نظری، تحلیلی و تجربی است.

«تجارت آزاد و فرهنگ» عنوان کتابی به قلم پیتر فان دویوشه با ترجمه دکتر علی صباغیان است که به اصول و الزامات سازمان جهانی تجارت در زمینه سیاست فرهنگی ملی می‌پردازد. این کتاب هم از سوی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر شده است. چند سالی است که بسیاری از فرهنگ‌های ملی در سراسر

جهان در معرض تهاجم کالاها و خدمات فرهنگی انگلیسی - آمریکایی شامل فیلم، کتاب، برنامه‌های سینمایی، آثار موسیقی و اخبار آنلاین قرار گرفته‌اند. بسیاری از هنرمندان و سیاستگذاران فرهنگی، مسؤولان صنایع فرهنگی و سایر دست‌اندرکاران حوزه فرهنگ معتقدند که فرهنگ ملی مورد تهدید قرار گرفته و نیاز شدیدی به حفاظت و حمایت دارد. نویسنده در این کتاب به این مسائل می‌پردازد.

«آداب و رسوم و فرهنگ عامه احمدآباد چرقویه» عنوان کتابی تحقیقی به قلم زهرا کریمی است که از سوی انتشارات طهوری منتشر شده است. نویسنده کار تحقیق را با هدف شناخت همه‌جانبه روستا از طریق مشاهده مستقیم و مصاحبه با افراد آگاه و مطلع از قبیل سالخورده‌گان و فرهیختگان و مسؤولان روستا به انجام رسانده است.

«میلیونر زاغه‌نشین» نام رمانی از ویکاس سواروپ با ترجمه مهدی غبرایی و مصطفی اسلامی است که از سوی کتابسرای نیک چاپ و منتشر شده است. نام اصلی این رمان که پرسش و پاسخ بوده اما اساس یک فیلم بلند سینمایی به نام میلیونر زاغه‌نشین قرار گرفت و جوایز متعددی را از آن خود کرد. این رمان داستان زندگی کودک فقیری به نام رام مجد توماس را روایت می‌کند که سواد ندارد و نمی‌تواند روزنامه بخواند اما در یک مسابقه تلویزیونی شرکت می‌کند و به دوازده سوال مسابقه پاسخ درست می‌دهد و برنده یک میلیارد روپیه می‌شود ولی به جرم تقلب و شایعی بازداشت می‌شود تا این که...

«راهنمای عملی فیلمنامه‌نویسی» کتابی از لورا شلهارت با ترجمه پدram لعل‌بخش است که از سوی نشر افراز منتشر شده است. کتاب حاضر راهنمایی جامع است که عناصر اصلی و ضروری فیلمنامه را ارائه کرده و جزئیات این هنر ارزشمند را در اختیار مخاطبان قرار می‌دهد.

«آتوسا دختر کوروش بزرگ» نام رمانی تاریخی به قلم هلن افشار است که چاپ نخست آن پاییز امسال توسط انتشارات جوانه توس منتشر شد و چاپ دوم آن هفته گذشته به بازار آمد. این رمان برگرفته از سرگذشت دختر کوروش بزرگ است.

«آتش در کوهستان» رمانی از آیت‌داسای با ترجمه آذر عالی پور است که نشر افراز منتشر کرده است. دسای که با نوشتن دومین رمان خود در سال ۱۹۷۷ میلادی به نام «آتش در کوهستان» برنده جایزه انجمن ملی قلم و نیز جایزه جامعه سلطنتی ادبیات موریا هولتی وینفرد شده است، به خاطر توصیف‌های خردمندانه از زندگی خصوصی شخصیت‌های زن در نوشته‌هایش شهرت ویژه‌ای دارد. آیت‌داسای نثری پیچیده و در عین حال شفاف و شاعرانه دارد و شخصیت‌های آثارش ملموس و واقعی‌اند.

«خوشبختی در ویت‌ن» جلد دوم از مجموعه داستان‌های طنز و سوررئالیستی آلبرت مورواویاست که با ترجمه اعظم رسولی، هاله ناظمی و مژگان مهرگان توسط انتشارات کتاب خورشید منتشر شده است. جلد نخست این مجموعه در سال ۸۷ با نام «گوساله دریایی» به بازار آمده بود.

گزارش آماری هفته

«گزارش آماری هفته» از سوی بخش کتابداری و اطلاع‌رسانی «خانه کتاب» و براساس اطلاعات ثبت شده در بانک اطلاعات این موسسه ارائه می‌شود. از شنبه ۸۸/۱۲/۱ تا چهارشنبه ۸۸/۱۲/۵، ۲۰۷۰ عنوان کتاب در بانک اطلاعات خانه کتاب ثبت شده است. بیشترین تعداد کتاب‌ها در موضوع آموزشی و کمک‌درسی و سپس علوم عملی بوده است. پس از آن به ترتیب موضوعات دین، علوم اجتماعی، ادبیات و سایر موضوعات قرار دارند.

گزارش آماری کتاب‌های منتشره در هفته گذشته (به تفکیک موضوع)

ردیف	موضوع	تعداد کل	تالیف*	ترجمه	چاپ اول	تجدید چاپ	تهران	شهرستان	شمارگان متوسط صفحه
۱	کلیات	۷۷	۶۱	۱۶	۴۲	۳۵	۷۱	۶	۱۶۰۱
۲	فلسفه و روانشناسی	۷۰	۴۱	۲۹	۳۴	۳۶	۶۴	۶	۲۵۴۱
۳	دین	۲۵۲	۲۱۶	۳۶	۱۰۷	۱۴۵	۱۵۶	۹۶	۳۶۹۲
۴	علوم اجتماعی	۲۳۶	۲۰۰	۳۶	۱۱۳	۱۲۳	۲۳۱	۵	۳۹۷۲
۵	زبان	۷۰	۶۲	۸	۲۷	۴۳	۶۱	۹	۳۶۲۵
۶	علوم طبیعی و ریاضیات	۱۰۵	۹۶	۹	۵۷	۴۸	۱۰۲	۳	۳۰۶۳
۷	علوم عملی	۳۲۳	۲۵۲	۷۱	۲۱۴	۱۰۹	۳۰۴	۱۹	۲۰۵۰
۸	هنر	۹۱	۶۳	۲۸	۶۱	۳۰	۸۹	۲	۱۸۹۵
۹	ادبیات	۲۳۳	۱۹۵	۳۸	۱۵۵	۷۸	۲۰۳	۳۰	۲۰۳۰
۱۰	تاریخ و جغرافیا	۸۹	۸۰	۹	۴۸	۴۱	۸۱	۸	۳۱۹۷
۱۱	آموزشی و کمک‌درسی**	۳۸۹	۳۸۸	۱	۵۶	۳۳۳	۳۸۸	۱	۵۹۶۵
۱۲	کودک و نوجوان	۱۳۵	۹۴	۴۱	۶۲	۷۳	۱۲۹	۶	۴۹۲۸
	جمع بندی	۲۰۷۰	۱۷۴۸	۳۲۲	۹۷۶	۱۰۹۴	۱۸۷۹	۱۹۱	۳۲۱۳

* «تالیف» به تمامی آثاری اطلاق می‌شود که ترجمه نباشد. آثاری چون تصحیح، تدوین، گردآوری، تحقیق، شعر و نظایر آن.
** منظور از موضوع «آموزشی و کمک‌درسی» کلیه کتاب‌هایی است که به نحوی با مواد درسی و برنامه‌های آموزشی تمام مقاطع تحصیلی ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان مربوط هستند و مخاطبان آنها دانش‌آموزان از پیش‌دبستانی تا دبیرستان هستند.

شاخص‌های آماری کتاب‌های کودک و نوجوان

شاخص‌ها	مقدار	مشخصات کتاب‌ها
گرانترین کتاب	۱۶۰۰۰۰ ریال	انرژی هسته‌ای؛ کیت بدفورد؛ رضا کریمی؛ ناشر: قدیانی؛ چاپ ۱؛ ۲۵۸ صفحه؛ ۲۲۰۰ نسخه
بیشترین نوبت چاپ	۶ مرتبه	آموزش و تمرین خوشنویسی خط نستعلیق تحریری از حرف تا سطر؛ رضا تبریزی؛ ناشر: قدیانی؛ کتابهای بنفشه؛ چاپ ۱۱۳؛ ۶۲ صفحه
بیشترین شمارگان	۲۲۰۰۰ نسخه	رنگها؛ ترانه عرب‌زاده؛ ناشر: شب شعر؛ چاپ ۱؛ ۱۲ صفحه؛ ۱۵۰۰۰ ریال
کمترین شمارگان	۱۰۰۰ نسخه	به رنگ خاکستری؛ مجموعه داستان برای نوجوانان؛ سیدسعید هاشمی؛ ناشر: توسعه کتاب ایران؛ چاپ ۱؛ ۸۰۰۰ نسخه؛ ۴۶۵۰۰ ریال
بیشترین صفحه	۳۸۶ صفحه	

شاخص‌های آماری کتاب‌های بزرگسال

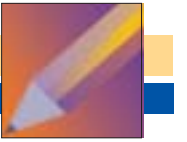
شاخص‌ها	مقدار	مشخصات کتاب‌ها
ارزانترین کتاب	۲۵۰۰ ریال	مالتیبل میلوما؛ بنفشه جوادی؛ ناشر: آویشن؛ چاپ ۱؛ ۴۴ صفحه؛ ۱۵۰۰ نسخه
گرانترین کتاب	۱۹۷۵۰۰۰ ریال	Myron Yanoff: Ophthalmology؛ ناشر: الهه نور؛ چاپ ۱؛ ۸۶۲ صفحه؛ ۱۰۰۰ نسخه
بیشترین نوبت چاپ	۹۱ مرتبه	انگلیسی در سفر؛ مکالمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی با ترجمه فارسی و تلفظ واژه‌ها با الفبای فارسی... حسن اشرف‌الکتابی؛ ناشر: استاندارد؛ ۲۴۰ صفحه؛ ۱۰۰۰۰ نسخه؛ ۲۵۰۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۱۰۰۰۰۰ نسخه	زندگی شیرین در کلام اهل بیت (ع)؛ از عرشیان تا فرشیان؛ اسدالله محمدی‌نیا؛ ناشر: سبط اکبر (ع)؛ چاپ ۱؛ ۸۰۰ صفحه؛ ۸۰۰۰ ریال
کمترین شمارگان	۵۰ نسخه	Proceeding of the Workshop on Urban Renewal of Deteriorated Areas؛ ناشر: وزارت مسکن و شهرسازی، مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن؛ چاپ ۱؛ ۱۴۶ صفحه؛ ۱۲۰۰۰ ریال
بیشترین صفحه	۱۵۶۰ صفحه	Albert Sydney Hornby: Oxford advanced learner's dictionary؛ ناشر: ثامن الانمه (ع)؛ چاپ ۲؛ ۱۵۶۰ صفحه؛ ۳۰۰۰ نسخه
کمترین صفحه	۱۴ صفحه	پیشگیری از آتش‌سوزی‌های ناشی از زلزله؛ سعید بختیاری؛ ناشر: پژوهشکده سوانح طبیعی؛ چاپ ۱؛ ۵۰۰۰ نسخه؛ ۵۰۰۰ ریال

شاخص‌های آماری کتاب‌های کمک‌درسی

شاخص‌ها	مقدار	مشخصات کتاب‌ها
ارزانترین کتاب	۷۵۰۰ ریال	زبان انگلیسی دوم راهنمایی؛ رضا چگینی؛ ناشر: تراوش اندیشه؛ چاپ ۱؛ ۵۲ صفحه؛ ۲۰۰۰ نسخه
گرانترین کتاب	۱۲۰۰۰۰ ریال	۸ کتاب ریاضی؛ مهدی عزیزی؛ ناشر: بین‌المللی گاج؛ چاپ ۱؛ ۶۱۰۰۷ صفحه؛ ۵۰۰۰ نسخه
بیشترین نوبت چاپ	۲۳۶ مرتبه	زبان و ادبیات فارسی پیش‌دانشگاهی، سوم و دوم دبیرستان؛ محمد جوکار؛ ناشر: بین‌المللی گاج؛ ۳۸۴ صفحه؛ ۵۰۰۰ نسخه؛ ۷۵۰۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۵۰۰۰۰ نسخه	کنجینه سوالات طبقه‌بندی شده نوین؛ کتاب کار ریاضی کلاس پنجم دبستان؛ نصرالله جلالی؛ ناشر: مهد دانش؛ چاپ ۹۷؛ ۲۴۲ صفحه؛ ۳۰۰۰۰ ریال
کمترین شمارگان	۷۰۰ نسخه	کنکور هنر؛ خلاقیت‌نمایشی؛ ناشر: عفاف؛ چاپ ۲؛ ۱۱۲ صفحه؛ ۳۵۰۰۰ ریال

تعداد ناشران در این هفته	تعداد پدیدآورندگان			تعداد کتاب‌های افست
	مؤلف*	مترجم	مرد	
۶۳۴	۳۵۰	۱۳۱۷	۷۸	۳۹
	مرد	زن	مرد	بدون قیمت
	۲۵۱	۷۸	۹۴	

* مؤلف: تمامی پدیدآورندگان (مانند نویسنده، شاعر، گردآورنده، مصحح و ...) به جز مترجم.

نگاهی به مجموعه داستان «چار باد» به کوشش ابراهیم دم شناس

داستان‌هایی از دریاچه جنوبی

انگشت و دست آمده‌ام. می‌خواهم ببینم آنچه را کور بودم و نمی‌دیدم...
داستان کوتاه آب روی تف فضایی در هم تنیده از جنگ، فقر، دل‌نگرانی‌های همیشگی و انتشار است که هر یک به نوبه خود به درستی ساخته و پرداخته شده‌اند. «دم شناس» با این داستان نشان داده است که هنوز هم می‌توان از جنگ نوشت و در دام تکرار و شعار نیفتاد. می‌توان از عشق نوشت و اسیر درام‌های اشک‌آور نبود. می‌توان از فقر نوشت و به صورت‌های ظاهر بسنده نکرد و بویی بالاخره می‌توان داستانی نوشت که رنگ و بویی از داستان‌های بومی داشته باشد اما روحی جهانی را در کالبد خود یدک بکشد. مجموعه داستان «چارباد» را نشر افراز در سال ۱۳۸۸ منتشر کرده است.

این مجموعه کوتاه ۸۸ صفحه‌ای در شمارگان هزار نسخه منتشر شده و رقم ۱۸۰۰ تومان پشت جلد کتاب نشسته است.

به آسمان آفتابی تفنگ بکشند و به پاس و سپاس من شلیک کنند.» آغاز این داستان نشان از تبحر یک نویسنده جنوبی است که مجموعه داستانی خواندنی چون «نهست» را در پرونده کاری خود دارد.

«دم شناس» همان گونه که گفته شد نگاهی جدی به داستان‌نویسی دارد و در این کار کوتاه هم نشان داده که هنوز دارای همان نگاه جست‌وجوگر و کاشف است.
خواننده در این داستان با نگاهی چندوجهی با عنصر روایت طرف است، به گونه‌ای که تا اواسط داستان در نمی‌یابد که با چه جنس از راوی مواجه است. ایجاد این حس که خواننده را به تفکر وامی‌دارد که با شخصیتی مرده یا زنده، دروغگو یا صریح، قابل اعتماد یا غیر قابل اعتماد روبه‌رو شده خود به خود لذت خواندن این کار می‌افزاید. این تکنیک گرچه توسط دیگر نویسندگان هم آزمایش شده، اما به کارگیری لحن مناسب و ایجاد ضرباهنگ متین نکته‌ای است که درباره کار «دم شناس» باید به آن اشاره کرد.

به بخش دیگری از این کار توجه کنید: «روزی که رفتم هنوز چند گام بیشتر نرفته بودم که برگشتم. چشم چپ مادرم را دیدم که آینده مرا از میان شکاف انگشت میانی و انگشت شهادت پدرم می‌دید و چشم راستش اشک می‌بارید. من پی آن

دیارگرایی صرف.
نکته جالب توجه درباره این داستان‌ها نگاه دقیق و موشکافانه به عناصری است که خطه جنوب در سال‌های گذشته با آنها درگیر بوده است و بر همین اساس می‌توان از دل تک تک داستان‌ها نوعی نگاه غیر مستقیم به جنگ تحمیلی و مسائل پیرامونی آن را درک و دریافت کرد.
در میان همه داستان‌ها شاید بتوان کار خود «دم شناس» را به عنوان گل سرسبد مجموعه معرفی کرد، زیرا داستان «آب روی تف» دارای حسی از انتظار است که خواننده را به شکلی دچار نوعی تعلیق می‌کند. تعلیقی که به شدت در خدمت فرم کار درآمده و به بدنه اثر چسبیده است: «گفته بود: طول نمی‌کشد، قول می‌دم تفم خشک نشده برگشتی. و حالا برگشته‌ام می‌دانم تف خشک نشده. خودم را سر کوچه یافته‌ام که کوچه‌ای نیست. این شکلی نبود. فقط به نام ماست. کوچه‌ای به نام ما نبود. چه کرده باشند که به نام کرده‌اند نمی‌دانم. دیوارها آجری نداشت. کف‌اش خاکی بود. خانه‌هایش در چوبی نداشت که درها با نگاه باز بشو داشته باشد. راهش مستقیم نبود. توی خودش می‌پیچید و به بن بست می‌رسید. کسی جز آدم کوچه اینها را نمی‌دانست. شاید سرم برگشته باشد. اگر پریروز می‌آمدم کسی بود دستم را بگیرد. جلوی من هل‌هوله‌ای شادی بکند. رو

مجموعه داستان «چارباد» شامل ۱۰ داستان از ۱۰ نویسنده جنوبی است که به لحاظ مضمون و محتوا تا حد زیادی با یکدیگر متفاوتند.

پوشیده نیست که حوزه ادبیات داستانی جنوب ایران از دیرباز حرف‌های بسیاری برای گفتن داشته و تاثیر نویسندگان صاحب‌قلم این خطه بر پویایی این شاخه ادبی را نمی‌توان نادیده گرفت. آنچه مجموعه «چارباد» را به کاری خواندنی تبدیل کرده حساسیت ابراهیم دم شناس و مجید رزم‌جو در گزینش داستان‌هاست. در این مجموعه با داستان‌هایی مواجهیم که در صورت نگاه جدی‌تر می‌توانند به عنوان جرقه‌هایی نو مطرح باشند. جرقه‌هایی که ادبیات داستانی ما به شدت نیازمند آن است.

نویسندگان جوان جنوبی در این سال‌ها همه تلاش خود را به کار گرفته‌اند تا با استفاده از تجربیات اسلاف خود راه و رسم دیگری را در نوشتن پیدا کنند که بدون تعارف باید گفت تا حد زیادی هم موفق بوده‌اند. یکی از محاسن نویسندگان جنوب دور ماندن از برخی فضاهای محفلی پایتخت و تکیه بر توانایی‌های شخصی است، نکته‌ای که در صورت استمرار می‌تواند افق‌های امیدوارکننده‌ای برای ادبیات داستانی کشور ایجاد کند. شکی نیست که مجموعه چارباد منعکس‌کننده تمام قابلیت‌های داستانی جوانان نویسنده جنوبی نیست اما گشودن روزنه‌ای برای شناخت این گوشه‌نشینان سختکوش نکته‌ای است که باید آن را به فال نیک گرفت.

معرفی چهره‌هایی چون محمد عابدی، غلامرضا رضایی، مجید روانجو، یوسف شیروانی دوست، سعید دریس، حجت‌الله تجلی و مهدی شام‌روشن، با داستان‌هایی باحال و هوایی دیگر نشان می‌دهد که «ابراهیم دم شناس» ادبیات داستانی نوین جنوب را به خوبی دنبال کرده و گزیده کاری او نشان می‌دهد که قبل از هر چیز قابلیت‌های داستانی برای او مهم است و نه

توضیح

در شماره گذشته نشریه کتاب هفته (۸ اسفند ۱۳۸۸) در صفحات ۱۰ و ۱۱ گفت‌وگویی با آقای مجید جعفری لاهیجانی، مولف کتاب «هنر در گرماگرم انقلاب» انجام و تصویر کتاب دیگری از ایشان منتشر شد. همچنین به علت محدودیت صفحات، به ناچار بخشی از گفت‌وگو حذف شد. به اطلاع می‌رساند متن کامل گفت‌وگو با ایشان در خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا) به نشانی www.ibna.ir قابل مشاهده است.

برای حضور در سال آینده زمانی باقی نمانده

فرصت را از دست ندهید!!!

کتاب مرجع نشر ایران سال ۱۳۸۹

درج آگهی شما در مجموعه کامل اطلاعات مرجعی

ناشران، کتابفروشان، مراکز پخش، صحافی‌ها،

لیتوگرافی‌ها، چاپخانه‌ها، تصویرگران، طراحان گرافیک،

ناشران الکترونیک، نمایندگان ناشران خارجی و ...

سازمان آگهی‌های کتاب مرجع نشر ایران؛ موسسه فرهنگی و هنری همراهان جوان:

تلفن: ۰۲-۸۸۵۲۳۵ - ۳۷۲۹۳۷ - ۸۸۵۲۳۵ همراه: ۰۲-۹۱۲-۳۴۴۵

فرانویبی در شعر

■ اکبر اکسیر، شاعر

هفته گذشته چاپ پنجم مجموعه شعر «زنبورهای عسل دیابت گرفته اند» توسط انتشارات ابتکارنودریازار کتاب عرضه شد. انتشارات مروارید نیز هفته آینده چاپ سوم مجموعه شعر «پسته لال سکوت دندان شکن است» را منتشر خواهد کرد.

اما چاپ سوم نخستین مجموعه شعر فرانویبی من با عنوان «بفرمایید بنشینید صندلی عزیز» پس از عید توسط نشر مروارید به بازار کتاب می آید. نخستین بار نشر نیم نگاه این دفتر شعر را منتشر و نشر مروارید در سال ۱۳۸۷ چاپ دوم آن را ارائه کرد. دلیل استقبال مخاطبان از این مجموعه توضیح کامل ویژگی های شعر فرانویبی در ابتدای کتاب بود.

همچنین لوح فشرده ای از دکلمه ۵۰ شعر با صدای خودم از مجموعه های پیشین ام نیز به تازگی توسط مرکز آفرینش های ادبی حوزه هنری استان گیلان منتشر و پخش شده است. موسیقی متن این شعرها را مصطفی یکرنگ نواخته است. اما چهارمین دفتر از مجموعه شعرهای فرانویبی من با عنوان احتمالی «مالخ های حاصل خیز» شامل ۶۰ قطعه شعر کوتاه و طنز آمیز پیرامون موضوع های اجتماعی، انسانی، مسائل انسان امروز، محیط زیست و میراث فرهنگی را به احتمال زیاد تابستان سال آینده برای چاپ به نشر مروارید می سپارم.

طی این سال ها نقد هایی بر مجموعه شعرهای شاعران جوان و شعر امروز نوشته ام که در صفحه «نقد و ادب» روزنامه اطلاعات منتشر شده اند. براساس این نقدها کتابی را با عنوان «نقد و طنزی بر شعر امروز» در دست انتشار دارم که احتمالاً توسط انتشارات روزنامه اطلاعات منتشر می شود.

امیدوارم بازار کتاب رخوت و سکون نداشته باشد و شاهد رونق روز افزون آن باشیم. در حال حاضر نقد شعر نتوانسته به پای شعر امروز برسد. در نتیجه شعر امروز منتقدان ویژه خود را نشان داده و به همین علت، هنوز به خوبی معرفی نشده است.

پس شاهد آن بودیم که بازار شعر به ویژه در دهه ۸۰ از شور و شوق افتاد. در این دهه شعر کوتاه تر و ملموس تر شد و رگه هایی از طنز را به خود گرفت. این ویژگی ها مخاطب شعر را تحت تاثیر قرار داد و شاعران بسیاری از زبان فاخر و غیرملموس شعر به زبانی ساده، روان و نزدیک به سلیقه مخاطب امروزی روی آوردند.

زندگی نامه ای از نوع اعتراف

■ محمد یوسف نیری، نویسنده

به تازگی کتاب «سنگ سیاه» به همت «دانشنامه فارس» منتشر شد. این کتاب نوعی از ادبیات اعتراف یا زندگی نامه خودنوشت است. هر چند در این اثر مرور خاطرات کودکی، جوانی و یادکرد از شخصیت های گوناگون محله «سنگ سیاه» صورت گرفته، اما تلفیق این حکایت ها و سرگذشت ها با اشعار شاعرانی توانمند چون سعدی و حافظ و مولانا سبب ایجاد فضایی گاه شاعرانه و عارفانه تر شده است.

«سنگ سیاه» توصیفی از محله سنگ سیاه شیراز و مردمان اوست و معتقدم «از هر وجب آن با زبان

خاموشی صدها کتابت و اشارت و بشارت برمی خیزد».

البته به بیان دیگر این کتاب بررسی تاریخ شفاهی دوران معاصر از محله سنگ سیاه است و از منظر بررسی فرهنگ عامیانه در دوران کودکی و جوانی من اهمیت دارد. با مطالعه این کتاب می توان خاطرات دوران گذشته را در لابه لای حوادث، رویدادها و حکایت های کتاب در محله سنگ سیاه دوباره زنده کرد و برای جوانان هم فرصتی ایجاد می کند تا نخست، نسبت به بخشی از تاریخ و جغرافیای سرزمین خویش آگاهی یابند و نیز در قالب فولکلوریک با زندگی، آداب، فرهنگ، خلق و خو، آرزوها و ناکامی های مردمانی آشنا شوند که در فاصله زمانی نه چندان دور از آنها، در این محله زیسته اند و زندگانی را از نوع خود تجربه کرده اند.

اما این روزها کتاب دیگری با عنوان «انگس عرفان» را در دست تالیف دارم. این کتاب توضیح و تشریح عرفان اسلامی به زبان ساده برای نوجوانان است که در تدوین آن از قرآن، روایات و احادیث و دیگر منابع و کتاب های عرفان اسلامی بهره گرفته ام. کار نگارش آن تا دو ماه دیگر به پایان می رسد و به احتمال زیاد انتشارات دانشگاه اصفهان آن را منتشر و راهی بازار نشر می کند.

همچنین منتخبی از مجموعه مقالات عرفانی ام را برای انتشار در کتابی گردآوری کرده ام. این مقاله ها که تعداد آنها حدود هفت عدد است در کتابی با عنوان «رقعه فنا» منتشر می شود و در حال حاضر مراحل اداری انتشار را طی می کند. کتاب دیگری نیز با عنوان «پیمانان غم» دربرگیرنده رباعیات مرحوم شیخ عبدالرحمن نیر شیرازی (عمومی بنده) توسط انتشارات قلمکده شیراز در دست انتشار است.

داستان های فلش فیکشن

■ بلقیس سلیمانی، نویسنده

هفته گذشته آخرین رمانم با عنوان «به هادی خوش آمدید» توسط نشر چشمه در ۲۴۰ صفحه منتشر شد و به پیشنهاد کتابفروشی ها رفت. شخصیت اصلی این رمان یک زن است و

فضای داستانی آن در سه منطقه تهران، کرمان و مناطق جنگی دهه ۶۰ اتفاق می افتد. موضوع کلی این داستان به تبعات فردی و اجتماعی جنگ می پردازد. اما در نظر دارم مجموعه داستان دیگری را بهار سال آینده برای چاپ به ناشر بسپارم البته هنوز ناشر و عنوان این مجموعه داستان نهایی نشده است. اما عنوان احتمالی آن «پسری که مرا دوست داشت» است. این کتاب شامل ۴۵ داستان فلش فیکشن می شود و به نوعی ادامه مجموعه داستان «بازی عروس و داماد» است.

به بیان دیگر این ۴۵ داستان چند خطی همگی قصه گو هستند و طرح داستانی آنها واضح و مشخص است و بسیاری از آنها پایانی غافلگیر کننده دارند. روابط انسان ها، مرگ و نگاهی طنز آلود به جهان از جمله موضوع هایی است که دستمایه داستان های این مجموعه شده است.

فانتزی ها در راهند

■ پیمان اسماعیلیان، مترجم ادبیات فانتزی

آخرین کتاب هایی که با ترجمه من توسط انتشارات قدیانی راهی بازار نشر شد، مجموعه «دریای زمین» و «ماجراهای نارنیا» بود.

«دریای زمین» اثر ارسولواک لوژوان، نویسنده آمریکایی، یک مجموعه شش جلدی و جزو آثار فانتزی ژانر «grand» بود. این اثر قابل توجه برای نخستین بار به فارسی ترجمه و در ایران منتشر شد. «ماجراهای نارنیا» اثر سی.اس. لوییس نیز مجموعه ای هفت جلدی است. این مجموعه در کنار «ارباب حلقه ها» از بزرگ ترین آثار فانتزی به

زبان انگلیسی به حساب می آید.

اما توسط همین انتشارات دو مجموعه دیگر را نیز در دست انتشار دارم. یکی از این مجموعه ها سه گانه ابهورسن نوشته گارت نیکس است. این اثر یک فانتزی قوی متعلق به رده سنی جوان است. از نظر سبک نگارش و مفاهیم به کار گرفته شده در آن این اثر در پله ای بالاتر نسبت به آثار مشابه قرار دارد.

نویسنده زبان ویژه خودش را داشته و گاهی ناچار به واژه سازی و ایجاد اصطلاحاتی شده است. در ترجمه این اثر با توجه به ویژگی های آن از ادبیات سطح بالاتری استفاده کردم. فکر کنم این مجموعه در بیش از ۲۰۰۰ صفحه در نمایشگاه کتاب سال آینده ارائه شود.

مجموعه چهار جلدی دیگر با عنوان «همدم ها» را نیز در دست انتشار دارم. مولف این اثر را متکی بر پیش زمینه بسیار قوی و مستحکمی نگاشته است. وی از سویی تجربه هایی در عرصه روابط بین الملل دارد. بافت محیط زندگی او در داستان امروزی است و قهرمان های داستان با دغدغه های زیست محیطی روبه رو هستند. نوع فانتزی این اثر کلاسیک است، هر چند که اتفاقات و محیط رخدادها بسیار همخوان با جامعه امروز ماست. البته این مجموعه به این زودی ها راهی بازار نشر نمی شود.

شاید همین روزها ترجمه کتاب «سارا کورو: شاهزاده خانم کوچک» اثر فرانسیس هاجسن برنت را شروع کنم. گرچه پیش تر این داستان ترجمه شده است. این نویسنده دو اثر مشهور دارد، یکی همین داستان است و دیگری داستان «باغ مخفی». با توجه به شکل گیری پدیده هری پاتر در ایران به موازات سایر کشورها، بچه های ایرانی نیز از آثار فانتزی بیشتر استقبال می کنند. اما مشکل اساسی ما سرانه مطالعه بین جوانان و توجه نداشتن افراد به کتاب است.

نسل امروز بیش از هر چیز با اینترنت، تلویزیون و تا حدودی سینما ارتباط دارد و از کتاب و کتابخوانی فاصله گرفته است. این مسئله به قدرت فکر و تخیل کودکان ضربه می زند. کتاب تنها راه مقابله با چنین معضلی است.

روایت زندگی در سال های جنگ

■ محمد جواد جزینی، نویسنده

به تازگی مجموعه داستان «آب، باد، آتش» توسط انتشارات امیرکبیر منتشر شده است. داستان های این مجموعه پیرامون موضوع جنگ هستند. هفته گذشته نیز انتشارات

سوره مهر چاپ چهارم مجموعه داستان دیگرم با عنوان «نجیب» را راهی بازار نشر کرد. این مجموعه شامل ۹ داستان کوتاه براساس خاطرات رزمندگان و شهدای سال های دفاع مقدس بود.

از سوی دیگر چاپ دوم کتاب «الفبای داستان نویسی» نیز که یک کتاب آموزشی در حوزه داستان نویسی برای جوان هاست توسط انتشارات هزاره ققنوس منتشر شد.

اما این روزها دو کتاب نیز دارم که هر دو مراحل اداری انتشار را طی می کنند و منتظر دریافت مجوز هستند. یکی از این کتاب ها یک مجموعه داستان با عنوان «کسی برای قاطر مرده گریه نمی کند» است. داستان های این مجموعه همگی به موضوع های اجتماعی می پردازند و روایت زندگی انسان امروز و مشکلات او هستند.

کتاب دیگر «پژوهشی درباره زنان نویسنده جنگ» نام دارد. این کتاب بررسی کارنامه تمامی مولفان زن از جمله، پژوهش نگاران، نویسندگان، خاطره نویسان و شاعران است و شامل چهار فصل می شود. فصل نخست آن «بررسی کارنامه سالانه تولید کتاب از سال ۱۳۵۸ تا سال ۱۳۸۵» است. فصل دوم به «بررسی موضوعی آثار زنان نویسنده جنگ» پرداخته و فصل سوم در رابطه با «توصیف آماری وضعیت نشر» است. اما در فصل چهارم این کتاب به «کتاب شناسی زنان نویسنده» پرداخته ام.

یادداشت

بابک رشنوزاده

از مولفان «دایرة المعارف تشیع»

به مناسبت چهلمین روز درگذشت مدیر «دایرة المعارف تشیع»

زینب زمانه درگذشت

بحث بر سر همت و اراده پولادین فاطمه فهیمه محبی، مدیر توانای «دایرة المعارف تشیع» است. اما در آغاز شرحی هرچند مجمل در معرفی این دایرة المعارف لازم است. این اثر در سال ۱۳۶۰ با حمایت مالی «بنیاد اسلامی طاهر» که موسسه ای وابسته به موقوفات مرحوم سیدابوالفضل تولیت، متولی آستانه حرم حضرت معصومه (س) بود، شروع به کار کرد. نخستین رییس آن مهدی محقق بود و ویراستاران آن سید احمد صدر حاج سیدجوادی، بهاءالدین خرمشاهی و کامران فانی بودند. تاکنون از این دایرة المعارف ۱۳ جلد (از مدخل آب تا قبله) منتشر شده است.

فهیمی محبی سال ۱۳۰۹ خورشیدی به دنیا آمد. همسر محبی از خلبانان هوانیروز در سال ۱۳۴۶ بر اثر سانحه ای از دنیا رفت و او با سه فرزند (دو پسر و یک دختر) تنها ماند. در ۱۳۵۲ به همراه فرزندانش به لندن رفت و در آنجا هفت سال زندگی کرد.

زنده یاد محبی در سال ۱۳۵۸ به ایران بازگشت. سعید، فرزند خردسالش سال ۱۳۶۱ به شهادت رسید. همانند هزاران سعید و سعیده های دیگر که در آن سال هاجان فدا کردند که ایران، ایران بماند. محبی پس از شهادت فرزندش به یاری رزمندگان شتافت و بارها به جبهه رفت.

او با فروش یک طبقه از منزل مسکونی اش بنیاد خیریه «شط» را به یاد سعید محبی به راه انداخت تا به دانشجویان یاری رساند. در همان دوران از دکتر سجادی شنید که «دایرة المعارف تشیع» در شرف بسته شدن است و او با سرمایه خود جلد سوم آن را منتشر کرد. از این اثر تا سال ۱۳۷۰ دو جلد به چاپ رسیده بود.

چاپ جلد سوم این دایرة المعارف دو سال به درازا کشید و از آن پس این زن بزرگ و بردبار کار نشر این اثر را پی گرفت و به گفته خودش در ۶۰ سالگی که سن بازنشستگی است، او تازه شروع به کار کرده بود.

محبی برای ماندگاری این اثر تمام خانه اش را فروخت و به خانه دخترش رفت. تاکنون هیچ نهادی به طور جدی از این موسسه حمایت نکرده است، جز آن که وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی چند دوره از این اثر را خرید.

همگی نیاز به این اثر گرانبها داریم. ای کاش همه نهادها، موسسات فرهنگی، کتابخانه های عمومی و سازمان های گوناگون هزینه ناچیزی را صرف خرید این دایرة المعارف بکنند.

محبی، زینب وار صراحت لهجه داشت. به همگان نامه می نوشت که این کتاب به نتیجه برسد. تنها دلخوشی او به سرانجام رسیدن این اثر گرانقدر بود که به قول خود او با یاد ۱۶ مظلوم در ۱۶ جلد به نتیجه برسد. او زینب کبری (س) و ابوالفضل عباس (ع) را نیز در کنار ۱۴ معصوم آورده بود و از ایشان با عبارت ۱۶ مظلوم یاد می کرد.

ای کاش همه مسولان همت کنند که این اثر به نتیجه برسد. محبی قابل ستایش است. هم مادر است و هم مادر شهید و هم دوستدار تشیع ایرانی. باید سری به دفتر «دایرة المعارف تشیع» می زدید و می دیدید آن بانوی بزرگوار تا چه اندازه دلواپس ادامه انتشار این اثر بود و چقدر از خرمشاهی، صدرحاج سیدجوادی و کامران فانی سپاسگزاری می کرد.

سرانجام این زن درد کشیده، چهارم بهمن امسال چشم از جهان فرو بست.